శ్రీరస్తు.

శ్రీ [illegible] యణమః.

సుజ్ఞానతత్త్వ ప్రాద్యోదయం బను

బ్రహ్మగీతా రహస్యము.

[illegible]

శ్రీ [illegible] వారి

[illegible] శ్రీ [illegible]

ము [illegible] యోగి పుత్రుండును

శ్రీ [illegible] యును

[illegible] స్వాములవారి ప్రియశిష్యుండును

[illegible] చేసిన [illegible]

[illegible] డును నగు

ము [illegible] యోగీంద్రునిచే

[illegible]

చెన్నపట్టణము [illegible] యందుండు

[illegible] నాయ సెట్టిగారి

శ్రీ [illegible] ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను.

1909

[illegible] — (రు 0-8-0.

శ్రీరస్తు.

శ్రీశారదాంబాయనమః

సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయం బను

బ్రహ్మగీతా రహస్యము.

ఇయ్యది
శ్రీమద్గార్గేయపుత్రవంశ పయః పారావార
రాకా సుధాకరాయమాన శ్రీవిష్ణుగోత్ర సంభూత
ముత్యాల- రామస్వామియోగి పుత్రుండును
శ్రీమార్గ- వైవశిఖామణియును
దిగంబరేశ్వర స్వాములవారి ప్రియశిష్యుండును
నెల్లూరులో చేరిన నారాయణరెడ్డిపేట
నివాసస్థుండును నగు
ముత్యాల - నారసింహ యోగీంద్రునిచే
రచియింపబడి

చెన్నపట్టణము పాతచాకలపేట యందుండు
పద్మ - త్యాగరాయ సెట్టిగారి
శ్రీరాజరాజేశ్వరీ నికేతన ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపించి ప్రకటింపఁబడియెను.

1909

 — (వెల 0-8-0.

శ్రీదుర్గా. శైవశిఖామణి　ను దిగంబరస్వా　వాడు. శిష్యుడు, ముక్కాలు-నాసింప. యోగి

పుస్తకముల జాబితా.

వేమనజ్ఞానమార్గపద్యములు.— (3002) ఇందు నీతి, వైరాగ్యపద్యములు, వేదాంతము మొదలగు పలువిషయములగురించి వేమనగారిచే రచియింపబడి పేరొందిన దళసరి కాగితములయందు పెద్దఅక్షరములతో ముద్రింపబడి సీమకాగితముల చిత్రమైన అచ్చులుగల ముత్తైన బైండుచేసియున్నది. ౨-౦-౦

వేమనయోగి విరచిత వేదాంత సిద్ధాంతము.— పద్యములును, తాత్పర్యమును కలది. ఇందు ౪౦౦ పద్యములు గలవు. వేదాంతతత్త్వము సంతయు విస్తారముగా దేశభాషాగుణ జేటుదెనుగున వ్రాయబడియున్నది. ౦-౧౪-౦

వేమనపద్యములు.— ఆయారాశుల యొక్కయు ఆయావిషయముల యొక్కయు విభాగములు క్రమముగా దేశయపల్లు విభజింపబడియున్నది. ౧౫౦౦ పద్యములు మంచికాగితము. ౦-౧౨-౦

వేంకటాచలమాహాత్మ్యము.— ఇది తిరుపతి శ్రీవేంకటేశ్వరుల ఆవిర్భవము మొదలుగాగల అనేకఅద్భుతములు చూపిన కథలన్నియుగలిగి భక్తులకు బోధకముగా వచనశైలిని వ్రాయబడి ప్రతిమలతోడ ముద్రింపబడియున్నది. ౧-౦-౦

భక్తలీలామృతము.— ఇందు శివభక్తులయొక్క చరిత్రములంతయు దేశయపల్లు సంపూర్ణముగా వచనశైలియందు వ్రాయబడియున్నది. ౧-౦-౦

అవధూతగీత.— ఇది మూలమును దానికి సరైనటీకయు తాత్పర్యమునుగల్గి అపరోక్ష జ్ఞానమంతయు విస్పష్టముగా బోధించునట్టిగ్రంథమై తనరారుచున్నది. ౧-౦-౦

అమృతబిందూపనిషత్.— శ్లో. తా. ఇందుగల స్వరూపసుబోధను స్పష్టముగా తెలియజేయగలదు. ౦-౨-౦

సకలసువిచార సంగ్రహము.— ఇది రాజయోగాభ్యాసకుల కందరికిని అత్యావశ్యకమైనది. సులభముగా తెలియుటకొరకై తేటమాటలతో వచనముగా వ్రాయబడియున్నది. ౦-౬-౦

సుబోధదర్పణము.— అపరోక్షజ్ఞానమంతయు విశదముగానుండును. ౦-౨-౦

పుస్తకముల జాబితా.

నిర్గుణాత్మజ్ఞాన సంయోగ కందార్థరత్నావళి. యను అచలప్రబోధము.— ఈగ్రంథమునందు ఆత్మసంయోగస్వానుభవ ప్రసిద్ధిసాధ్యముగా దో చుట్టై షడ్చక్ర హంసతత్త్వ హంసవిజ- ప్రత్యగాత్మ- తురక- లిం గాంగ శివము- శివుడు- శ్రీ- అఖండపరిపూర్ణము మొదలయిన అనేకవిష యములు ప్రతికందార్థములు అచ్చటచ్చట సంయోగమునకు బోధించి యుండుటయేగాక చదువరులకు మిగిల చరణములుగల కందార్థములు రాగతాళ యుక్తమై మనముకు ఏకన సమ్మతంబై మొదలైవారలకు మిక్కిలి ప్రదాయకమై భక్తిజనమనోజ్ఞవము గలిగించునట్టి యీగ్రంథమును చూ డగోరెడి జిజ్ఞాసులందరు బట్టించెదరు దీనిగాని చదివినవారికే యుండరి గూఢంబు తెలియనవచ్చును. ౦-౮-౦

శివతత్త్వప్రబోధ కుసుమావళి.— ఇందు తారక, సాంఖ్య, అమనస్క భా వములు (౩౮౮) పద్యములు గలవు. ౦-౩-౦

అచలసిద్ధాంతరత్నావళి.— ఇందు ౫౮ పద్యములు గలవు. ౦-౨-౦

రాజయోగానందము— ఈగ్రంథము పరబ్రహ్మమును తెలియగల వారి కొఱకు అధ్యాత్మికముగానై అనేకరహస్య విషయములనంతయు గ్రోడీక రించి తేటమాటలతో వ్రాయబడి యున్నది వచనము. ౦-౮-౦

ఘటశోధని.— ఇందు శివునియొక్క లక్షణమంతయు చక్కగా తెలియునట్లు ప్రతిమలతో ముద్రింపబడియున్నది. వచనము. ౦-౪-౦

విచారజ్ఞానకీర్తనలు.— ఇందు బ్రహ్మవిద్యానుభవ మంతయు కీర్తనలుగా అనేకవిధములయిన అనుభవార్థములను విపులముగా సుదహరిం పబడియున్నది. రాగజ్ఞానముతోను, తాళజ్ఞానముతోను, మిగులపసం దుగానుండును. ౧-౮-౦

ఇవి మొదలైన సకలగ్రంథములు వలయువారు చెన్నపట్టణము, పా తబాకలపేటయందుండు శ్రీరామరామ వేంకటేశ్వర ముద్రాక్షర శాలాధికారి యగు, పమ్మి త్యాగరాయసెట్టిగారికి వ్రాసి వి-పి- పోస్టుద్వారా, తెప్పించు కొనవచ్చును.

శ్రీగణేశాయనమః.

అయ్యలారా?

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం భారతీం జలజాలయాం। కాత్యాయనీం మహాదేవం ధ్యాయే దీప్సితసిద్ధయే॥

శ్రీరామచంద్ర కరుణాకర దీనబంధో। సీతాసమేత భరతాగ్రజ రాఘవేశ। పాపార్తిభంజన భయాతురదీనబంధో। పాపంబుధౌ పతితముద్ధర మామనాథమ్॥

నమశ్శివాయ సర్వాయ ప్రాప్యప్రాపక రూపిణే। తత్త్వార్థబోధ నిష్ఠాయ కలికల్మష హారిణే॥

శ్లో॥ అంతర్జ్యోతి ర్బహిర్జ్యోతిః ప్రత్యగ్జ్యోతిః పరాత్పరః। జ్యోతిర్జ్యోతి స్స్వయంజ్యోతి రాత్మజ్యోతి శ్శివోస్మ్యహమ్॥

వ॥ శ్రీమదనంత నిగమాంత పరతత్త్వార్థ ప్రకాశమాన భక్తజన మనన నిధి ధ్యాస పఠన యుక్తంబును మృదుమధుర శైలిగలిగి సులభ సంస్కృతాంధ్రపద సముదాయంబై వినువారలకు శ్రోతవ్యమై మోక్షార్థులకు ముక్తిప్రదాయకమై స్వానుభవులకు కేవల పరిపూర్ణ కూటస్థల దాయకమై యొప్పారుచుండునట్లు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసానుగుణ్యంబై యొప్పెడి నధ్యాత్మిక సమ్మార్గములగుం గొన్ని వేదాంత గ్రంథమ్ములలోని శ్లోకములతో నాంధ్ర పద్యయుగ్మములు

మెలంకువతోడ సేకరించి సవ్వటవ్వట నుపమానోపమే
యముల నుపకరింపన్గిలించి (సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయం)
బను పేరంబరగెడు బ్రహ్మగీతా రహస్యమను నిష్పరమార్థ
తత్త్వజ్ఞాన మార్గింపం దొడగు ముముక్షువులకై వక్ష్యం
తోప యుక్తంబుగా నంతర్యామి నిశ్చయత్త్వము ప్రత్యక్ష
ముగా హృదయమ్మున దీట్లాడం జేయుమన నెవ్వరిలంపే నెద
నుంకించి యుపన్యాసయుక్తంబులగుం గొన్ని విశేషంబులగా
తేనసోనయై గళాంకురంబున స్రవించి రుచిబుట్టించుచుండు
తెలుంగున సర్వజనమనోభిరామంబుగా క్రోడీకరించు విదా
నం బెట్టనిని= ఈయిహలోకంబున మానవులమై జన్మించుట
దుర్లభంబై యున్నను పూర్వజన్మ పుణ్యపరిపాకం బౌనగూ
డుటచే మానవులమై జన్మించియున్నారము ఇట్టి జన్మమం
దు మనము జీవించుతఱి బాల్య, యౌవ్వన, కౌమార, వార్ధ
క్యంబులు ఝరీ వేగతుల్యంబులై గ్రసింపుచుండుటం జేసి మతి
మంతులమై సమస్తపురుషార్థములలో మూలంబై స్వశ్రేయ
స్సాధనంబై శాంతిక్షేమమై గరిష్ఠవిజృంభిత జ్ఞానమై చేరి
నట్టి నిష్కామ కర్మానుష్ఠానాభ్యుత పావనమంది ఆగామి
సంచిత ప్రారబ్ధముల నుగ్గాడెడు తెలుంగులింగి వశీకృత మా
నసేంద్రియ మీ దేహ పరియంత మోహాటించక పరమ గురు
వరుసన్నిధికిం జేరంజని భయభక్తి వినయ సంభ్రమంబుమె
ఱయ శిరస్సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి శరణ్య
లమై సాధనానుభవసిద్ధిం గ్రహింపగాని గాఢాంధకారమ

గు భవసాగరమ్మును దాటుటకై దగిన ప్రయత్నంబు (మెలం
కువతో గురూక్తియందు బుద్ధినొక్కుచు నిష్కర్షగా ధ్యాన
పారీణ స్వాంతులరమై యుల్లంబున మల్లడిగాన) సాధింపుచు
నిర్మలశాస్త్రజ్ఞాన తేజోవిరాజిత కైవల్య సామ్రాజ్య మా
క్రించు చుండదగు నట్టినట్టిక నాస్తికులమై నైష్టిక
కర్మంబు లాచరింపుచు దత్ఫలంబుల కాంక్షులమై సంగీకరిం
చి వర్తింపుచున్నవారలమై చేయుచుండెడి పాపములే వ్యా
ధులై యుగ్రరోగంబులు కష్టంబులఁబెట్టి క్రుంగుచుండెడి పెంపం
గున మనదేహముల కబళించనొప్పునెడి దుఃఖైక సాగరంబు
నంబడి ఖిన్నులరమై గర్భాగారంబు లేకుండగ కర్మఫల ప్రా
ప్తిచే సంసార గాఢాంధకార మగ్నులమై జిక్కి తన్మూలంబున
నమృతంబు వదలి కాలకూటంబు మ్రింగి సంగలార్పవగిది
సర్వావస్థంబుల గొదబడి పరలోక దూరులమై యుద్యదలు
చుఁగ దివాంధంబులగు జంతుజాలంబుల భంగి జన్మజరారో
గ విపత్తి మరణంబులందుఁగ శరీరంబ మేలనుచు ప్రమో
దమోహ మధిరాపాన మత్తులమై విషయాసక్తత్వొక్కి సా
క్కుచు మాయా పరిరంభులమై యుండజాడ ఘనరావళ మె
ఱుంగని ఖారవాహి తృణమాత్రాసనంబుతో కృష్యాది
కర్మంబుల కర్మంతోప యుక్తంబై యుండు వృషభ రాజంబు
మాపోల్చి జాడంజాడ కఱుండగు నరపశువునకంటె మేలే
నైమై వాసంబడినెడి నిదానంగోసి నాలుబిడ్డల ధ్రియమగు
సంబోధితో [illegible] మైపార్తిలు (గురూక్తి దగి

లి పాలునవతః) నిజాయుష్యమునంతయు నిష్ఫలంబుగా భస్మంబు జేసుకొనిబద్ధి యుండెడు ప్రాణంబునకేగుచుండ యుత్పదమని తృణీకరించవలెనుగనుక (జాతస్యమరణం ధ్రువం) బని చెప్పియునది నివ్వాదుపేక్షించి వివపం జేకూర్చుకొనుట దుష్కరం బైనస్యేకినిహారిశారింబడు హరిణంబుకరణి మరణంబు చేయుచుండ సిద్ధము ఈ దేహముబుద్బుదసామ్యమై కల్పస్థాయిగా నుండంబోదను కడిమి చే ప్రబుద్ధ మనుష్యులమై కాలుచెయ్యాడు తఱి లోకవిశ్రుత సుజ్ఞానధర్మంబునందే బుద్ధినిలుపవలయు జవసత్వంబు లుడిగి దృష్టి చర్మావశేషా వయవంబులతో ముదిమిగదఱి యున్నప్పు డేమియు న్చేయుటకు బురుషుండు సమర్థుండుగాడని నీతికోవిధులందు రంతియుగాక ఆయువు వాయుచాలిత దీపకళికయుంబోలి యీ గాబంగురమై యుండుట ప్రత్యక్షముగా మనకన్నుల ముందట పుట్టి గిట్టుచుండువారి నెందరగానము నిన్నజూచినవాడు నేడు లేడుగదా—యిందుకు ప్రమాణము— (అనిత్యాని శరీరాణి విభవో నైవశాశ్వతః॥ నిత్యం సన్నిహితో మృత్యుః కర్తవ్యో ధర్మసంగ్రహః) యెదుకువ్యాయాను సుజ్ఞాంబుగా నిత్యానిత్యాల సుజ్ఞానతత్త్వమార్గోదయ మలవడున ట్లొకక్షణంబిత్తైనవ నాదేశ్యచుండగ దలంచెదమా యూహాగ్యంబత్తినవనే సుంతేసియుగ దప్పక ననుభవించు స్థైర్యత్వము ను ప్రమాణీకరించం దగియున్నది. కేవలరూ సిద్ధంబైన ప్రముక్తుడి మృగంబులలెక్కించక సిజనిభాని సభాని విదారిని

హస్తి మస్తిష్కమున గోరుచుండుటచే మనమెల్లరము ధైర్య
సాగర సత్త్వాను రూపంబయినఫలంబే వాంఛించి అనిర్వచ
నీయ కళ్యాణగుణ సంపూర్ణ విజ్ఞానసుయోగానుభవ మం
దేడి యుజ్వలంబున యోగారూఢంబగు గద్దియపై నెక్కి
ద్వైతవ్యాప్తిగల యజ్ఞాన తిమిరంబును కృపాకిరణులమై వెడ
వెల్పున కప్పించి వశింపుజేసి కొనుచుంటయే యనర్ఘమగు
బ్రహ్మానంద పదవి యంపిల్లునని వేదంబులు ఘోషించుచున్న
యవియెట్టి ప్రజ్ఞావంతుండైనను పేటికాంతర్గత రత్నముంబో
లె సుజ్ఞానతత్త్వపూర్ణోదయ సిద్ధిన్బొందక ప్రకాశింప జా
లడు ధీమంతులగు విశారదులకు జితేంద్రియత సుగమమై
యుండు తురంగమాతంగాదులు చెప్పినయర్థము గ్రహించి
వాహనాది కార్యంబులందు ప్రవర్తిల్లుచున్నయవి నీచమతి
వ్రాతంబులవలె మాయ లుపచరించక సాధనచతుష్టయ
సంపత్సిద్ధియగు ఋజుమార్గం బవలంబించి యుత్సాహసా
హసంబు వినుమతింపం బూనియుండందగు సత్త్వావర్తక
లభ్యంబైన జ్ఞానరత్నంబు నెడబాసెడు మందభాగ్యుల కవ
శ్యము హానిసంభవమై యమునిపాలిటి గొత్తెలరై బుట్టి
గిట్టుటలకు మూలంబేయగుగావ ధర్మంబదటగలవార నాచ
రించందగు నాచరించెడువారలకు (బ్రహ్మవిద్యా పరిజ్ఞానం
బ్రహ్మప్రాప్తి కరంపరం) బను వేదోక్తిప్రకారం పురాతన
జనకకృత పరిపాకంబానగూడిసిద్ధించెడి సుజ్ఞానోదయముచే
హృదయాంతర్గత చిత్తోల్లాస బ్రహ్మానంద పరిపూర్ణమగుం

దపానమగ్నతఁజెంది నోలలాడవచ్చుగాన మనముతలపసి గురూపదేశ సాధనసిద్ధిలో మిన్నలై జితేంద్రియత నార్జించి చిదఖండానందాద్వయ పరబ్రహ్మైక్య సంయోగ శిష్టులమై మనోదుష్కర్మల తుదముట్టనే సెడి నభ్యాసపాటవంబున తూష్ణీకులమై తోషోద నిర్విణ్ణులమై బహిర్లీనతచే ప్రాకారంబువగిది బ్రహ్మానంద మగ్నులమై ప్రారబ్ధ కర్మఫలంబుల తుదముట్టఁజేయుచు నిత్యనిర్గుణ సత్యపరిపూర్ణంబైన గుప్తంబగు నుదాసీనుని మనోశ్వాసంబుగా వర్ణించి (అహంబ్రహ్మాస్మి) యను వేద వ్యాఖ్యానుభవంబంది గ్రాలుచుంటయే పరమపదంబైన ముక్తి అట్టిసత్యజ్ఞాన మార్జించుటలో (అలస్యాద్యమృతంవిషం) బనునార్యోక్తి ప్రకారము త్వరపడి సుజ్ఞానమార్జించక పోయిన నిహపరలోక దూరులమై మరణకాలంబున దూపిం చిచ్చుదాచిన చందంబుగా దండధరుని పాల్బడి మోహంబను యమృతంబువదలి జనన మరణంబులను కాలకూటంబు మింగి కడతేరుట దుర్లభంబై (పునరపిజననం పునరపిమరణం పునరపిజననీ జఠరే శయనం) బనురీతిగా దుఃఖైకసాగర నిమగ్నులమై యెన్నియో పరిసంస్కారము లొనర్చినను నిరర్థకంబులై పోవుచుండుగాన శ్రీగురుమూర్తి దిగంత విశ్రాంతకీర్తివంతుండు మన లభ్యులగఁజేయం జాలియుండునట్టి మహనీయ్యుని వెదకి శరణ్యులమైన నా ప్రతిఫలంబు కందవచ్చునని తలంచి వెదమొకించి గ్రంథరాజమ్మే చేముముక్షువులకు జనేశ్వర

జగత్తుల నెఱింగెడి కౌసలత్వము తోడ్పడునట్లు ప్రోత్సాహ ము గలుగఁజేయుం జాలుదుమని వాగ్మిదుమధుర స్ఫుటా నుభవరసోక్తులు ముప్పిరిగొన నిండించి సర్వవిబుధ ప్రపం చంబు సంభావించి రాశింపంజేయునట్లు భగవంతుని హృద యాంగ భోజమునందు దేజరిల్లగ స్మరింపుచు రచియించి భద్రమగుటకై ముద్రింపించుటకొగ్గిన పరిమితానంద వార్ధి నోలలాడుచు కృతార్థుండ నయ్యెదనని సంకల్పించి ప్రకటిం పం బూనినాడ నిట్టి యనుభవసారం బధిగమించి అసదృ శానుభవ మందెడి యుజ్వలంబున నంగుమీర నియ్యకొను వారలీ గ్రంథరాజమ్ము తుదముట్టం జదివి కర్ణకుహరంబుల చే తగ్రహించి నిష్టరంగవార్ధి సమధైర్య సుజ్ఞానతత్త్వపూర్వోద య ప్రసన్నచిత్త భరితాంతరంగులరై నాశ్రమము సార్థకం బుగా నుత్కృష్ట పరిపూర్ణ బ్రహ్మానంద సుఖమనుభవించు చుండెదరుగాత.

ఇట్లు,

సకల బుధజన విధేయుఁడు.

ముత్యాల - నారసింహ. యోగి.

శ్రీరస్తు.

శ్రీగణేశాయనమః.

శ్రీరామచంద్రగురు పరబ్రహ్మణేనమః.

సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయం బను
బ్రహ్మగీతా రహస్యము.

జగద్గురుస్తోత్రము.

హరిః

ఓమ్.

బ్రహ్మానందం పరమ సుఖదం కేవలం జ్ఞానమూర్తిం। ద్వంద్వాతీతం త్రిగుణ రహితం తత్త్వ మస్యాది లక్ష్యం। ఏకం నిత్యం మమల మచలం సర్వదీ సాక్షిభూతం। భావాతీతం త్రిగుణరహితం సద్గురు తన్నమామి।

శ్లో॥ గురుబ్రహ్మ గురుర్విష్ణు గురుదేవో మహేశ్వరః। గురుసాక్షాత్ పరబ్రహ్మ తస్మైశ్రీ గురవేనమః॥

శ్లో॥ నిరంజనం నిరాకారం దేవదేవం జనార్దనం । మా... యుక్తం జపేన్నిత్యం పావనం సర్వదేహినామ్॥

శ్రీహయగ్రీవస్తోత్రము.

శ్లో॥ జ్ఞానానంద మయందేవం నిర్మలంస్ఫటికాకృతిమ్। ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవ ముపాస్మహే॥

శ్రీవినాయకస్తోత్రము.

క॥ శ్రీకరముగ నిర్విఘ్నము। చేకొనిమొదల విఘ్నపతిని చింతిలి పిదపఁ। ప్రాకటముగ సుజ్ఞానవి। వేకము ప్రచురింపబుద్ధి వితమరినైతిఁ॥

శ్రీసరస్వతిదేవి స్తోత్రము.

క॥ శ్రీవాణీనజనిరాణిని। ద్వావిరివాగ్జృంభణంబు వరకవితోత్కల్। ప్రావీణ్యమూని బలికెడు। త్రోవనువసి గొనుట కేను తొలుత నుతింతుఁ॥

త్రిమూర్తుల ప్రార్థనము.

క॥ పరిపూర్ణనిర్వికల్పము॥ నరయుజనించినవిధాత హరిహరుల ననే। బరికింతువేరువేరుగ। స్థిరమతి గీలింతుస్మరణ స్వేచ్ఛగ నెపుడుఁ॥

త్రిశక్తుల ప్రార్థనము.

క॥ ముమ్మూర్తులకాది మాయమగు। నమ్మాయను గలుగువాణి నార్యమలక్ష్మిఁ। నెమ్మదిముప్పూరదలచెద। నిమ్మహినాకవిత చెలగ నింపుగభువిలోఁ॥

స్వగురు స్తోత్రము.

శ్లో॥ నిత్యానందైక కందాయ నిర్మలాయ చిదాత్మనే। జ్ఞానో
త్తమాయ గురవే సాక్షిబ్రహ్మణే నమః॥

క॥ శ్రీమద్దిగంబరేశ గురు। స్వామికి వందనము చేసి చర్చితజ్ఞానం। బా
ముష్మిక శివజీవుల। కోమగు నైక్యంబు చెప్పెనొలయగ చేతన్॥

క॥ తన్మయుని ధన్యమూర్తిని। సన్మునినిత్యమును సమాధి నుం
డెడువాని। జన్మయగురువరు నెప్పుడు నన్మానస బయలునం
దు సతతముగొలుతున్॥

సీ॥ శరణు శ్రీపరమదేశిక శరణు శరణు। శరణు బ్రహ్మాత్మదే
శిక శరణుశరణు। శరణుశరణాగతత్రాణ శరణుశరణు। శర
ణుయస్మద్గురుప్రభో శరణు శరణు।

కవీశ్వర స్తోత్రము.

గీ॥ శబ్దశాస్త్రమే నా శబ్దబోధ తెలియంగ। శబ్దనుగుణదోష శబ్ద
ములుగ। శబ్దరహితమైన శబ్దములనిరూఢ్మ। శబ్దవిధులమది
ని శంసజేతు।

క॥ అమర శ్రీకాంత తెలుంగను। క్రమలక్షణకావ్యకయిత కట్ట
డు తెలుగగ। యిమిడి కొమొతిగ ప్రాసలు। సమకట్టెదు సం
చెరుంగ సైరింపదగున్॥

క॥ తప్పులు దోచినదిద్దుచు। జెప్పుదు శిష్టులకు శరణు జేయుదు న
పుడున్। మెప్పగు వాటినితప్పని। జెప్పుడు చవటులతో పొం
దు చింతిల నెపుడున్॥

గ్రంథకర్త అభిప్రాయ సంగ్రహము.

క॥ శ్రీరాజయోగమందెడు। వారికి చిత్పరసుఖంబు వరివశ్యము
గఁగా। వారధినావచెదాలుకు। తీరునసీగ్రంథపఠితి తీరము
జేర్పఁగా॥

క॥ శ్రీమించు జేయుజ్ఞానము। లోమించక పోరినంత లోకాన్వీత
మా। దీమించుసిగదమించున। క్షేమంబై ముక్తిగదియ జేర్పు
నుభువిలోఁ॥

క॥ తనుదా దెలియఁగ నేర్చిన। ఘనయోగీశ్వరుల చరణ కమలంబు
లకుఁగా। మునుకొని మ్రొక్కఁగ నేర్చిన। జనవర్యుడు పూజ్యు
డగును జగతినిజూడఁ॥

క॥ మాయయుమాయము చేయును। పాయముగల దొకటిదాని
పరికించినచో। మాయని గురుభక్తియె మా। చాయగునిల
మాయ గెలువ చల చిత్తులకుఁ॥

క॥ శరణని గురుపదభక్తిచె। పరమును సాధింపవచ్చు పదిలముగా
గఁగా। శరణన్న తెలియవాయును। శరణన్న సుశ్రీలుగల్గు శాస్త్ర
వమగఁగా॥

క॥ శ్రీయుపనిషద్బోధము గాయకముగు శ్లోకపద్య కందార్థ
ములఁ। రోయక చదివినవారికి। బాయకదర్పణముగరితి ప్ర
త్యయమబ్బుఁ॥

పరమాత్మమాయా విలాస మహేంద్రజాలాభి వర్ణనము.

శ్లో॥ పరేశం పార్వతీకాంతం రమాధీశం దిగంబరమ్। నిర్మలో
నిత్యతృప్తాత్మా నిత్యానందో మహేశ్వరః॥

శ్లో॥ శరణుశరణు పరబ్రహ్మా। యంత్రమంత్రార్చనావిధి। ఆరో
గ్యమమితాయుష్యమ్ । ఆనందం ఆత్మదర్శనం॥

శ్లో॥ విజ్ఞానంవిధిసుజ్ఞానం। వైరాగ్యం విశ్వరూపకం। అణిమా
ద్యష్టఫలంసిద్ధి। యోగసిద్ధీ మహాత్ఫలం॥

పంచచామరం.— అసంగుడైన బ్రహ్మమందనాది మాయలే
నిదై। ముసుంగు గప్పినట్లునిండి మూలకారణాంశమై।పాసం
గివిశ్వమందుశేరి భూతభౌతికాదులై । మసంగిబుట్టి జావ్ర
చుండు మారులేకనంతటన్॥

పంచచామరం.— చరాచరంబులంటిమాయ చొక్కించి ప్రా
ణులన్। ఝురాఝురిన్ జనన మరణ జాడలంద జావుచున్।
తరాతరంబు సాల్వడంగ తార్కాణంగదానయై। పరాపరా
త్మనంటనివక బ్రాకుచుండు నంతటన్॥

వ॥ ఇట్టిమహేంద్రజాల మాయాకల్పిత మహాభూత పం
చీకృత పంచాశత్కోటి పరివలయితంబై యనేక చిత్రవిచిత్ర
పట్టణ పర్వతారణ్య నదనదీప్రకాశితంబై నరమృగ పశుపక్ష్యా
ది నానాస్థావర జంగమ లీలావిలాసితంబై స్వర్గమర్త్య పాతాళ
సత్యవైకుంఠ కైలాసాది దివ్య లోకాకారంబై సూర్యచంద్రగ్ర
హ నక్షత్రాలంకృతంబై బ్రహ్మవిష్ణు రుద్ర మహేశ్వరాధిష్ఠి
తంబై ప్రకాశింపుచున్ననీ బ్రహ్మాండమునూహించి జూడజ్జూడ
జగన్నాటక మహేంద్రజాలంబే యైయున్నయది నీయింద్రజాల
మహేంద్ర జాలంబులగు పద్మాయాయంత్రము హృదయంగ
మమై స్త్రీపురుష రూపంబులతో నటించుచున్న నీప్రపంచము

ను ఏకపటనాటక సూత్రధారి అనిర్వచనీయుండై మాయాసమే తుండై యన్నింటికి లోవెలియై ప్రకాశింపుచు కాలకర్మ సూత్రంబునగ్గట్టి విశ్వమోహినియనెడు మాయ తెఱలోబెట్టి నాడించుచు జూచుచుజూడనట్లుండెను జంత్రకారుని స్వప్రకాశుండనియును భగవంతుండనియును అదిదేవుం డనియును అకల్పితుండనియును గుణరహితుండనియును విష్వుండనియును విశ్వాత్మకుండనియును విరాట్ స్వరూపుండనియును నారాయణుండనియును నిర్గుణుండనియును పరబ్రహ్మమనియును పరిపూర్ణుండనియును వేదాగమాదు లుచ్చరింపుచున్నవి ఇట్టనేక నామంబులచే ప్రతిపాదింపుచున్న శుద్ధపరిపూర్ణంబునకు శుద్ధబ్రహ్మమని పేరాయెను అందు మాయాశక్తి బుట్టుటచే అతీతబ్రహ్మమని పేరాయెను అగ్నియందు వుష్ణమువలె ప్రకాశించుచున్న శుద్ధబ్రహ్మమునందు (శుద్ధసత్వము శుద్ధరాజసము శుద్ధతామసము) లుత్పల్లమైయ్యె నందు శుద్ధసత్వమునకు మాయయనియును సర్వజ్ఞు వుపాధియనియును ఈశ్వరశరీరమనియును పేరాయెను నాశుద్ధరాజసమునకు సృష్టికర్తయనియును నాశుద్ధతామసమునకు సంహారకర్తయనియును త్రిగుణములకు వెర్వేర పేర్లైయ్యెప్పియున్న నీత్రిగుణసహిత సర్వాంతర్యామి విశేషశక్తితోడ నగూడుటంబట్టి ఆకాశమును నాఆకాశమువలన వాయువును నావాయువువలన నగ్నియును నాయగ్నివలన జలమును నాజలమువలనప్పృథ్వియును నాపృథివివలన నోషధులును నాయోషధులవలన స్త్రీపురుష జంతుజాలంబులు లోకాన్వితం

బై మహేంద్రజాలంబులై స్ఫురించుచున్నయావి నిట్టిప్రపంచ
భూత సంయోగ జీవరాసుల యందు నింద్రజాలకుని భంగి
నాశుద్ధబ్రహ్మము తానేయన్నింట నిండియుండుటంబట్టి పరిపూ
ర్ణుండని పేరాయెను ఇట్లన్నిటనిండి కపటనాటకుండై యాడిం
చుచు తానాడకచూచుచు తాచూడక యుండుటన్బట్టి నిరం
జనుడయ్యెను అట్టి నిరంజనునిలో మాయయును మాయాప్రతి
బింబములును లేనియెడల నిర్వికార పరిపూర్ణ నిరంజనుడై అన్నిం
టతానేతానై ప్రకాశించు చుండు నట్లన సూర్యునిప్రకాశము
లో చీకటివేకైదోచి వెల్తూను వవీనమగునట్లు నరపశుజంతుజా
లంబులు ఓషధులయందును ఓషధులు పృథ్వియందును పృథ్వి
జలమందును జలమగ్నియందును నాయగ్ని వాయువందును నావా
యువు ఆకాశమందును నాఆకాశము మహాకాశమందును మహా
కాశము పరాకాశమువందును పరాకాశము తత్త్వాకాశమునం
దును తత్త్వాకాశము సూర్యాకాశమునందును సూర్యాకాశము
పంచమహాకాశాతీత పరబ్రహ్మమునందును దృఢముగా లీనమై
వంతట శుద్ధపరబ్రహ్మమే ప్రకాశించుచుండును కాబట్టి సీగురు
కీలకమును అవిద్యోపాదికులగుజీవులకు బోధించుటకై నాశుద్ధ
పరబ్రహ్మమే రామకృష్ణ నారసింహావతారము లెత్తి ఆయా
యవతారములలో ప్రత్యక్షముగా తనరూపుజూపి నారాయ
ణుండని పేరందె నా నారాయణుండు సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణో
దయమును ప్రసిద్ధిజేయుటకై కర్మభక్తియోగ సాధనంబులు
ఆయాయవతారములయందు తమతమ శిష్యులకు బోధించియు

న్నారు కర్మయోగమనగా ఫలాపేక్షలేక సత్కర్మానుష్ఠానము చేయడము మొదటి సాధనమనియును అచంచలభక్తితో తన రూపుల దర్శించుట రెండవసాధనమనియును యింద్రియముల నిగ్రహించి ఆత్మను యాత్మయందే లయముచేయుట మూడవ సాధనమనియును బోధించియున్నారట్టి యనుభవమందిన యోగీశ్వరులు పరబ్రహ్మమునే బొందుచుండెదరని తీర్మానించి యున్నారు ఈసుజ్ఞానతత్వ పూర్ణోదయ తొల్లిచతుర్ముఖ బ్రహ్మ దేవతలకును సదాశివుడు పార్వతీదేవికిన్ని రామబ్రహ్మ మాంజనేయులవారికిన్ని శ్రీకృష్ణభగవాను లర్జుననకును యాజ్ఞవల్క్య మహాఋషి జనకమహారాజునకున్ను ఇట్లనేకమంది మహాఋషులు తమతమశిష్యుల కుపదేశమిచ్చియున్న సీసుజ్ఞానతత్వ పూర్ణోదయ భావవివేకముచే జాగ్రస్వప్నసుషుప్తి త్రయాతీతంబైన తుర్యంబునగాని దృశ్యంబాలోకనగాదని దృఢముగా బోధించియున్నారు (ఏకమేవా ద్వితీయంబ్రహ్మమనిన్ని) (ఓం మిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మమనిన్ని) (ఏకాక్షర చతురక్షర పంచాక్షర షడాక్షర అష్టాక్షర ద్వాదశాక్షర పంచదశాక్షర) షోడశాక్షర మర్మముల స్పష్టముగా బోధించియున్నారు అట్టిబోధననుసరించిన శిష్యులుకడతేరి యున్నట్లనేక గ్రంథమ్ములలో వ్రాయంబడి సాదృశ్యములై కానంబడుచ్నువి.

పంచచామరం.—— పురాకృతంబు నంటిమాయ పోనగ జేయువృత్తులన్। నిరావరాభ్రులై మనంబు నిల్పుభక్తియుక్తిచే। గురూక్తినంటిబుద్ధినొక్క। కుహారమున్యజేర్చగా గరిష్ఠమైనప్ర

త్యగాత్మ గ్రాలుచుండు నెప్పుడుఁ॥

పంచచామరం.—— వరించి బ్రహ్మతత్పదంబు వాలుగంటిచూపులో। భరించి స్వాంపదార్థసాక్ష భావమైఖ్యసిద్ధిగా। స్మరించి ప్రత్యగాత్మనాటి స్వప్రకాశ చిత్తుడై। చరించు బ్రహ్మవిద్వరుండు తైప్రేముడై జగంబులఁ॥

పంచచామరం.—— సుసంగ హృదయమందిపొంద సూత్ముతే జబ్రహ్మమే। ప్రసంగ మందరానిశిన్య ప్రశంసాన్మలోకిడై। యొసంగుసూర్యచంద్రవహ్ని విష్ణువిలాసిన్నపా। యసంగు వందుమాయమాయ నందిపొంది మించిరఁ॥

వ. ఇట్లు సద్గురుస్వాములవల్ల సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయ భావమును బోధింపంబడి అనుభవంబున జెన్నారియున్న బ్రహ్మవేత్తలు పూర్వజన్మకృత కర్మంబులు తుదముట్టం దహింపు జేసుకొని పావనులై యున్నారు గాన చిలుకపంజరంబున తప్పించుకొని పారుచందంబున నీసంసార పారావారమును సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయమను నావచేదాటి నిస్సంగమౌన ముద్రారూఢ గుణరహితముగు గుట్టుచేరి బ్రహ్మానంద సుఖమనుభవించుచుందురు ఈలోకభ్రాంతియగు భార్యాపుత్రాది సంతానములు ప్రాణాపాయ సమయంబున తోడ్పడి రాజాలరు తాను జేసుకొనియున్న సుజ్ఞానమేతోడ్పడును గనుక స్వాత్మపూజాఫల ప్రయత్నమెంత దృఢమగునో నిత్యబ్రహ్మానందసుఖమంత సులభముగా సిద్ధించుచుండు జ్ఞానాగ్నిచే సకలదుర్గుణములు దగ్ధమైపోవుచుండును గాన బ్రహ్మానంద భరితాంతరం

గుండును యాత్రజన రక్షకుండును నగు గురుస్వాములవద్ద జేరి సాంప్రదాయకముగా సుజ్ఞానతత్త్వపూర్ణోదయ భావమందం దగు (తరతిశోకమాత్మవిత్) అను న్యాయముగానన్నా (జ్ఞానంవినా మోక్షస్సపద్యతి) యను న్యాయంబుల ననుసరించి ప్రాణులకై సాధనలు త్రివిధములున్న వందు మొదటిది (వైరాగ్యము) అనగా మనోవాక్కాయ కర్మంబులైన త్రికరణంబులతో యదార్థమాచరించి నడుచుచుండుట, రెండవది(భక్తి) వేదాంతశాస్త్రంబులయందును ఆచార్యునియందును విశ్వాసము గలిగి శుశ్రూషలు చేయుచుండుట, మూడవది (జ్ఞానము) స్వరూపాతీత సాక్షాత్కారమగు నిర్గుణమంది పరిపూర్ణుండై యుండుట, యిట్టి వైరాగ్యభక్తి జ్ఞానంబులుగూడిన భక్తుండగు జ్ఞాని మోక్షాస్పదుండగుచుండు నందుకై మనుజులలో నేకుతరగతులు గల గుణవికారులుండెదరు. ౧, పాషాండుడు. ౨, నిహలోకకామి. 3, పరలోకకామి. ౪, నిష్కామి. ౫, ముముక్షువు. ౬, అభ్యాసయోగి. ౭, ఆరూఢజ్ఞాని యని ౭. విధంబుల జీవులుండెదరు (మొదటిపాషాండుడు) విరుద్ధకర్మంబు లాచరించువాడు (రెండవనిహలోకకామి) పరలోకము మిథ్యయని భార్యాపుత్రాది సంపత్తులు శాశ్వతంబని నెంచుచుండువాడు (మూడవ పరలోకకామి) కర్మలాచరించి స్వర్గాదిభోగములు గోరుచుండు (నాల్గవ నిష్కామి) పెద్దలనాశ్రయించి వేదశాస్త్రముల పరిశీలించి ఆత్మదర్శనముగోరుచుండు (అయిదవముముక్షువు) నిత్యానిత్యవివేకపరిశీలుండై సాధనచతుష్టయ బ్రహ్మవిచారణ

జేయుచున్నందు (అద్వయభ్యాసి) మహావాక్యోపదేశంబులనంటి సకల మనిత్యమని దోసి బ్రహ్మమునందై యున్నను (మోదవ ఆరూఢజ్ఞాని) జీవన్ముక్తుండై శివోహం భావాంతర్గతుండై తన్మయానందమును బొందుచుండును.

పంచచామరం..... చనుప్రభూరిభేదమందు చంచమాయకాం
తిలో। మనోవికారభ్రమించి మహీలత త్వజ్ఞ పిచే। నవస్తి
భాంశ స్వైర్యమాని నందపొందమించెనా। సనాతనస్స మస్సి
తంబు స్వప్రకాశసిద్ధుడా॥

వ. ఇట్టి మహేంద్రజాల మాయాకల్పిత ప్రపంచంబున యోనిసంభవుండై జన్మించియున్నను స్వస్వరూపానుసంధానుండై ప్రకాశించు చుండెడు మహనీయ్యని చతుర్ముఖ బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర మహేశ్వరులెన్నజాలరని చెప్పియుండు ప్రమాణంబులనేకంబులున్నవి:

శ్లో॥ స్వయం ప్రకాశమానాయ పూర్ణానంద ఘనాయచ।
నిరస్తాశేషతమసే మహ్యమేవ నమోనమః॥

వ. ఇట్టి స్వయంప్రకాశుండగు బ్రహ్మజ్ఞాన పూర్ణానంద ఘనుండు పరమగురువనుండైన సద్గురుండై (స్వయం తీర్ణః పరాంతరతి) యనురీతిగా తమదివ్యజ్ఞాన శరీరమునిచ్చి రక్షించుట వలన పరమగురువర్యుండే విశేషజ్ఞుడనియును సర్వజ్ఞుడనియును నిర్విశేషుండనియును స్వయంభువనియును సకలదేవతలు స్తుతించుచున్నట్లు వేదశాస్త్రంబులే నిదర్శనంబులై కానబడియెడిని॥

శ్లో॥ నగురోరధికం నగురోరధికం నగురోరధికం। శివశాసన
తశ్శివశాసనతః శివశాసనతః॥

వ. యనిశివకేశవులు సహా అట్టిగురుస్వాములను పరబ్ర
హ్మ స్వరూపంబుగా భావించుచున్నారట్లున (గురుబుద్ధిర్విశేషతః)
యనున్యాయంబుగా గురుస్వాములవలన సుజ్ఞానతత్త్వపూర్ణో
దయభావము గ్రహించుటకై యట్టి గురుస్వాముల శరణ్యుల
గు వారలు సర్వదోషంబులకు మూలంబగు దేహాభిమానమును లో
భంబును విసర్జించి క్రమముగ సాధనంబైన కర్మకాండమును
నన్న సద్యోగముగ సాధనమైన జ్ఞానకాండమునున్న సాధించి
(బ్రహ్మైవాహమస్మి) యనువాక్యానుభవము న్యాయంబగు నట్టి
పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవమందుటయే (సుజ్ఞానతత్త్వపూర్ణో
దయము వాంఛించుట) నిర్గుణోపాసనయందు జీవేశ్వరులకు
భిన్నత్వమును నిర్గుణోపాసనయందు జీవేశ్వరుల నైక్యత్వము
నుసహజమైయున్నదని సనాతనమహాఋషులున్న బ్రహ్మవేత్తలు
న్న (ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ)మనిన్ని (జీవోబ్రహ్మైవనా
పరః) యనియైకత్వమును కనిపెట్టి (సత్యమద్వైతం) సహజమ
ద్వైతం) బని శ్రుతుల ననుసరించివర్తించి పూజ్యులైయుండిరి
పైశ్రుతుల ప్రమాణంబులను నమ్మనివారలకు దుర్గతిప్రాపకమ
గుచుండునట్లున సూర్యబింబమునకు తత్ప్రతిబింబమునకును కాల
త్రయములయందును యేకత్వము సహజమగదా అట్లుఘటజలం
బున వేఱైకానంబడియెడి సూర్యనిఘటమున జలము లేనప్పుడు
సూర్యునందు మాయమగు చందంబున సుజ్ఞానముతో నాశిన

జీవుండు చెక్కు చెమర్పక చిదానందనిలయ ప్రకాశమునందులీన మగుచుండుట సహజమైయుండుటంబట్టి సత్కర్మానుష్టానమువల్ల నుత్తమజన్మప్రాప్తియును యజ్ఞాదాది క్రతువులవలన స్వర్గాది భోగములును కేవలభక్తి మార్గమువలన సాలోక సామీప్య సారూపసాయుజ్యంబులును అష్టాంగయోగసిద్ధివలన సాక్షిత్వమును కేవల సుజ్ఞానతత్వపూర్ణోదయమువలన విదేహకైవల్యమును సంప్రాప్తమగుచుండును వైకుంఠకైలాసాది మహోన్నత పదవులుకూడ (బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్య) యను న్యాయంబుగా నింద్రజాల మహేంద్రజాలంబులగు పదవులేయై యున్నవి గాని శాశ్వతంబులుగావు (అనిత్య ఫలతుల్యంబులై యున్నవి) గనుక జననమరణ రహితంబులైన నిర్గుణబ్రహ్మతత్వ స్వయం ప్రకాశమే విదేహకైవల్యము సిద్ధిదేహకైవల్య మార్గంబట యే సుజ్ఞానతత్వ పూర్ణోదయమందుట యిట్టిజ్ఞాన మార్గంబుటకై తొందరపడి తనుస్థమైన స్వయంప్రకాశ పరబ్రహ్మ సిద్ధుండగు గురువునాశ్రయించి పునస్సనరహితుండై జగంబులు మిథ్య యని కొండమావులచాడ్పున గ్రహించి ద్రష్టయై స్వయం ప్రకాశ మయుడుండవలె శిష్యులకు బ్రహ్మవిద్యా గరిష్టుండవం బరగు లేక పజ్ఞానతిమిరంబుపన్నగిలి భ్రమించిన వారలకు జగద్బాహ్యాంతర వ్యాపక పరబ్రహ్మంబు గోచరించుట దుర్లభంబై ఘోరరుచులచే చేటొందుచుండెదరు కాబట్టి మనము చెడబడక చమత్కారులమై కృపాంతరంగుండగు గురుస్వాముల నాశ్రయించి అనన్యాపేక్షులై తనువాడి రాగద్వేష దూషి

తుల్యమై మనోవాక్కాయ కర్మంబుల నొకప్పుడైనను దోషం
బుల కియ్యకొనక మృగతృష్ణికా ప్రవాహంబుగాంచి భ్రమ
పడి తేకున్నను మెలంకువతో లోకవిగ్రహితంబైన పాపముగరు
వను చింతకు చేరంజని నిటలతట ఘటితాంజలిపుటుండై నధ్యా
త్మ యోగసాధన త్రికరణశుద్ధిగా గ్రహించి సుజ్ఞానతత్త్వ
సంసర్గోదయ మందుచుండందగు నందుకై నిగ్గుదలంపమి శీలం
బనబడు శీలంబువలన ధర్మంబు నెగడు ధర్మంబువలన సత్యంబుగ
లుగు సత్యంబువలన సర్వకార్యసిద్ధియొనగూడు కార్యసిద్ధివల
న చిత్తచాంచల్యంబడంగు చాంచల్యమడంగిన మోహం బడఁచే
గీత సూక్తులు॥

గీ॥ సత్సమాగమము వలన సుజ్ఞానమొదవు।
జ్ఞానమువయించువలన నజ్ఞానమడగు।
పోగ నజ్ఞానమడగిన భ్రాంతియడగు।
భ్రాంతియడగిన బ్రహ్మంబు బట్టబయలు॥

వ. కావుట్టి ముముక్షువైన కాంతాళి మపంచనవలె నట్టికోప
సప పాపముల కాదరవైరంబున్న యాటి (పతీనాం కోప చాండాలః
స్త్రీమారిణాపం వివస్వినాం) లనిమహాత్ములు వలుకదురు కృమ
యెల్లకార్యములకు (పరోక్షదయాలి) నాయురవసానపర్యంతము
చిదాత్మావలోకనంబునవ్వారి శివరుడైయ ధృవంబులగు దేహం
బులచే ధృవంబగుకీర్తినార్జించి నిఖిలహేయభాజనంబై బు
ద్బుదసమానమై క్షణభంగురంబైయున్న నీకాయము కల్పస్థాయి
గాదు (అస్థిరం జీవనం లోకే అస్థిరం యౌవనం ధనం అస్థిరం దార

పుత్రాది ధర్మస్యస్వయం(స్థిరం) గనుక జీవేశ్వరజగత్తులు సద్గురూపదేశమువల్ల క్రమక్రమముగా నెఱింగి దృఢపరుచుకొను చుండువారలే బ్రహ్మవేత్తలు (బ్రహ్మైవాహాస్మి) యనుబ్రహ్మవంద భరితాంతిరంగులరై విదేహకైవల్య మందుచుందురని గ్రహించుచుండందగు అట్టి యోగీశ్వరులుండు నీవిమొట్లన (ఆనందనిద్రే జగదేకనిద్రే సముద్రనిద్రేవిదేహనిద్రే శ్రీయోగనిద్రే రమతే మనోమే) యను యోగనిద్రలో (సచ్చిత్తశాయిభుజగేంద్రశాయి నందాంతశాయి కమలాంకశాయి శ్రీరంగశాయి రమతేమనోమే) యనిపరమానంద మనోల్లాసులై విదేహముక్తిజైడి నిత్యతృప్తులై విహరించుచుందురు॥

గురుశిష్య న్యాయవివరణము.

శ్లో॥ అనంతజన్మసంప్రాప్త కర్మేంధన విదాహినే। జ్ఞానానల ప్రభావేన తస్మైశ్రీ గురవేనమః॥

శ్లో॥ జ్ఞానశక్తి సమారూఢో తత్త్వమాలా విభూషితం। భుక్తిముక్తి ప్రదాతాచ తస్మైశ్రీ గురవేనమః॥

శ్లో॥ అఖండసచ్చిదానంద మవాఙ్మనసగోచరం। ఆత్మానమఖిలాధారం తస్మైశ్రీ గురవేనమః॥

సీ॥ పిల్లికూనలు బెట్టి పిల్లలకుపాలెట్టి యిమ్మైనచోటుకు వెతకులాడు। తావుకుదిరినవెనుక తానోటకరుచుకొని పోయినవిల్లలను బహుపోడిమిగను। పోషించుతనవిద్య పూర్ణంబుగా చెప్పి పైకాపుకాశి పైపై నిదిరుగు। తల్లితోసరిమైనతావిడిచి పోవువట్లు ముల్లోకములకుగురు మూలవిద్య। చెప్పిశిష్యునిత

సరూపు చేరగాను। యప్పుడీరివసంసారి యవనిదిరుగు।వటు
ల శిష్యుని దిగనాడి యాత్మకృతిని। తిరుగుస్వేచ్ఛావిలాస
ముక్త దేశికుండు॥

గీ॥ కారణాచార్య పాదంబు గనుటమేలు।
వాక్యబోధలు విద్యసంపాదనగును।
మీద ఫలమిచ్చు నాతను మీఱియుండు।
తానద్వైతంబు గురువని దలపవలయు॥

ఉ॥ ఆగురుశేవ చేయుమను యాత్మనుగోరిన విద్యలన్నియుగా।
వేగమెనేర్చి బ్రహ్మనెల వేర్పడగాంచుము తత్త్వసిద్ధుడై।
భోగముగోరినగలుగుపూర్ణముగానువహింపచేయుదో।
గాగమపూజ్యదాతనని గాంచుముపుణ్యాతను ప్రవీణుడై॥

వ. గురువులుమొనమంద్రుగురు మొదటి(బోదకగురువు)
శాస్త్రశబ్దార్థములను దెల్పుచుండు, రెండవ (వెదకగురువు)
తత్త్వములనుదర్శింపజేయుచుండు,మూడవ(నిషిద్ధగురవు)వశ్యా
కర్షణా దృష్టకర్మలచేత నిహపరములయందు మోదభేదంబుల
నిచ్చునట్లు బోధించుచుండు, నాల్గవ(కామ్యకగురువు) పుణ్య
కర్మోపదేశములను బోధించుచుండు, అయిదవ (సూచకగురు
వు) శమదమాది సద్గుణములగు విజ్ఞానముకు బోధించుచుండు,
ఆరవ (వాచకగురవు) ఆత్మానురాగము గలుగునట్లు బోధించు
చుండు, యేడవ (కారణగురువు) శివజీవేశ్వర సంధానజ్ఞానము
ను బోధించుచుండు, యెనిమిదవ (విహితగురువు) సంశయ
ములదొలంగించి నిత్యముక్తిని ఘటింపజేయుచుండుగావ కార

డాచార్యుండగు పరమగురుని సన్నిధికి జేరంజని శరణ్యుండై పాదములపైబడి శిరస్సాష్టాంగ దండప్రమాణంబు లాచరించు టచే (శిష్యుండు తనమనస్సాక్షిగా ప్రాణమును దారవోసినని తనశిరస్సును పాదములపై బెట్టి ఆచార్యుని యాజ్ఞానుసారముగా జవదాటననియును వారివాక్యముల శిరసావహించి నడుచుచుం దుననియును ప్రమాణము చేయుచుండు) శిష్యుని దయాపూర్ణుండగు గురుస్వామి శిష్యునిశిరస్సున తనకరమునుంచి (హస్తమస్తక సంయోగముచేయుచు దడవుచింతించితలపంకించి కలశాబ్ది సముద్రైక్యకరుణుండై పూర్ణానుభవసిద్ధిం గలుగ జేయుదు నని యంగీకరించి [శీఘ్రమేవ జ్ఞానానంద ఫలసిద్ధిరస్తు శుద్ధచిత్తోభవ] యని ఆశీర్వదించి కరంగటజేర లేవనెత్తిన తోడనే శిష్యుండుద్రోయిలించి వినయంబుకరకొ తనిలువంబడి మీయాజ్ఞజవదాటిన (గురుద్రోహి నగుదుననియును పట్టినపట్టువిడము ట్టం జూతుననియును) జెప్పుచుండెడి శిష్యుండు మోక్షాపేక్షనీ యుండగుచుండునట్టన.

శ్లో॥ తాదృశం దేశికం సాక్షా ద్వేశ్వరం బుజ భాస్కరం। తోష
యేత్సర్వయత్నేన శ్రేయసే భూయసేనరః॥

వ॥ అనగా దేశికస్వాములమనంబున పూజించువానికి శుభంబును శ్రేయంబును గలుగును॥

క॥ సద్గురుకృపచే నెప్పుడు। సద్గతిదీపించుచుండు చాలాచదువు
లే। సద్గతిగలుగగ జేయునె। సద్గురువే దైవమనుచు జాటర
వేమా॥

క॥ గురువులలో దోషంబుల। నరయుట వృథసమ్మివారి యమలో క్తులనే। శిరసావహించి వినుచును। బెరవిషయము లన్నిగూ డ వీడగవలయుఁగా॥

తే॥ మానసము వాక్కు గాయంబు మంచిస్థితికి । దెచ్చి నిర్మల ముగ జేయు దివ్యబోధ। ముక్కటివె జ్ఞానమన జెల్లు నొం డుజ్ఞాన । మంతయునుగూడ నజ్ఞాన మనగవలయు॥

గీ॥ ఎవ్వరెవరి గుణము లేమైనమానరు । చక్కఁబెట్టవశమె ఉక్కతోక । గదుసురాలుమగని గంపబెట్టమ్మదా। విశ్వ దాభిరామ వినరవేమా॥

శ్లో॥ ఇదంతేన తపస్కాయ నాభక్తాయ కదాచన। నచాశి శ్రూష వేదాచ్యం నచమాం యోభ్యసూయ్యతి॥

వ. అనగా గురూ క్తిగాదగిలి శిశ్రూషచేయుచు సుజ్ఞాన తత్త్వ పూర్ణోదయ మందుచుండందగు॥

క॥ తనువుపోషించుటకై । దనవంతుని గొల్చుభంగి దగమనుజు డోగిగా। మనమగు ముక్తికిగురుపద। వనజములగ బ్రొక్క నగును వసుధలోనెపుడుఁగా॥

క॥ నరజన్మమెత్తినందుకు। గురుసేవను భక్తిమించి కొందలపడ కగా। స్థిరమార్గమూనిబుద్ధిని। వరితుష్టిని బొందువాడె భక్తుం డిలలోగా॥

శ్లో॥ గురుమూల ప్రపంచస్యా ద్గురుమంత్ర వినాపృథక్। గు రుపూజా గురుధ్యాన గురుమంత్ర పరాయణః॥

శ్లో॥ గురుపాదోదకంపీత్వా గురుశేష గురుప్రియా। గురుత
ర్పణ శుశ్రూష గురుహోమణ కీర్తనః॥

శ్లో॥ గురుర్నాస్తి వర్ణానాం గురుర్నాస్తిసత్పరం। గురుహీ
న నచాద్రాహ్యం గురుపర్వత్రిసాధనా॥

శ్లో॥ గురుదక్షిణ మైశ్వర్యం గురువర్ధన మాశ్రయం। గురు
ధ్యాన మహాపుణ్యం గురుశుశ్రూష కారణం॥

శ్లో॥ గురుధ్యానయశోవృద్ధి గురుమంత్రవరంతథా। గురుతీర్థం
మహాపుణ్యం గురుశేషం మహత్ఫలం॥

శ్లో॥ గురుపూజవినాదైవం గురుపూజ వినావరం। గురుపూ
జ వినాయోగం గురుపూజ వతాంత్రికం॥

—* గురుపూజవినాసర్వం నగోచరనవర్తతి. *—

శ్లో॥ గురోపరతనాస్తి సత్యసత్యంవసంశయః। గురుపాదోద
కంపీత్వా గురునామ సదాజపేత్॥

క॥ ఉదయాత్పూర్వమెనిద్దురి। వదిలియువిణ్మూత్రములను వర్జిం
చితగ। రదనములు తోమిశుభ్రమై।కదలకగురు భక్తిస
లువ గావగుభువిలో॥

గీ॥ మేఘమడ్డమైన మిహిరునిజెరుచును। చిత్తమడ్డమైన స్థిరము
తెలుపు। మలుపులడ్డమైన మరిముక్తి తెలుపరా। విశ్వ॥

క॥ నిజమాడుచుండువారలు। సుజనులైలోకమందు శోభింతు
రుగా। భజయించి గురునిగన్గొని।భుజగర్వము పొత్తుమరువ
పోలియు గుణంబుల్॥

క॥ వినుభృగుసుతుడు గావింపని । పనులకునైన నుదిరెట్లు ఫల
మొనరించుఁ । జనములు గార్యమునడపగ । ననుకూలత
నిచ్చుగాక యాయుర్యాయిఫలముల్॥

క॥ గ్రుతమువలనశ్రోత్రియుడగు। నతులతపోయు_క్తిగడు మహా
త్వముబడయుఁ । ధృతిచేసహాయ యుతుడగు । నతిశయ
ముగ బుద్ధిమంతు డగుబుధసేవఁ॥

వ. బంగారమునందు కల్పితంబులైన కటకకుండ లాభ
రణములు వేర్వేరైనను బంగారమే ప్రధానమైన రీతిగా పర
మాత్మయందు పిండాండ బ్రహ్మాండములు వేర్వేరైనను బ్రహ్మ
మేప్రధానమైనట్లు గురుస్వాముల బోధచే నెఱింగిన పరమాత్మ
జడములైన యింద్రియముల కగోచరుండు రాగద్వేషరహిత
మైన సూక్ష్మబుద్ధికి గోచరుండగును జగమునందు సూర్యకాంతి
లో తనతనవ్యాపారములను చేయునట్లు దేహేంద్రియ మనో
బుద్ధులకు ఆత్మసాన్నిధ్యమువలన వ్యాపారములు గలిగియుండు
ఘటపటాదులు దీపప్రకాశమును చూడంజాలనియట్లు మనోబు
ద్ధ్యాదులు ఆత్మను చూడంజాలకగదా దీపమును చూచుటకై
వేరదీప మవశ్యముండనియట్లు ఆత్మదర్శనమునకు మఱియొక
ఆత్మఅవశ్యము వుండదు కాబట్టి శ్రీగురుమన్నధర్మ మెఱింగి(నిర్గు
ణమైశుద్ధమై బంధవిము_క్తమై ఏకమై సంపూర్ణమై వెలింగెడు
పరబ్రహ్మమునకు) బుద్ధిధర్మములు లేనందున నిర్గుణుండనియు
ను యింద్రియములు లేనందున వ్యాపార శూన్యుడనియును
నాశము లేనందున నిత్యుడనియును మనస్సు లేనందున నిర్వికల్పుం

డనియును ప్రపంచసమ్బంధములేనందున దోషరహితుడనియు
ను వికారస్వరూపంబైన లింగదేహము లేనందున నిర్వికారుం
డనియును భ్రాంతిచేత పరబ్రహ్మంబునందు ప్రపంచంబుదోచు
టలు గురూక్తివల్లగ్రహించి భ్రాంతితొలగించు కొనుటయే
జీవికి జీవన్ముక్తి యిట్టి ముక్తిని సాధించుటయే వేదాంతము వే
దాంతమనగా సత్యము సత్యమును నిరూపించు గ్రంథములే
వేదంబులు వేదంబులు మెరుకచేసంగ్రహించి మెరుకనుమరచి
చలించకయుండుటే అచలము అట్టిఅచలమైన పరాపరాత్మయే
పరబ్రహ్మమైన నారాయణమూర్తి నామూర్తిని తదేకధ్యానం
బున చింతించి నిర్విణ్ణుండై యుండుటయె సుజ్ఞానతత్వ పూ
ర్ణోదయంబను విదేహముక్తి॥

గీ॥ పగలురేయిమాఱచి భావంబుమఱచి। తానునేనుయున్నత
లపుమఱచి। యుండువాడునెంచయుత్తమయోగిరా। విశ్వ॥

ఛాయాపురుష లక్షణవివరము.

శ్లో॥ రవిర్నారాయణస్తేజః చంద్రోనారాయణోమహః।
వహ్నిర్నారాయణసాక్షా న్నారాయణనమోస్తుతే॥

శ్లో॥ హృత్పద్మనిలయోజ్ఞానాం, దూరస్థఇవబాలిశః। ప్ర
మాణాతీతసద్భావం తంవందే జ్ఞానసాక్షిణమ్॥

శ్లో॥ నమస్తే దేవదేవేశ సర్వవ్యాపినిరంజన। సత్వాదిగుణ
భేదేన లోకవ్యాపారకారణ॥

సీ॥ అష్టపాదచ్ఛాయ లందునెదుర్రై నిలచి గళంబునందొక్క
ఘుంటజూచి। అపైనియాకాశ మాతిరుగాచూడ ఆకార

సంగమంబు లన్నియున్న । తనకుతాకుటుంబము తాలిమిగా
నుండు అంగంబులందునే భంగమున్న । గర్భమందున
బిలముగానగా సంతాన కుడిబాజుతో బుట్టువులకు నెడమ
బా జక్క చెల్లెండ్రుగళము తనకగునుఫాలంబు . భార్యాను
పాలుగాను। ఆరుమాసాలలోపల నమర్పైన। దండధరుదేశ
మందగా దారిబట్టు । చీకలైనతనతండ్రి శీఘ్రిమేగు।
రుదులు చెడియున్నతల్లికి రూపమడగు॥

౮. ఇట్లుశివాగమ శాస్త్రంబున జెప్పంబడియున్న ప్రకారము గురుండుఛాయాదర్శనముచేయించి శిష్యునకు శుభ శోభ లక్షణంబులు తెలుపుటకై ఆకాశమునందు మబ్బులేని సమయంబున నిర్జనప్రదేశము జేర్చి సూర్యుడు వెన్నంటియుండునట్లు శిష్యునినిలిపి ఐదు అడుగులు మొదలు పదునొకండడుగుల నీడ వరకు ఛాయచూడవచ్చునని దెలుపుచూ చేతులను ధారాళముగా విడిపించిగాని నడుమునకుచేర్చిగాని చేతులనుపైకెత్తించిగాని నిలుచుండజెట్టి యానీడను భూమిపై జూపి కంఠస్థానమునందు దృష్టినిచెదరనివ్వక శిరస్సుమొదలు దేహమాద్యంతముపై చూపునిలుపుమని(ఓం హ్రీం పరబ్రహ్మణే నమః) యను మంత్రము నుపదేశించి నూటయెనిమిదిమార్లు జపింపంజేసి ఛాయయందు దృఢమైన దృష్టినిలిపినపిమ్మట ఆకాశము నందు శిష్యుని యెదురుగా శిరస్సునెత్తి చూడంజేసి నీటిలో తళతళమను తనఛాయ కనుపడుపోల్కెగా స్ఫటికపుఛాయ వర్ణిలి చూపించి శిష్యుని రూపుకనుగొన జేయును ఆఛాయ శిష్యుండే

ప్రకారమునిలువంబడి చూడఁబడునో యారీతిగాఁ గనుగొనవలె
సును అటువలెనేచంద్రోదయమైన తర్వాతఅయిదు కొలఁదులుపద
నొకండడుగులవరకును చూడవచ్చునని తెల్పుచూ దర్శింపంజే
సిన ఛాయాదర్శనము నారుమాసములు పైమంత్రోచ్చారణ
తో నిర్మలమనస్కులై చూచెడువారలు సాంబమూర్తిదర్శ
నమునందుదు రనియును నట్లే రెండుసంవత్సరములు దర్శించిన
కాలత్రయ సుఖదుఃఖముల నెఱుంగుదురనియును నిరంతరము
ధ్యానించు సత్పురుషులకు సదా చిత్సౌఖ్యానందముంది త్రిలోక
పూజ్యులై చరించుచుందురనిబోధించి కృష్ణవర్ణఛాయచూచిన
నారుమాసములకును పాదములు కనుపడకపోయిన నారుమా
సములకును మోకాలు కనుపడకపోయిన సంవత్సరమునకును
కడుపుకనపడక పోయిన రెండుసంవత్సరములకును మృత్యువుసం
భవించునని చెప్పి పసుపుఛాయకనుపడిన రోగభయమనియును
రక్తఛాయకనుపడిన చిత్తభ్రమయనియును కుడిభుజము కనుప
డకపోయిన తోబుట్టువులకు హానియనియును యెడమభుజముకను
పడక పోయిన భార్యకుహానియనియును శిరస్సు కుడిభుజముక
నుపడకపోయిన శిష్యునకే ఆసన్నమృత్యువనియును తలకనుపడ
ని ఆరుమాసములకు పిక్కలునొకదినమునకు సర్వాంగముకన
పడకపోయిన తక్షణమే మృతిజెందుదురనిన్ని ఛాయమలినము
గాకనుపడిన వ్యాధిదోషమనియును తెలుపుగా కనుపడిన ఐ
శ్వర్యమనియును రంధ్రములుగా కనుపడిన శస్త్రఘాతముకల్గున
నియును జీవమున్నట్లు మెరుపులీగవలె పొగగప్పినట్లు కనుపడిన

క్షేమమనియును ముఖము మరియొకవైపున యున్నట్లు తోచిన రోగభయమనియును బోధించి సూర్యచంద్ర దీపపు కాంతుల లో నీల్లుచూచి గ్రహించవచ్చునని యుపదేశించుటే గాక కుడిముక్కు రంధ్రమున వాయువు ౩ దినంబులు వచ్చుచుపోవుచుండి నగ్యదినంబులకును రెండురంధ్రములగుండా మారిమారివచ్చుచుండినదయముగా నుండుననియును మూరక రెంటిలోనడుచుచుండిన మూడుదినములకును నిరంతరం ప్రభలముగానడిచిన నెలకును నోటిగుండానడిచిన రెండుదినములకును మృత్యువు ఆసన్నంబగుననియు తెలియబోధించి రక్షించును పింగళనాడి ౧గిదినములాడిన త్వరలోమరణము రెండు నెలలాడినను యిడానాడి మాసమాడినను సంవత్సరమునకు మరణము సిద్ధమనియెరింగించి ఇడానాడి పదిదివములు నడిచిన మూడుమాసములకును మూడుమాసములునడిచిన యాడాదికిని మరణమనియును సంవత్సరాదిని స్వరముచంద్రుడాడకుండిన హాని అష్టమివారం స్వరము లేకయున్న నష్టము విదియ లేకున్న ధననాశము తదియ లేకున్న భయముచవితివారస్వరము లేకున్న బంధువైరముచే బాధగలుగును పంచమివారస్వరము లేక యుండిన చంచలమును రాచకలహము భవనష్టము షష్టివారస్వరము లేకపోయిన సంకులము సప్తమివారస్వరము లేకపోయిన దేశాటనము గల్గునని బోధించును యిదిగాక సూర్యబింబము జలమందుచూచిననిండుగాకమపడిన ఆయురారోగ్యమనియును ప్రక్కలులోపమయినఆరు లేక రెండునెలలకుమృత్యువనియును రంధ్రములుగా దోచిన పదిదినముల కనియును

ధూమ్రముగా కనుపడిన అయిదు దినముల కసియును మంట
యుండినట్లుండిన నొకదినమేననియును మరణహేతువులనిబోధిం
చి (ధృవుడనగా ముక్కుకొన గానరాక పోయినను) (అరుంధతి
యనగా నాలుకకొనకానరాక పోయినను) చంద్రబింబము చాక
ముగాకనుపడినను చెవులఘోషము వినబడకపోయినను మృత్యు
లక్షణములనిబోధించును గనుక శ్రీఛాయాపురుషసుజ్ఞానతత్వ
పూర్ణోదయమందినవారలు దేహము విడిచెడువ్యాళ దేహాదే
హములనుండి తొలగునదిగుర్తెరింగి దేహమస్థిరమని దేహాభ్రాం
తితొలగించుకొని పరబ్రహ్మానంద సుఖమును బొందెదుకోర్కె
చేపరమగురూక్తులనునమ్మి స్థిరచిత్తులై బ్రహ్మానందమును బొం
దటకనిదియే నిజమైనమార్గముగా దెలియజెప్పె నీటియందలి
బుద్బుదంబు నీటియందే గలియుచుండునట్లను మధురమైన జలమునం
దునానారుచులు గల్పించినను నానారుచులను బట్టివేర్వేరురూ
పములైనను జలమేప్రధానమైనట్లు దేహము బుద్బుదసామ్యము
దేహమున్నంతలో కైవల్యమార్జించఁదగునని బోధించును.

శ్లో॥ (పూర్వజన్మ కృతంపాపం । వ్యాధిరూపేణబాధతే)
యనున్యాయంబుగా జీవులు పుట్టిగిట్టుచుండుటకు కర్మధర్మా
దిరూప పురుషార్థంబులు ఆదిమూలంబులు శ్రుతిస్మృతిపు
రాణాగమోక్త నిత్యనైమిత్తికాది సకల ధర్మంబులు పరమపు
రుషార్థంబులు మోక్షమును సిద్ధిపొందుటకై సుజ్ఞానతత్వ
పూర్ణోదయము కారణమైయుండు నిత్యనైమిత్తికాది కర్మా
నుష్ఠానంబులు గురూపదేశంబున సాధనంబులైయుండు నెంత

టి సుజ్ఞానులకైనను రోగపీడలు చలన కారణంబులై ముక్తి సాధనకు విఘ్నంబులై బరగుచుండు రొక్కడజూచిన పెక్కలగు రోగులు పిక్కటిల్లుచుందురుగాని నిజమార్గయువార లు నూటికొక్కండైనను చిక్కట యక్కజంబై యుండు జీవికి పూర్వజన్మమందలి జ్ఞానము పుట్టునప్పుడే యోనిస్పర్శన మువలన క్షీణమై (జ్ఞానరూపంజసంశయః) నాశమునొందుచుం డును కాబట్టి నావమార్గమునుదాటించుటకు కర్తగురుండే దేవుండై ప్రకాశించుచుండునట్టి గురుస్వాముల నాశ్రయించి సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయమునంది కైవల్యమందుటయే బ్రహ్మమైన ముక్తిగా నెన్నందగు॥

క॥ పాపముజేసిన దేవుడు। గోపించును పూర్వమందు కుంభినిలో వగ । కాపియగు రావణాసురు । డావదలగ బొందికుండె నన రేభువిలోన॥

క॥ హరిభక్తిచేతగొందరు। వరిమార్గరు మొదలుముట్ట పాపంబులని। స్థిరతరపరముల నూర్యుం। దరుదుగ బెనుమంచుపింఛ మదచినభంగిగా॥

వ. అనురీతిని సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయమును శ్రీగురుస్వాములచే గ్రహించి కైవల్యసాంబ్రాజ్యము నార్జించదగు॥

—* గురూపదేశ సంగ్రహము.

శ్లో॥ అజ్ఞానతిమిరంధస్య జ్ఞానాంజన శలాకయా॥ చక్షురున్మీలితంయేన తస్మై శ్రీ గురవేనమః॥

శ్లో॥ అఖండమండలాకారం వ్యాప్తయేనచరాచరం। తత్పదం దర్శనంయేన తస్మైశ్రీగురవేనమః॥

శ్లో॥ బ్రహ్మవిష్ణురుద్రశ్చ ఈశ్వరస్యసదాశివం। ఏతేగర్భగత శ్చైవ తస్మైశ్రీగురవేనమః॥

క॥ నాస్తికుడుపలుకు బ్రహ్మము। నాస్తియునే నాస్తియగున నైజము బ్రహ్మం। బాస్తికత లెచటదోఁచిన। వాస్తవమచ్చ టనెగాన వచ్చును భువిలోఁ॥

క॥ టాటోటు వానిమాటలు। కోటలుదాటించుచుఁబురుగు కొట్టిన పైరుల్। పాటింపగింజలొసగని। మాటగతిందనరు సంద్రు మదినెంచదగున్॥

క॥ పరిగానిచోటుకేగుట। గురునింద రొసిర్చుటయును గొంకకపరులన్ ధరపరిహాసించుటయుగల। పురుషులకవిదుర్గుణములు తొలియించతగున్॥

క॥ కాకముకోకిలయగునా। యాకలములు దిన్నకుంత యార్యుండగునా। పాకముచెడ రుచియగునా రూకలుగలలోభిధర్మరూఢుడెకెవుమా॥

క॥ చిత్తరువుగతినిగదలక। చిత్తము యిరవొందవినుచు చిత్రార్థములన్। మత్తిలకను చుంగురునెడ బత్తినిసలుపంగ ఫలము। బడయగవచ్చున్॥

క॥ భయమంతాజీవునిదే। భయముడిగిన తత్వమెల్ల పరమాత్మునిదే। లయమంతాదేహముదే। జయమంతాజీవిదనుచు జాటరవేమా॥

క॥ తనువును పోషించుటకై । ధనవంతుని గొల్చుభంగి దగమను
జూడొగిన్। ఘనమగుముక్తికి గురుపద । వనజములన్ బ్రొక్కు
నంత వర్ధిష్ణుడగున్॥

క॥ మూషకమెచ్చినబిల్లియు । దోషంబని తినక విడునె దోషుల
నటులన్। శోషింపయముడు పట్టగ। ఘోషించిన విడువబోడు
గొంటుల నపుడున్॥

గీ॥ మంటిలోహమందు మాకులు శిలలందు । పటము గోడలందు
ప్రతిమలందు । తన్ను దెలియుకొరకు దగలదా పరమాత్మ।
విశ్వదాభిరామ వినర వేమా॥

క॥ పారతు శివుమది నెంచిన । మారని కైవల్యమబ్బు మహిమ
యు బెరుగున్ । పారును దుర్గతిదూరము। గౌరివశివనామమె
పుడు గురియించు శిరుల్॥

క॥ పాపము చేయుచు నెవ్వడు । పాపమువలుకుచును దగిలి పావ
ముమదిలో। నాపాదించుచునుండెడు। పాపాత్ములకిహపరార్థ
ఫలములుగలవే॥

—[*] కందార్థములు. [*]—

పరతత్త్వభావమందిన । మరుజన్మము రాదుగాన మనుజులకెల్లన్। గురుచరణకమల సేవయే। దురితహారంబై నదారి ♦ దొరికెదెయరుదు ♦ దుర్మతులలో ♦ బరిగి తేనిలదు ♦ యురమున గురిగను। యుపము నెమ్మది నిల్పి। స్థిరబుద్ధినమర్చి। సేవింపవొరకొను। పరమనిర్గుణభావుడై గురి । పట్టిజూపును మొఱుకదోలు

ను । కరణముల ఖండించినమ్మది । బ్రహ్మంబనను గోప్యము ♦
దాటికేదయినదు ♦ దుర్మధులలో ♦ బిగిచెనిలదు ॥ ౧

తనయాత్మ భావమెఱుగని మనుజుని బ్రతుకేటి బ్రతుకు
మదకరివిధవమా । ఘనమైన మోహపు త్రికి । నడువుగరిలవిూద
నింపు ♦ టవిదెచందమురా ♦ మూఢులకెల్ల ♦ నిడిదెబంధ
మురా ♦ హృదయసంకల్పము । లుడుగనివారికి । ముదిరలపై
దృష్టి ముక్కునుచుండును । కదలనివ్వక కంటిపాపను । గది
యనొక్కయు త్రిపుటికెక్కక । సదయహృదయ సమాహితంబ
గు । సర్వమును మది నెన్నకుండిన ♦ నదియె చందమురా ♦ మూఢు
లకెల్ల ♦ నిదియె బంధమురా ॥ ౨

జినశాస్త్రల మాటలు । వినవేంకనారలు తెంది వివశా
త్ములై । వినువెంట నిరుగుచుండెడి । దనుజునకేబోధ చెప్ప తగ
దుమాయయ్యా ♦ టుప్పుష్కి వగటగునయ్య ♦ అగచాట్లనెం
చక వన్యతములాడుచు । నిగుణాత్తగోడను । నీల్గుపర్యంతము ।
జగతిలోనఁబుట్టుచావుల । జాడెరుగని మూర్ఖచిత్తుడు । తగ
దుసామ్యము సంధ్రిమించుచు । దగులుకొను ఫలివశునకునిది ♦
తగదుమాయయ్య ♦ మద్బుద్ధి ♦ వగటగునయ్య ॥ ౩

శ్రీగురువాక్యవిశేషము । చేగాకపరానుభూతి చెందరు
మనుజల । రోగములో గురియగుచు । త్యాగముననుకో
ర్కలిడి ♦ తమమెఱుచుమయ్య ♦ నియతాత్ములై ♦ భ్రమ
లణచుమయ్య ♦ బోమముడి పైదృష్టి బూనిగుర్తించెదు । విమల
నిర్గుణమూని । విజ్ఞాతుడై యుండు । శమదమాదికగుణ కదంబము ।

శక్యంబగునిత్యసుఖమున । క్రమముగా శేలాడివలనగాని। కా శలంబగుధ్యానపరమున♦ తమమణుచుమయ్య♦ నియమాత్మ డై ♦ భక్తిమలణచుమయ్య॥ 8

శ్లో॥ (హృదయేకల్పయేద్యో తస్మిన్ సర్వసుఖం లభేత్॥)

ఎ. భక్తిచే హృదయపుండరీక పుష్పము మధ్య పూజ చేయుడము మూడువిధంబులందు బాహ్యభక్తి అనగా (పరోక్షభావముగా పూజించుట) 2 అనన్యభక్తి అనగా (అపరోక్షభావముగా ధ్యానించుట) 3 ఏకాంతభక్తిఅనగా (సద్రూప చిద్రూప పరబ్రహ్మమును శక్తికొలదినే కీభావజ్ఞానంబున నిశ్చయముగా నెంచి పూజించుట) ఇట్లు మానసంబున ఆత్మా రాధనచేయుంచగు॥ (శ్లో॥ శ్రవణంకీర్తనంవిష్ణో స్మరణంపాద సేవనం। అర్చనం వందనందాస్యం శక్యమాత్మనివేదనం॥) బను వ్యాయాను గుణ్యంబుగా నారాధనచేయునట్టి ప్రత్యగాత్మ నిద ర్శనానందములో శ్రోత్రాదిజ్ఞానేంద్రియములు 5 అధ్యాత్మిక ము రాగాదికర్మేంద్రియములు 5 అదిభౌతిక మనసాద్యంతకర ణములు 4 కూడి అదిదైవికవిషయ దుఃఖము లాత్మకంటవని స ర్వేంద్రియములను తాభక్తివంధంబున స్వాధీనములోనుంచు కొని యుండుస్థిరప్రజ్ఞులు ధ్యానారంభములో దేహమను దేవా లయంబుగా నెంచి యేకాంతస్థానముజేరి మనోవృత్తులడంచి బు ద్ధిపరమాత్మయందుజేర్చి నవవిధ శుశ్రూషలు చేయుచుండెడి ముముక్షువులు కృతకృత్యులగుదురు కైవల్యప్రాప్తికి నదుపా యమైన యోగసాధనమిదియే సూర్యుడుదయమై చీకటివణగిం

కొందుచుండుటయే జీవన్ముక్తికి సాధనమని గ్రహించవలెను॥

క॥ గురుశిష్య భావకల్పక। గురుశిష్యాచారధర్మగుణపరిపాలా।
గురుశిష్యరూపధారీ। గురుశిష్యకావబోధగుణగురుమూర్తీ॥

పంచమలముల వివరము.

నమోహరాయ దేవాయ మహామాయా త్రిశూలినే। తాపశా
య మహేశాయ తత్త్వజ్ఞానప్రదాయినే॥

నమః పరాయరుద్రాయ మహానాయనమోనమః। విశ్వమూ
ర్తిమహేశాయ విశ్వాధారాయతేనమః॥

నమోభక్తభవచ్ఛేద కారణాయామలాత్మనే। కాలకాలాయ
కాలాయ కాలాతీతాయతేనమః॥

పంచమలములనగా ఆణవము ౧ కార్మికము ౩ మాయికము ౪ మాయే ౫ తిరోధానములని తెలియుంగనగు॥

౧ ఆణవమలమనగా.— పరబ్రహ్మవిషయిక జ్ఞానము కలుగుచున్నప్పుడు దానిమరుగు చేయుచుండుబుద్ధి.

౨ కార్మికమలమనగా.— గురుసన్నిధులు వేదాంగ శాస్త్రవిషయిక జ్ఞానమునుబోధించునప్పుడుగాని వినికడయందుగాని యితరవృత్తులు గల్పించుచుండు బుద్ధి.

౩ మాయికమలమనగా.— పరబ్రహ్మవిషయిక జ్ఞానమును మదివంటనివ్వక చేయుచుండు మూఢబుద్ధి.

౪ మాయేమలమనగా.— పాపకార్యములయందు మనస్సును హొరకొట్టి అందేసంతోషింప చేయుచుండుబుద్ధి.

౫. తిరోధానమలమనగా — నిత్యానిత్య పరిపూర్ణపర బ్రహ్మమందు అనిత్యబుద్ధిని గల్పించి యాపరబ్రహ్మముకంటె వేరుదేవతలు మంత్రతంత్రములు క్రియలు మతములున్నట్టు సాధనములున్నట్టుగల్పించి జననమరణ ప్రవాహములలోఁ బొని పి యనుభవింపఁజేయుచుండుబుద్ధి.

శ్లో॥ దేవస్యాపిప్రపంచత్వా ప్రాగ్ధావస్థితిఃకుతః । అజ్ఞాన జనబోధాయ ప్రారబ్ధం వ్యక్తివై శ్రుతిః॥

వ. అనఁగా శరీరము పృథ్వ్యాది భూతసంయోగ వికార మునకు ప్రారబ్ధము గలుగంజాలదు ప్రారబ్ధము జ్ఞానహీనులకొరకు చెప్పఁబడి యున్నది సుజ్ఞానతత్త్వపూర్ణోదయము కలుగుచుండగా నీదేహాది ప్రపంచమునకు ప్రారబ్ధకర్మలు లేవని వేదము లుచ్చరించుచున్నవి (ప్రారబ్ధము లేనేలేదని) యజ్ఞానులకుపదేశించినచో నాయజ్ఞానులు పాటువడరని ప్రారబ్ధమున్నట్లు చెప్పఁబడియున్నది ఏమనుజుఁడు బ్రహ్మసుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయమంది వృద్ధిబొందుచున్నాఁడో యామనుజుఁడు ముల్లోకములలోఁ పూజ్యుండై ప్రకాశించును.

—[*] తాపత్రయ వివరము. [*]—

శ్లో॥ రక్షరక్షమహాదేవ రక్షమస్వాకరుణాలయః । భక్తచిత్త సమాసీన బ్రహ్మవిష్ణు శివాత్మక॥

శ్లో॥ జితేంద్రియాయ నిత్యాయ జితక్రోధాయతేనమః । నమః పాపాంతభంగాయ నమఃపాప హరాయతే॥

తుంపైయుండుట) నిట్టిచతుర్విధ శుశ్రూషలు చేయుచు గురుని పూజించుచుండు వారలే ప్రియసిష్యులగుచుందురు.

—[*] కందార్థములు. [*]—

పరిపూర్ణమైననిర్గుణ। పరవస్తువుగానరాదు బడసెదరె టులన్ । గురిగుర్తులేనివారికి। నిరతంబగుబట్టబయలు। నిజము గాదన్నా ♦ సద్గురుభక్తి♦ భజియింపకన్న♦ అజపమందినతత్త్వ మాన్యాంతసూన్యము । సుజనాసక్తవ్యక్త సూక్ష్మముమదిలోన। నిజపమాదిని ధర్శనంబున। నిర్వికార నిరంజనంబగు। విజితమూ పన భావమందక। విహరణం బొనరించువారికి ♦ నిజముగాద న్నా ♦ సద్గురుభక్తి ♦ భజియింపకన్న॥

—[*] సాధనచతుష్టయ సంపత్తివివరము. [*]—

శ్లో॥ అజ్ఞానకలుషంజీవం జ్ఞానాభ్యాసాద్వి నిర్మలమ్। కృత్వా జ్ఞానం స్వయంనశ్యే జ్జలంకతక రేణువత్ ॥

వ. అనగా చిరకాలము జ్ఞానాభ్యాసమువల్ల యజ్ఞానము నశించి పరిశుద్ధునిగా జేయును ఇందువకి:ఐ నరుగదీసిన గంధ మును జలమున చేర్చినతోడనే జలమునందలి బురద వేరగువట్లు జ్ఞానముచే నజ్ఞానమడంగి జీవన్ముక్తి ఘటించుచుండును.

శ్లో॥ బోధోన్యసాధనేభ్యోహి సాక్షాన్మోక్షైక సాధనమ్ ॥ పాకస్యవహ్నివత్ జ్ఞానం । వినామోక్షోనసిద్ధ్యతి॥

వ. తపో మంత్రయోగాదులు జ్ఞానమునుపుట్టించి తద్వా రా మోక్షము సాధించగలవుగాని జ్ఞానసమాన సాధనకాదు పు ట్టినప్పటినుంచి యుందు నజ్ఞానము నాశమైనతోడనే పుట్టెడుజా

నముచే స్వారాజ్యాభిషేకమునుపొంది మోక్షమంద వచ్చును అన్నివస్తువులు పాకముచేయుటకు గలిగియున్నను నిప్పులేకపా కముగాదుగనుక జ్ఞానములేక మోక్షముబ్బదు.

శ్లో॥ అవిరోధిత యాకర్మ నావిద్యాం వినివర్తయేత్ ।
విద్యావిద్యాంనిహంతేవ తేజస్తిమిరసంఘవత్॥

వ. అనగా అజ్ఞానము ప్రపంచమునకు మూలప్రకృతి ప్రపంచాంతర్భూతము లైన కర్మలు జన్యజనకములు గనుక కర్మలుచే నజ్ఞానముపడచి సుజ్ఞాన స్వయంప్రకాశమును సం గ్రహించుటయే మోక్షమార్గము.

క॥ జీవిపోకముందే జీవవస్తువులిచ్చి। జీవినిలుపవలయు జీవన
ముగ। జీవితొలగువెనక జీవవస్తువులేల। విశ్వదాభిరామ
వినరవేమ॥

గీ॥ తాముగన్నవారు తముగన్నవారును। చచ్చువెల్లతమకు సా
క్షిగాదె। బ్రతుకువెల్లతమకు బ్రహ్మకల్పంబులా। విశ్వదా
భిరామ వినరవేమ॥

శ్లో॥ చక్తిసాధనయుక్తేన విచారః పురుషేనహి । కర్తవ్యో
జ్ఞానసిధ్యర్థ మాత్మవశ్శుభమిచ్ఛతా॥

వ. అనగా లోకమున పరసుఖమును గోరుపురుషుండు సాధనచతుష్టయ సంపత్సిద్ధిచే సంపాదించవలయును.

శ్లో॥ నోత్పద్యతే వినాజ్ఞానం విచారేణాన్యసాధనైః। యథా
పదార్థభానంహి ప్రకాశేన వినాక్వచిత్॥

వ. అనగాలోకమున సూర్యప్రకాశములేక పోయిన

నేదియుగానుపడదు అట్లే సాధనచతుష్టయము లేనప్పుడు తత్త్వ జ్ఞానము పుట్టనేరదు సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయ భావముచే విజ్ఞానమోక్షము సిద్ధించును.

తే॥ వర్ణములు పెక్కులై యున్న వానియందు। గలిగియున్నట్టి జీవు డొక్కండుసువ్వె । బహువిధచ్ఛాయలై యున్న పశు లయందు । పాలుదానొక్కటైయున్న భంగివోలె॥

తే॥ కర్మములు జేసిపెక్కులై కానబడియు । గర్మములుచెడ నొక్కటై గానవచ్చు । గానగర్మంబులనువవి గ్రాగుట యును । నేకరూపంబుజీవాత్మ యెల్లప్రొద్దు॥

క॥ తనలోపర్వంబుండగ। తవలోపల వెదక లేకధరలో వెదకే । తనువుల మోసెను యెద్దుల । మనమున దెలుపంగ వశమె మహిలో వేమా॥

వ. జీవులకు నావరణము లేదుగలవందు—౧ దుఃఖము ౨ శరీరపరిగ్రహము ౩ కర్మ ౪ రాగద్వేషములు ౫ అభిమానము ౬ అవివేకము ౭ అజ్ఞానము=దుఃఖము, శరీరపరిగ్రహము వల్ల గలుగుచుండును శరీర పరిగ్రహము కర్మవల్ల లభించును కర్మ రాగద్వేషములవల్ల లభించుచుండును రాగద్వేషాదులు అభిమానమువల్ల వచ్చుచుండును అభిమాన మవివేకమువల్లప్రాప్తమగును అవివేకమజ్ఞానమువల్లవచ్చును అజ్ఞానమనాదియైనది శ్రీగురుస్వాముల కరుణచే సుజ్ఞానతత్త్వపూర్ణోదయమందిన యజ్ఞానముహరించును నాయజ్ఞాన మడంగినతోడనే యవివేకమును యవివేక మడంగినతోడనే యభిమానమును యభిమాన

మడంగినతోడనే రాగద్వేషములును రాగద్వేషము లడంగిన తోడనే కర్మయును కర్మతోడ శరీరపరిగ్రహము శరీరపరిగ్రహముతోడనే దుఃఖము వటాపంచలై కృశించుచుండును ఇట్టి మర్మమును గురూపదేశసాధనవల్ల సప్తావరణములు దాటినట్టి వారు సీటియందలి నివాసంబైయుండు నక్రంబునేనుగుఁ బట్టి పీనుంగుజేయుచుండు నట్టినక్రంబు బైటికివచ్చిన భషకంబుచే భంగపడు రీతిని గురునివల్ల సప్తావరణములు నశించినచో ముక్తిమార్గ మరిచేతిదైయ్యుండునని గ్రహించందగు నట్లనిన సప్తావరణములుదాటి సాధనచతుష్టయసంపత్తిగలిగి యున్న వారలకు నిత్యానిత్య వివేకము ఇహాముత్రార్థ ఫలభోగవిరాగము శమాధి షట్కసంపత్తియు ముముక్షుత్వములను నాల్గు విధములలో మొదటిదైన నిత్యానిత్య వివేకమనగా దృశ్యప్రపంచమంతా మిథ్యగానెంచి బ్రహ్మసత్యమని మదినెఱుంగుట రెండవదైన నిహాముత్రార్థ ఫలభోగ విరాగమనగా నీయిహ లోక సంపత్ప్రదవులవల్ల వమనాన్నమును మలమును మూత్రమును ఆశించకరోయునట్లు లోకవాసనలయందు నిరాశగలిగి యుండుట శమాది షట్కసంపత్తియనగా శమము దమము ఉపరతి తితీక్ష శ్రద్ధ సమాధానములను సుగుణములారును గలిగియుండుట అందుశమమనగా నంతరింద్రియ నిగ్రహము దమమనగా బాహ్యేంద్రియ నిగ్రహము ఉపరతియనగా సర్వకర్మలుచేయుచు క్రమప్రకారము సన్యశించియుండుట తితీక్షయనగా సుఖదుఃఖ ములయందు సహించి నొక్కటిరుగానుండుట

శ్రద్ధయనగా గురువుయందు వేదాంతమందు ఈశ్వరుని యందు విశ్వాసము విడువక యుండుట సమాధియనగా మహావాక్యములను మనస్సునన్పృథ వరచుకొనుచు పరమాత్మయందు బుద్ధి నొక్క తద్వైకనిష్ఠతో నైక్యమందు చుండుట ఇట్టి సాధనచతుష్టయ సంపత్సిద్ధి గలిగినవారలే మోక్షాధికారులుగా నెఱుంగనగు చిదాభాసుండైన జీవుని చిత్తచైతన్యమును కూటస్థుడైన పరమాత్మయందు చేర్చి మనోరాజ్యమును కోరి పరమకుండలియగు బ్రహ్మను సహస్రారదళ పద్మకర్ణిక కుహరాంతరమందు కుండలిచేర సాధించుటయే సాధనము॥

—[*] రాగద్వేషాదుల వివరము. [*]—

శ్లో॥ రజ్జుసర్పవదాత్మానం జీవంజ్ఞాత్వాం భయంవహేత్ ।
నాహంజీవః పరాత్మేతి జ్ఞాతశ్చేన్నిర్భయో భవేత్॥

వ. అనగా జీవుడు రాగాదులలో చేరి అహంకారముచే సుఖదుఃఖముల ననుభవించు సద్గురుజ్ఞానముచే నాత్మజ్ఞానోదయమైన నిర్భయుండగు॥

శ్లో॥ అమనస్త్వాన్న మేదుఃఖ రాగద్వేషభయాదయః । అప్రాణోహ్యమనాశ్శుభ్రి ఇత్యాది శ్రుతిశాసనాత్॥

వ. అనగా ఆత్మప్రాణము మనస్సులేని పరిశుద్ధుడని శ్రుతులప్రమాణము గనుక తనకు మనోధర్మ సుఖదుఃఖములు లేవని చింతించుచుండాదగు॥

శ్లో॥ తత్త్వా మోహార్ణవంహత్వా రాగద్వేషాధి రాక్షసాః।
యోగీశాంతి సమాయుక్తః ఆత్మారామో విరాజతే॥

వ. అనగా నిశ్శేషముగా కామక్రోధాది రాక్షసుల జయించి నిశ్చలచిత్తుడై తనంతటతానే సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయానందమును పొందందగు॥

క॥ జ్ఞానముసద్గతిజూపును। బోనడచు సమస్తదుఃఖ మోహామతం
బుల్ । మానవులకు మోక్షప్రదమై। నాశనరహిత పదము
నందగ జేయు౯॥

రాగద్వేషాదులు ౧౩ విధములైయున్నవి జీవులునీపదమూడును జయించవలెను ౧ రాగము ౨ ద్వేషము ౩ కామము ౪ క్రోధము౫లోభము ౬ మోహము ౭ మదము ౮ మాత్సర్యము ౯ ఈర్ష్య ౧౦అసూయ ౧౧డంభము ౧౨దర్పము ౧౩అహంకారము నీపదమూడు విధములలో మొదటి రాగమనగా పరస్త్రీలయందలి గమనము ద్వేషమనగా అపకారముచేయవలెననుచిత్తవృత్తి కామమనగా ఐక్కిలిసంపాదనయందు కోర్కెయుండడము క్రోధమనగా తనకార్య విఘ్నముచేసినవారినిశిక్షించుటకై గలిగెడు చిత్తక్షోభము లోభమనగా తనసొత్తును యితరులకు యివ్వకూడదనే చిత్తవృత్తి మదమనగా తానుయేమిచేసినను చెల్లుచున్నదను గర్వవృత్తి మాత్సర్యమనగా నితరులు హెచ్చుగానుండుటకు సహించని చిత్తవృత్తి ఈర్ష్యయనగాతనతోపాటి యితరులు కష్టపడవలెననెడు చిత్తవృత్తి డంభమనగా తానుచేయుకార్యము యితరులు మెచ్చుచుందురనే కోర్కెగలచిత్తవృత్తి దర్పమనగా నేనేసమర్థుడను నాకుసాటిలేదను

చిత్తవృత్తి అహంకారమనగా పట్టినపట్టు విడువక అదలించు చిత్తవృత్తి॥

క॥ మేలును కీడును రెండును। వాలాయము నొక్కరీతి వైరాగ్యముతో। జాలింబడకను డొందము। నేలెడువాడిక జనించ నేరదుజీవా॥

క॥ కామము క్రోధము లోభము। బాములకిరవైనవైరి వర్గములర యర్గా। ధీమంతులు బరిమార్తురు కామాదుల చూరగొనుము ఘట్టిగ జీవా॥

—[*] మానసపూజా సంగ్రహము. [*]—

శ్లో॥ పాహిపాహి పరబ్రహ్మ పాహిపాహి స్వయంప్రభుః।
మమయున్నా రనం దేవా బృహిమే లోకనాయకః॥

పంచచామరం.— మనంబెస్థూల మాత్మముల్ప్రమాత్రుమాన మేయముల్। మనంబెకామ రాగరోష మత్సరాది వృత్తులు। స్మనంబెసర్వ సర్మముల్మనంబె బంధమోహముల్। మనంబె దృశ్యరుంలెయుర్గా। గ్రమంబుచే నెఱింగినర్గా॥

తే॥ సర్వసంసార మనుమాన సముననొదవు। సర్వసంసారమును మాన సమునయుండు। సర్వసంసారమును మాన సమునసడంగు। సర్వసంసార మనుమాన సంబెయగును॥

క॥ తనుదాగావని మనుజుని। మనముని రోధింపబడక మసలుచు దిరుగుర్గా। దనుదాగను సత్పురుషుని। మనమానందాబ్ధి యందు మగ్నతనొందుర్గా॥

క॥ ఈమంత్ర మతవమున నే। భామామణియెవ్వరైన బ్రాహ్మ
ణుడుబో। యీమంత్రి మెఱుఁగకుండిన। భూమీసురు డట్టుల
గును బుద్ధిదలంపఁ॥

క॥ జ్ఞానోదయమగలిగిన। మానవులకు పాపవిధులు మారణ
మానుం। అనినకటకవ్రుబీజము। తోనిర్మలనీరు చేరితోఁ గును
మలినం॥

మ॥ నిరతంబుఁ భజియించు సజ్జనమనో నేత్రాభిరామమ్మైకను
స్థిరదివ్యప్రభగల్గు కౌస్తుభమ చిశ్లిష్టంబు నై యొప్పినా। వర
యోగీశ్వర వంద్యమానుడగు సర్వస్వామి లక్ష్మీసుకం। ధర
మాత్మన్ గదియించి తద్గుణగణ ధ్యానంబు సేయఁదగున్॥

క॥ హరిసేవ న్నాప్రియవ్రతు। డగయఁగ కైవల్యపదవి నందుట
యరు దే। ధరజండాలుండైనను। హరినామ స్మరణ జెందు న
వ్యయపదమున్॥

ఉ॥ మానసపూజయొందునమహా నుయతాద్భుతమేమి చెప్పఁగన్।
ధ్యానము లేదు వ్యాసకళ తత్త్రము లేమియు నుండఁబోవుచు।
స్నానము నొల్లవాసనము చక్కని తావులు కోరదెన్నఁగన్।
పానము భోజనంబులను పాకము లెంచదు బ్రహ్మమేసుమా॥

క॥ నీనేత్రంబులతోఁ గని। మానక పూజింపు వెలిని మంత్రంబే
లా। తానే వెలుఁగై యుండగ। మానకుమా బ్రహ్మపదము
మాయలు లేవే॥

క॥ ఈపూజ గలుగుజ్ఞానులు। యేపూజలు కాయభోగ యేక

ము వెలుగే। ప్రావున విశ్వబ్రహ్మము। లోపలబైలందునిం
దు లోలోకములగ॥

గీ॥ విశ్వమందునాత్మ వెలయుటనెఱుగక । వేరెయుండుననుచు
వెదుకనేల। తనదులోనయాత్మ యొనరియుంటనిజమ్ము॥ వి॥

క॥ ఈపూజచేయువారికి। నేపూటను మ్రొక్కుచుండు నిజము
గనేనే। యాపుణ్యాత్ములరూపము। కాపాడుదు సర్వలోక
కాపైనేనే॥

జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియ అంతరింద్రియములు పూజా
పాత్రములుగాను గంగాయమున సరస్వతులను పేరంబరిగెడు
యిడపింగళ సుషుమ్నలు అభిషేకజలంబులుగాను షట్కమల
ములు పుష్పములుగాను జఠరాగ్ని రూపముగాను చిత్కళలు
దీపముగాను బ్రహ్మానందము నైవేద్యముగాను సూర్యచంద్ర
మండలముల జ్యోతులారతులుగాను శరీరగుణేదు దేవాలయ
మందు సహస్రారసింహాసనముపైన పరమాత్మస్వరూప చిద్బ్రిం
హ్మంబును భావించి పూజించియానంద మొందుచుంట ఈశ్వర
ప్రణిదాన భావనాయంత్ర మనిపేరుచే పెద్దలు వక్కాణించుదు
రట్టి మానసధ్యానము నేకాగ్ర చిత్తంబుతోడ స్మరింపు చుండిన
మోక్షమరచేతిదై ఘటిల్లుచుండు॥

క। మానస కమలమునందున। శ్రీనారాయణమూర్తి జింతించు
చులో। ధ్యానముసేయుటసగుణ। భావంబనియండ్రు సుజ
నులమలవివేకా॥

వ. ఈసగుణమునందు హృదయపద్మమ్మున తటస్థుండగు జ్ఞానస్వరూప పరబ్రహ్మమును నిలిపి సమస్త వస్తువులను గల్పించి షోడశోపచారములచే ధ్యానించుట సగుణము అభ్యాసులకు అతిసుఖకరమై మోక్షసాధనమై యుండును నిర్గుణ ధ్యానంబు పరబ్రహ్మము తానను దృఢముగలుగుదాక నిర్వికల్పబ్రహ్మనిష్టసిద్ధి లభించదుగాన ప్రథమమందు సగుణ ధ్యానపరితుష్టి పొందినవారికే నిర్గుణధ్యానసమాధి సిద్ధించునని గ్రహించందగు॥

క॥ మనసెప్టి దలచుమదియే। యదిగనుగొను నదియెబ్రహ్మ మనుసగ్గురినా। హృదయంబుననిలుపుట। దీనదయాపర పరమదారుణ యోగమగు॥

గీ॥ శిలబుజూచినరులు శివుడని మొత్తురు। శిలలుశిలలుగాని శివుడు గాని। తనదులోనశివుని దానేల తెలియడో। విశ్వదాభిరామవినర వేమ॥

తే॥ సహితదేహేంద్రియప్రాణ మానసాది। దృశ్యములుగాను నేనని తెలియుచుండు। దృక్స్వరూపుకవనుచు జింతించుటనయ। ధ్యానయోగంబు బ్రహ్మవిద్యానిధానా॥

గీ॥ విషయ గుణయింద్రియంబుల విద్యయందు। భ్రాంతియును లేకజ్ఞాన భావంబునొంది। యున్నవాడు ప్రపంచంబు నున్నవాడు। శాశ్వతంబునమాన సార్వభౌమునతడే॥

శ్లో॥ పూజాకోటి సమంస్తోత్రం స్తోత్రంకోటి సమోజపః। జపకోటి సమంధ్యానం ధ్యానకోటి సమోలయః॥

వ. కాబట్టి ధ్యానంబున పరితృప్తి పొందందగు॥

—[*] పంచీకరణ వివరము. [*]—

శ్లో॥ అచింత్యావ్యక్తరూపాయ నిర్గుణాత్మ గుణాత్మనే ।
అశేష జగదాధార మూర్తయే బ్రహ్మణేనమః॥

వ. శ్రీకైవల్య పదంబు నెవ్వని కృపఁ సిద్ధించు నాదేవు
నిఁ లోకత్రాణ పరాయణుఁ నిజగురుఁ లోకత్రయాకార
ణుఁ సాకారుఁ మదివిర్వికారునగుణుఁ స్వానందపూర్ణాత్మునిఁ
శ్రీకల్యాణ గుణాబ్ధి రామునిమదిఁ సేవింతు శ్రీరామునిః॥

శ్లో॥ అఖండ మండలాకారం వ్యాప్తం యేన చరాచరం। తత్ప
దం దర్శితం యేన తస్మై శ్రీగురవే నమః॥

గీ. ఎవ్వ డజ్ఞానతిమిరంబు నెఱుఁగుననుచు। నయనములయందు
జ్ఞానాంజనంబునుంచి। కల్మషంబులదొలగించి కాచితనుచు।
జెప్పిరక్షించుగురువు చెంత జేరనగును॥

గీ ఆశచేతమనుజ లాయువుగలనాళ్లు। దిరుగుచుండ్రు భ్రమను
ద్రిప్పలేక। మునికిబాండమందు మునుఁగయీగలుభంగి।
విశ్వదాభిరామ వినర వేమ॥

శ్లో॥ అనాద్యవిద్యానిర్వాచ్యా కారణోపాధిరుచ్యతే।
ఉపాధిత్రితయాదన్య। మాత్మాన మవధారయేత్॥

వ. అనగా తెలియబడని మాయయనకు యజ్ఞానము
స్థూలసూక్ష్మ కారణప్రపంచములు ఈశ్వరునికి కారణ శరీరము
లైనవి యీశరీరముల కతిరిక్తమైనవాడు ఆత్మయని గ్రహిం
చు చుండంవలెను.

శ్లో॥ పంచప్రాణ మనోబుద్ధి దశేంద్రియ సమన్వితం। అపం
చీకృత భూతోత్థం సూక్ష్మాంగంభోగ సాధనం॥

వ. అనగా ప్రాణవాయువు అయిదుభేదములై త్వక్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణములని జ్ఞానేంద్రియములైదు వాక్పాణిపాద యూపస్థలని కర్మేంద్రియములైదు సంకల్ప వికల్పములైన యంతఃకరణములోగూడిన ఎ.మనస్సు నిశ్చయరూపమైన బుద్ధి ఈ పదిహేను అవయవములు కలిగిన సూక్ష్మశరీర మేలింగ శరీరము యిదిఆత్మకుభోగ సాధనమైయుండును.

శ్లో॥ ఉపాదానమఖిలాదార జగంతిపరమేశ్వరే। సర్గస్థితిల
యంయాంతి బుద్బుదా ఇవవారిణి॥

వ. నీటియందు బుగ్గలుపుట్టినశించి నీరగు చుండుసట్లు పరమాత్మ యందనేక బ్రహ్మాండము లుత్పత్తిస్థితిలయాసగుచు వేరుగాకనుపడినప్పటికిని నశించి పరమాత్మ యందే లీనమగుచుండును.

శ్లో॥ వాయుఃప్రాణ స్తథాకాశ స్త్రివిధోజీవ సంజ్ఞకః॥
ప్రాణాపాన వశోజీవః। హ్యధశ్చోర్ధ్వం ప్రధావతి॥
ప్రాణంయావత్స్థితోదేహే। అపానంతు నిరోధయేత్।
యావద్దృష్టి ర్భ్రూవోర్మధ్యే। తావత్కాలంభయంకుతః॥

వ. నిరవధిక శూన్యమైనది ఆకాశము అందు గాఢాంధకారమైనది మహాదాకాశము అందు ప్రళయానలమైనది పరాకాశము అందు అతిద్యుతి ప్రచయమైనది తత్వాకాశము అందురవికోటి శంకాశమైనది సూర్యాకాశము యావంచాకాశ

ముల శరీరమై ఏకాకారమై వాచామ గోచరమైన జ్ఞప్తియే పరమాత్మ స్వరూపము అద్వయ బ్రహ్మముప్రకృతి చేరుటవలన అండపిండ బ్రహ్మాండము లుత్పన్నమై తనంతటనవియే లీనమగుచున్నవి--పరమాత్మయైన బ్రహ్మంబునందు మాయాకల్పితముగా కాలముద్రోచి బిందాకృతి జనియించి నందున్న అర్ధచంద్రాకృతిదోచె దానివలన కుండలాకృతిదోచె దానివలన దండాకృతిదోచె వట్టి బిందువునకు బీజము (య) అర్ధచంద్రాకృతికి బీజము (వ) కుండలాకృతికి బీజము (శి) దండాకృతికి బీజము (మ) తారకాకృతికి బీజము(న)ఇట్లు (నమశివాయ) యను పంచాక్షరములలో (యకారము) ఈశానముఖ బ్రహ్మయును (వకారము) తత్పురుషమగు బ్రహ్మ (శికారము) అఘోరముఖ బ్రహ్మ (మకారము) వామదేవముఖబ్రహ్మ (నకారము) సద్యోజాత బ్రహ్మమని పైయైదు బ్రహ్మలుబుట్టిరి ఆపరమాత్మయగు విరాట్పురుషుడు హిరణ్యగర్భునికి అండాకృతిగా అవ్యక్త బీజము దోచినందున నిరువైయైదు తత్త్వశరీరములుబుట్టెను ౧ ఆకాశము ౨ వాయువు ౩ అగ్ని ౪ జలం ౫ పృథ్వి నాపృథ్వియందోషధులును నరమృగ పశ్వాది సర్వప్రపంచము బుట్టెను ఆమహా పంచభూతములు పృథ్వీజలము అగ్నివాయువు ఆకాశములకు స్థానములు పృథ్వికి బీజం (లం) గుదస్థానము జలమునకు బీజం (వం) లింగస్థానముఅగ్నికి బీజం (రం) నాభిస్థానము వాయువునకు బీజం (యం) హృదయస్థానము ఆకాశమునకు బీజము (హం) కంఠస్థానము యీస్థానములకు పంచ

కర్తలు బ్రహ్మవిష్ణురుద్ర ఈశ్వర సదాశివులైరి పంచశక్తులు క్రియాశక్తి-జ్ఞానశక్తి-ఇచ్ఛాశక్తి-పరాశక్తి-సహజశక్తులు బుట్టిరి-పంచీకరణ తత్త్వములు ౨౫గి శరీరములు-జ్ఞాతి - ప్రాణము-శ్రోత్రము- శబ్దము-వాక్కు- ౫ న్నూ ఆకాశ సమ్మంధములు మనస్సు- వ్యానము-త్వక్కు- స్పర్శము - పాణి-౫ న్నూ వాయు సమ్మంధములు బుద్ధి ఉదానము చక్షువు రూపము పాదము ౫ న్నూ అగ్నిసమ్మంధములు చిత్తం సమానము జింహ్వా రసము గుహ్యము ౫ న్నూ జలసమ్మంధములు అహంకారము అపానము ఘ్రాణము గంధము ఉపస్థ ౫ న్నూ పృథ్వీ సమ్మంధములు ఇల్లు ౨౫ తత్త్వములు.

శ్లో॥ ఉపాదానం ప్రపంచస్య బ్రహ్మణోన్య న్నవిద్యతే। తస్మాత్సర్వః ప్రపంచోయం బ్రహ్మైవాస్తిన చేతరమ్॥

వ. అనగాపృథ్వ్యాదీ పంచభూతముల చేత గలిగిన ప్రపంచ మంతయు బ్రహ్మస్వరూపమే యగుచున్నది॥

శ్లో॥ బ్రహ్మణ సర్వభూతాని జాయంతే పరమాత్మనః । తస్మాదేతాని బ్రహ్మైవ భవంతీ త్యవధారయేత్ ॥

వ. అనగా పరమాత్మవల్ల సర్వభూతములు పుట్టుచున్నవి సకలభూతములు బ్రహ్మస్వరూపమే వేరుగావు.

శ్లో॥ యద్వైవ్యోమ్ని సలిలత్వం యథానరమరస్థలే । పురుషత్వం యథాస్థానా తద్వద్విశ్వం చిదాత్మని॥

వ. అనగా ఆకాశమునల్లదని భ్రాంతి గల్గినట్లున్నూ జలములేనిచోట ఎండమావులు జలంబుగా దోచినట్లున్నూ స్థాణువు పురుషుడుగా దోచినట్లున్నూ పరమాత్మయందు ప్రపంచ భ్రాంతి దోచుచుండును.

పంచభూతోద్భవంబైన పంచవింశతి తత్త్వములు.

	ఆకాశము	వాయువు	అగ్ని	జల	భూమి
పృథ్వి	వాక్కు	పాణి	పాదం	పాయువు	ఉపస్థ లింగము
జలం	శబ్దము	స్పర్శము	రూపము	రసము	గంధము
అగ్ని	శ్రోత్రము	త్వక్కు	చక్షువు	జింహ్వ	ఘ్రాణము
వాయువు	ప్రాణము	వానము	ఉదానము	సమానము	అపానము
ఆకాశం	జ్ఞాన	మనస్సు	బుద్ధి	చిత్తం	అహంకారం

ఇట్టి స్థూలాంగమైన (శరీరమునకు) బంధకర్మాదులు కామక్రోధ మదమాత్సర్య అరిషడ్వర్గ క్షుత్తు పిపాస నిద్ర శోక జననమరణ షడూర్ములు జాతివర్ణ ఆశ్రమభాష గోత్ర నామములు మొదలగునవి భ్రమలచేతకూడి పిండాండమై పుట్టుట పెరుగుట బాగుపడుట ముసలివాడగుట మృతిజెందుట అను షడ్వికారములలో కట్టుబడిన స్థూలాంగమును ప్రణవములో నిశ్వాససంయుక్తమై జీవాత్మ పరమాత్మ అంతరాత్మ చిదాత్మ కమలాత్మ లుండునట్లు తార లక్షలఖుట స్వరూపంబులై యుత్పవించుటకు పంచవిధ యోనులుగల బ్రహ్మనాది యుత్పవించి సమష్టములకు కారణమై పంచభూతములలోని సార

ము ననుభవించుటచే ధాతుయుక్తంబై స్త్రీపురుష సంయోగ
మునబుట్టిను శుక్లశోణితములుకూడి నవమాసములునిండి నేలం
బడునప్పుడు యోనిస్పర్శ తగులుటచే జీవిపూర్వజన్మ పరంపర
లుమరచుట మాయకులోనై పుట్టుట గిట్టుటలకు పాల్బడియుం
డుట పంచభూత సంయోగమైయె యున్నది తల్లి గర్భము లో
పెరుగుచున్న ౯ వమాసంబున జీవుడు సంపూర్ణుండై చేరి హృ
దయకర్ణికా కుహరాంతర మధ్యమువందలి చిదాకాశంబున
ఓంశబ్ద స్ఫటికసంకాశాయసూర్య సోమాయ నిరంజనాయ నిత్య
సత్యాయ ఓంయని జ్యోతిరాకృతిలో ప్రణవసంకాశమైన (నమ
శ్శివాయ) యను పంచాక్షరములే పంచముఖంబులై సద్యోజా
తము ౨ వామదేవము ౧౩ అఘోరము ౧౪ తత్పురుషము౧౫
ఈశానము లుద్భవమైయ్యె ౧సద్యోజాతమునకు ఆధారకమలము
౨ వామదేవమునకు స్వాధిష్ఠాన కమలము ౩ అఘోరమునకు
మణిపూరకము ౪ తత్పురుషమునకు అనాహతము ౫ ఈశాన
మునకు విశుద్ధములు తృల్లమైయ్యె నీఅయిదిటికి గోప్యమైన
యాజ్ఞేయ కమలమునందు ఆత్మచేరి తిరుగుచుండుట సద్గురూప
దేశముచే కాష్టంబునందగ్నిబుట్టుచు కాష్టంబును దహించునట్లు
పాపమును భస్మముచేయుటకు సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయంబం
దిన ముక్తిగ బడయువచ్చు నీప్రపంచ పంచీకృత మహాభూతం
బులును పంచవిషయంబులును దశేంద్రియములును మనోబుద్ధి
చిత్త అహంకారంబులును వీటికన్నింటికి కారణమైన విక్షేపశ
క్తియునుంగూడి యిరువదినాల్గు తత్త్వంబులై దేహరూపం
బున పరిణమించుటవలన క్షేత్రమనియును క్షరమనియును ప్రకృ
తియనియును అనాత్మయనియును జెప్పంబడును అందుమూల
ప్రకృతి (శుద్ధసత్వమును) మాయయనియును (మలినసత్వము

ను) అవిద్యయని రెండువిధములు యిట్టిశుద్ధసత్వమైన మాయ
యును ఆమాయకధిష్ఠాన బ్రహ్మచైతన్యమును మాయాప్రతిబిం
బమును గూడిన (ఈశ్వరుడు) అందు అవిద్య బ్రహ్మ చైతన్య
మున ప్రతిబింబముతో గూడి జీవుండు పంచవింశకుండని క్షేత్ర
జ్ఞుండని అక్షరుండని పురుషుండని ఆత్మయని జెప్పంబడు నిట్టి
ఆత్మను సాంఖ్యతారకయోగ సాధనంబులతో సాక్షాత్కరించు
కొనుటయే అపరోక్షానుభవము యిట్టిఅనుభవ మందుటయే
యమనస్కమునై యాకాశపంచకములు వాయుపంచకములు
జలపంచకములు పృథ్వీపంచకములు అనియిరువైయైదుతత్త్వ
ములాయెను యీపంచీకరణమును గ్రహించి యందుప్రకాశిం
చు నాత్మయే స్వసాక్షిగా భావించి యభావులై యుండుటయే
యమనస్కపూర్ణభావము ఆకాశంబున విద్యుల్లేఖబుట్టి ఆకాశం
బుననే లీనమగుచుండునట్లు పృథ్వియందుబుట్టిన యోషధ శకీ
నములవర్గైరా పృథ్వియందే లీనమగుచున్నవి (యథాజలము
యందమనః) జలమందుబుట్టిన పృథ్వీజలమందే లయమగును అట్లు
జలమందు బుట్టినమనస్సు జలమందే లయమగును తేజమందు
బుట్టినజలము తేజమందు లయమగునట్లు తేజమందుబుట్టిన
అహంకారము తేజమునందే లయమగును వాయువునందు బుట్టి
నయగ్ని వాయువునందు లయమగునట్లు వాయువునందుబుట్టిన
ప్రాణము వాయువునందే లయమగును ఆకాశమునందుబుట్టిన
వాయువు ఆకాశమందు లయమగునట్లే ఆకాశమునందుబుట్టిన
శబ్దము ఆకాశమునందు లయమగును అట్టిశబ్దమే నాదము
నాదబిందుకళలు శబ్దమునందు లయమగుచుండగా నిశ్శబ్దమైన
వస్తువులే పరబ్రహ్మమని సాధనలో మిన్నయై హృదయము
నిశ్శబ్దముగా జేసి పట్టుటయే జీవన్ముక్తియనంబడు నిట్టిజీవన్ము

_క్తినివగలి యాగములు కర్మలు ఫలాపేక్ష చేశేసి అంత్యకాలం బున నిడానాడిమార్గముగా ప్రాణమువిడచువారలు ఫలాపేక్షల ననుసరించి స్వర్గనరకముల ననుభవించి పునర్జన్మము నెత్తుచుందు రట్టివారు కృష్ణపక్షమి రాత్రిమొదలుగా అమావాస్య ౧౫ దినములలో పోయినట్లుగా జన్మించుచుందురని వేదాంతమాదుల ప్రమాణములున్నవి.

ఆత్మ	స్థూలపంచీకరణము.			
౧ ఆకాశం అంతఃకరణము	మనస్సు	బుద్ధి	చిత్తము	అహంకారము
సమానవాయువు	౨ వాయువు వ్యానవాయువు	ఉదానవాయువు	ప్రాణవాయువు	అపానవాయువు
శ్రోత్రేంద్రియము	త్వగింద్రియము	3 అగ్ని చక్షురింద్రియము	రసనేంద్రియము	ఘ్రాణేంద్రియము
శబ్దము	స్పర్శము	రూపము	౪ జలము రసము	గంధము
వాగింద్రియము	ప్రాణేంద్రియము	పాదేంద్రియము	ఉపస్థేంద్రియము	౫ పృథ్వి పాయువేంద్రియము

యీస్థూల పంచీకరణమును శ్రీగురుస్వాముల ద్వారా గ్రహించి సూక్ష్మపంచీకరణమును న్యాక్రమంబుగా నెఱుంగ వగును॥

సూక్ష్మశరీర పంచీకరణము.

పంచీకృత పంచసూక్ష్మభూతము		ఆకాశము	వాయువు	అగ్ని	జలము	పృథివి	పత్యాంశసూక్ష్మభూతములు
సత్త్వగుణ పంచభూతములు	సమిష్టి సత్త్వగుణ పంచభూతములు	○	మనస్సు చంద్రుడు	బుద్ధి బృహస్పతి	చిత్తము క్షేప్రము	అహంకారము రుద్రుడు	అంతఃకరణములు అధిదేవతలు
	వ్యష్టి సత్త్వగుణ పంచభూతములు	శ్రోత్రము దిక్కులు	త్వక్కు వాయువు	చక్షువు అగ్ని[illegible]	జిహ్వ వరుణుడు	ఘ్రాణము అశ్వినులు	జ్ఞానేంద్రియములు అధిదేవతలు
రజోగుణ పంచభూతములు	సమిష్టి రజోగుణ పంచభూతములు	సమానము జయుడు	వ్యానము విశ్వయోని	ఉదానము అజుడు	ప్రాణము విరిష్టుడు	అపానము విశ్వకర్మ	పంచప్రాణములు అధిదేవతలు
	వ్యష్టి రజోగుణ పంచభూతములు	వాక్కు వహ్ని	పాణి ఇంద్రుడు	పాదము విష్ణు	గుహ్యము బ్రహ్మ	పాయువు మృత్యువు	కర్మేంద్రియము అధిదేవతలు

ఈపంచీకరణ భాగములు స్పష్టముగా గురుముఖంబున నెఱిగినవారలకు నీపంచభూత ప్రకారములు మనస్సునకు స్పష్టముగా తెలియుచుండును॥

౧౬ వివరము.

క॥ మానసపూజలమునందున। శ్రీనారాయణమూర్తి జింతించుచు నేఁ। ధ్యానము సేయుట సగుణ। ధ్యానంబని యండ్రుసుమ
లవా వివేకా॥

వ. హృదయకమల పద్మమునందు విరాట్పురుషుని భావించినిలిపి మనస్సుచేత సమస్త వస్తువాహనములు గల్పించుకొని షోడశోపచారములనుచేస్తూ ధ్యానించుటయే సగుణధ్యానంబనంబడు సగుణోపాసనయందు జీవేశ్వరులకు భిన్నత్వమును నిర్గుణోపాసనయందు ఏకత్వమును సిద్ధించును॥

క॥ ఉపశంహృత్వకు ప్రాగ్దిక్కున। త్రిపుటీకమధ్యంబునందు దీపము తానై। జపియించు రామమంత్రము తపసిని గనుగొన్నవాడు ధన్యుడుతరుణీ॥

మ॥ ఘనతం దారక సాంఖ్యయోగములచే। గష్టించగానేల యింద్రియముల మర్దింపగానేల చాక్కనగాముందట గానుపించుఘటముర। గన్నట్లు బ్రహ్మంబుగా। దను దాగాంచినయుంతలో నిఖిలమును దానై వెలుంగందగుర॥

శ్లో॥ స్వప్నే జాగరితం నాస్తి స్వప్నో జాగరితే నహి। ద్వయమేవ లయే నాస్తి లయోపి హ్యుభయోర్నహి॥

వ. స్వప్నములో జాగ్రత జాగ్రతలో స్వప్నము లేదుయీ

రెంటిలో లయము లేదు లయములోని రెండు లేవనినెరుంగనగు॥

క॥ మనసేమాయామృగమీ। మనసేమిట్టికైనగాని మతిబోనీ
కోదా। మనసగు గర్వపు మృగమును మనసునను జంపిన
ముక్తి మహిలో వేమా॥

శ్లో॥ బ్రహ్మైవ సర్వనామాని। రూపాణి వివిదానిచ। కర్మాణి
చసమగ్రాణి భర్తీతి శ్రుతిర్జగా॥

వ. అనగా పరబ్రహ్మమే సర్వనామంబులు నానారూపంబులు సంపూర్ణకర్మలను భరించుచున్నాడని వేదములు బలుకుచున్నవి.

—[*] కందార్థము. [*]—

ఎన్నాళ్లుండిన కాటికె। తిన్నలవ లెధనములున్న దినకరాటికనుదా। వున్నంత కాలమీశ్వర నన్నతిమది నెంచుమించు॥ వరణిగన్నానరాంపసింగళ పరమునీశగురా॥ మరణపునర్భవ మాయలకంటని। తిరమైన యా బ్రహ్మతేజమంటియుండు॥ నిరుపమంబగు నిర్గుణంబది। నిరీక్షణుడవై యెన్నుచుండుము॥ పరాపరమగు బట్టబయలే బ్రహ్మతన్మయ జీవభావము। సరణిగన్గొనరా॥ నిరర్గళ పరమునీశగురా॥

క॥ కలియుగమున మానవులకు। సులభముగా ముక్తినొసగు
సూత్రంబిలలో। పలభక్తియోగమెయని। తెలియంగావల
యుదేటతెల్లముగాగా॥

ఉ॥ కాలుడు సర్వభోగ విభవంబుల చిక్కక యొందుబ్రహ్మనా।
వేశను జేరదాల్చియది పెన్నిధిగాదలపోసి తృప్తినా। పోలిక

భక్తవర్యాదిహ భోగములన్ని జయించిసర్వదా ।
తేలుచునుండుమోదవనధి న్పరమేశ్వర దర్శనంబునన్ ॥

తే, గీ. మంచిచేపలుదొరికెడు మడికివెడ॥
వానిబట్టెడుధీవరు వలెనుభక్తి।
దరసిసద్గురు నెడ బరమాత్మ్మగట్టి।
దివ్యసుఖకర ముక్తిసాధింపవలయు॥

ఆ, వె. ఓడజలమునందు నూడవచ్చునుగాని।
యుండగూడదుదరి మోడయందు।
నరుడులోకమందు దిరుగువచ్చు బ్రపంచ।
మతనిలోనినుండు బోనివచ్చు॥

తే, గీ. మంత్రముపదేశమును జేయు మనుజమాత్రు।
డైనసామాన్య గురుడట్లు గానియుత్త।
మగురుడీశ్వరరూపంబు మదినినాటి।
చిటికలోమోక్ష మొసగును శిష్యవరును॥

క॥ అదరక నీమదిలోపల। చెదరకగురినిలిపిగురువుచే బోధితు
డై । పదరక భావజ్ఞుఁడవై । కదలక గనుచుండు మెపుడు
ఘనమతిజీవా॥

క॥ మాయావాదులు పలువిధ। మాయలు గల్పించి యుపము
మాయింతురయా । మాయకు వెలియై చిత్తము। బాయని
గురుజ్ఞాననిష్ట బడయుముజీవా॥

వ. ఇట్టి సుఖమునే మోక్షమును మొదబాయక ధ్యా
నరూపంబున గ్రహించుచుండందగు నట్లుచేయనిచో దుఃఖము

నెడి మరణహేతువు సంప్రాప్తమగుటయే ఆత్మనావరణశక్తి చే దుఃఖముసంభవమై మొదటి జన్మకారణమైన దుఃఖము సంభవించుచుండును యాజన్మకారణ దుఃఖమునకు కర్మయభిమానకారణము యభిమానమునకు అజ్ఞానముకారణము ఆయజ్ఞానము మాయవలన కారణమైవచ్చుచుండును మాయనుజయించిన బ్రహ్మజ్ఞుడే మోక్షార్హుడగుచుండును.

శ్లో॥ మనయేవమనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః ।
బంధాయవిషయాశక్తం ముక్త్యానిర్విషయంమతం॥

మనస్సు విషయ సంగమములేక నిర్విషయమై యుండుటే ముక్తి మనస్సు బ్రహ్మమునందుకలియక నిర్విషయముకానేరదు లవణముజలంబునప్రవేశమై కలియునట్లుజీవుండు బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునందు బ్రహ్మమగుచుండును॥

శ్లో॥ సత్యచిద్ఘన మఖండమద్వయం । సర్వదృశ్యరహితంనిరామయం॥

అనగా కాలత్రయబాధ్యము దట్టమైన జ్ఞానస్వరూపము పరిపూర్ణము అద్వితీయమైనది సకల దృశ్యవిరహితమైన మాయారూపు రాగములేనిది (శ్రు) యత్పరవి మలమద్వయం శివం। తత్సాహమితి మౌనమాశ్రయ। అనగా అద్వితీయపరబ్రహ్మమును శాశ్వతంబుగా నైక్యముజెందుటయే మదిలో నమియుడోచని మౌనముద్రచే పరిపూర్తిజెందియుండుట సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయభావమంది విదేహముక్తి నొందుటయని తెలియుచుండం దగు॥

సమాధిలక్షణ వివరము.

శ్లో॥ బ్రహ్మవిష్ణు శివసాక్షా ద్గోవిందో గతిదాయకః।
పీతాంబరో ధరో దేవో మాధవశ్శివసేవితః॥

సమాధి సవికల్పమని నిర్వికల్పమని ద్వివిధములైయుండు సవికల్పము దృశ్యానువిధసవికల్పమని శబ్దానువిద్ధసవికల్పమని రెండు తెఱంగులును నిర్వికల్పమున్నూ గూడి త్రివిధంబులయ్యెసి మూడున్నూ యన్యముగాతోచెడు దేవతలు మొదలుగాగల బ్రహ్మాండము లోనుగాగల చేతనాచేతనములు తెలివియందేబుట్టి గిట్టుచుండునట్టిప్రజ్ఞచే బ్రహ్మము నెఱింగి వేఱుగాతోచుచున్న పరబ్రహ్మమును దర్శించుట సవికల్పకము తానేయాపరబ్రహ్మముగా భావించుటచే వృత్తులడంగియుండుటే నిర్వికల్పకసమాధి అందుసచ్చిదానంద పరబహ్మ స్వరూపమైయుండుటే అంతరనిర్వికల్పక సమాధిగానెన్నందగు.

క॥ ధ్యానసమాధ్యాదికవిధి। కానుష్ఠానములమెడపి తంపుబనులుదా। బూనిసలుపంగనోపని। మానవులకు నేల ముక్తిమార్గముగలుగు॥

క॥ తమనిజము దామెఱుంగక। తమమునబడి సర్వజీవ దయయుడిగిమదిర్। శమదమగుణములునిలుపని। కుమతులకును రౌరవంబు గురుగతిగాదే॥

తే॥ కొందరాత్మతత్వ మెఱుంగుదుమటంచు। గర్వులైనిక్కి చిత్త నిగ్రహము లేమి।

ఉ॥ సుజ్ఞానత త్త్వ పూర్ణోదయం బను
మవరతిసుఖంబుగానక విపులవిషయ।
రాగలోలత జెడుదురూరక మహాత్మా॥
క॥ సర్వావస్థలయందును। సర్వంబును బ్రహ్మమనుచు సతతము
గనిర్గ। సర్వవికృతి రహితసహజ। నిర్వాణసమాధియగు
వినిర్మలచరితా॥
తే॥ జ్ఞానవిజ్ఞాన యుతుడై య్యో సంతతంబు।
నాత్మభావన లేకున్న యతనియింద్రి।
యంబులు మనంబులతమకు వశంబు చేసి।
విషయ సుఖముల చవిజూపి వెతల బెట్టు।
ప్రత్యగాత్మనైవ నేనే పరమాత్మను యాపరమాత్మయే
ప్రత్యగాత్మయని నిష్ఠచేయుచుంటయేసమాధి॥

—[*] కందార్థము. [*]—

మనసేము క్తికిభు క్తికి। మనసేహేరాళమైన మాయలు
జూపున్। మనసేమూలముసర్వము। మనసేమనసైతెవే లే మా
యలేదన్నా ♦ గుణములడించి ♦ పోయెగదన్నా ♦ బాయని
భ క్తిని। ప్రసరింపలేమక ధీయుతంమునజూడు। ధీపించుబ్రి
హ్మము వేయుక్రతువులు లేయుటలను। విజితమానసదృ
ష్టిబాంద్రిక। చాయలీలలు తుప్పటిల్లెడు జవముగల వరబ
యలుదాకవ ♦ మాయలేదన్నా ♦ గుణములడించి ♦ పోయె
గదన్నా॥
శ్లో॥ ప్రభాశూన్యం మనశ్శూన్యంబుద్ధిశూన్యం నిరామయం।
సర్వశూన్యం నిరాభాసం సమాధి స్థస్యలక్షణం।

సమాధియందు ౹౹ జ్ఞానతత్వ పూర్ణోదయమనస్కులై యుండందగు॥

పంచముద్రల వివరము.

శ్లో॥ అఖండ మండలాకారం సర్వశూన్యనిరామయం । నిర్మలం నిష్కళంసాక్షా ద్గురుపాదముహంభ జే॥

క॥ ఈరాజయోగమార్గం । బీ రేడుజగంబులందు నెవ్వరెఱుగరా । త్మారాములసదపాంగా। పారకృపాయుక్తులైన భక్తులు దక్కన్॥

క॥ యోగాభ్యాసమువలనన్ । దాగతించి శ్రోత్రేంద్రియముల దర్పములడగున్। రాగద్వేషాదులుఁచను। బాగుగనాత్మకసుఖానుభవముంగలుగున్॥

౧ ఖేచరియనగా కన్నులుమూసియైనను మూయకనైనను జూపుకనుబొమలమధ్య నిలిపిచిదాకాశముజూచుచుండుట ౨భూచరియనగా కన్నులుగదలింపక తనముక్కుకొననుజూచుచుండుట ౩మధ్యమియనగా కన్నులుసగముమూసి ముక్కుమధ్యమున చూపునిలుపుచు నెదురుచూచుట ౪ షణ్ముఖియనగా చెవులుకన్నులు ముక్కులగునారింటిని మూసి అంతర్ముఖమున కనుబొమలనడుమ జ్ఞప్తినిలిపి నాదబిందుకళలజూచు చుండుట ౫శాంభవియనగా ప్రాణాదివాయువులు మనస్సుమొదలయినవి పదునాల్గుయింద్రియములను జయించి కన్నులతెఱచి స్థైర్యదృష్టిచూపుచే చిదాకాశమునుజూచుచు నక్కడివింతలను చక్కగాగ్రహించుచు సాక్షియుండుట బ్రహ్మజ్ఞాని జ్ఞానేంద్రి

యు కర్మేంద్రియములకు రాజైన మనస్సును వశపరచుకొని యితరచింతలుమాని ఓర్పునేర్పులతో నాదబిందుకళల నుద్ధరించుచుండెనేని కళాతీతమయిన పరబ్రహ్మమునందు సాక్షి-డు విజ్ఞానముప్రబలి తానేనిరతిశయానందమును బొందుచుండును॥

క॥ మౌనజపమునివృత్తి। ధ్యానము గావించియుక్రియా త్మార్పనముం। బూనియొనరించిచిదఖం। డానందంబను భవింపుమయ్య మహాత్మా॥

తే॥ ఆత్మసుఖాద సుఖామృతా వ్యాప్తిజెంది।
చిత్తవిశ్రాంతి తాంబూల సిద్ధిగాంచి।
మురిసియాసమాన మూర్తివై ముక్తికాంత।
తోవినోదింపు మయ్యావా తూలతినయా॥

శ్లో॥ ఓం త్రిగుణాతీతరూపాయ త్రిగుణాత్మకవాసినే। సమస్తజగధాదారా మూర్తయే గురవేనమః॥

ప్రణవధ్యాన వివరము.

శ్లో॥ చైతన్యం శాశ్వతంశాంతం వ్యోమాతీత నిరంజనం।
నాదబిందుకళాతీతం తస్మైశ్రీగురవేనమః॥

ఆ॥ ఆత్మరతినిమరిగి యంతరంతరపురిలి। సుఖములను చెలంగి సురచిరాత్మ। సమరతులనుబొంగి సంపూర్ణకాముతి। రాజభోగివగుము రాజయోగి॥

శ్లో॥ మృత్యుంజయో మహారుద్రః కార్తవీర్యవరప్రదః।
ఓంమిత్యే కాక్షరంబీజం సురాసుర పదంహరిమ్॥

శ్లో॥ ఓంకారసంజాత సమస్తవేద పురాణపుణ్యాగమపూజి

తాయ । చోంకారరూప ప్రియదర్శనాయ చోంకార
రూపాయ నమశ్శివాయ॥

అకారఉకార మకారములుగూడి ఓంకారబీజములయ్యెను.

శ్లో॥ అకారే దక్షిణే దేశ ఉకారం వామదేశకం ।
మకారం మధ్యదేశశ్చ తస్మాత్రిప్రణవాత్మకం॥
అకారో వహ్నిరిత్యుక్త ఉకారో సూర్య ఉచ్యతే।
మకారశ్చంద్ర సంయుక్త మేతత్ తారకలక్షణం॥

అకారము తత్ పురుషము ఉకారము త్వం ప్రకృతి మకారం పుభయ మధ్యఅసిపదము పరశివబీజములై ప్రణవనాదము ప్రజ్వరిల్లుచున్నది.

పంచచామరం.—— మూడులక్ష్యములను తెలిసిముఖ్య ప్రాణవాయువుల్ । గూడబట్టి తనువుసిగడికొనల గూడచూడగా । నాడినిలిపితనువుమరచి నాదమిస్థరింపగా। గోడులేశమేలనీకుగొణుగుమంత్రమొక్కటే॥

ఈతారక యోగమంత మందు గాన్పించుచోద్యకళలు మించిన చంద్రికావెల్గిన సూర్యబింబంబులును నక్షత్రగ్రహ తారకామండలంబులు గానంబడుచుండు ఓంకారమైదుభాగములు ౧ తారకాకారంబు ౨ దండకాకారంబు ౩ మండలాకారంబు ౪ అర్ధచంద్రాకారంబు ౫ బిందురూపంబు యీఅయిదును కలిసిన విరాడ్రూపంబునందు పంచమహాభూతంబు లుద్భవించెనట్లన ౧ ఆకాశము తారకాకారంబు ౨ వాయువు

దండకాకారంబు ౩ అగ్ని కుండలాకారంబు ౪ జలము
మ ఉ

అర్ధచంద్రాకారంబు ౫ పృథ్వి బింద్వాకారంబు యిట్టిజ్యోతి
వా య

ర్మయూకారంబు లేకమైన ఓంకారమే యుత్పత్తి స్థితిలయకా
రణాగమ్యమే పరబ్రహ్మస్వరూపము.

—[*] కందార్థము. [*]—

నాదము ముక్తికిమూలము । నాదినితెలియంగవలెను యనుభవరూఢిన్ । నాదాంతమైననిష్కళ । వేదార్థమటంచు నాతిగి ॥ వేరలేదవరా॥ ఏకాంతము॥ తెరిసీవవరా॥ కూరిమితో డను । కమారమధ్యస్థుడై । తాకుమాయుగాక తల్పెదమందు చు కోరికల నెడగడిపిముక్తి । కూటమగు పరబయలుజే రుట । సారసారెకు హృదయమందున । సాక్షిపరశివస్వస్వ రూపము ॥ వేరలేదవరా ॥ ఏకాంతము ॥ తెరిసీవవరా॥

క॥ ఏకాక్షరవుబ్రహ్మక। ఏకాక్షరిలోనవిష్ణు వేలునుజగముల్।
ఏకాక్షరిశివతత్వము। ఏకాక్షరిప్రణవశక్తినెరుగుముజీవా॥

క॥ గురుకీమూర్తిమలవందెడు । గురుతరప్రణవంబువినుచు గురు
బోధనుదా । బరికింపనామబిందువు గురుతునకళలంటునది
యె గుణమగుజీవా॥

తే. గీ. సద్గురూప దేశంబున సగుణనిర్గు।
ణముల యెడనమభావము ననుమనంబు॥

నిర్విధ్యానంబు జేయంగ బొల్పెసంగ।
నదియె సూవెయంతర్లక్ష్య మగునుదలప॥

తే, గీ. అరసిగూర్వచిదాకాశ మందుజేర।
నాత్మయనిబ్రహ్మ కోవిదు లందురెపుడు।
దేటపడగను దీని సాదింపవశమె।
గురుగుణాస్తోముమైన యోగులకుదప్ప॥

ఆపోజ్యోతి వివరము.

శ్లో॥ నీలతోయదమధ్యస్థా నవిద్యుల్లేఖేనభాస్వరా।
నివారశూకవత్తన్వీ పీతాభా స్వత్సణూపమా।
తస్యాశిఖాయమధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితః।
సబ్రహ్మసశివత్సహరి స్సేంద్రసోన్తక్షరః పరమస్వరాట్॥

వ. యను యుపనిషత్ న్యాయంబుగా॥

మత్తకోకిల॥ కోటిసూర్యులు కోటిచంద్రులు। కోటికోటితటి
ల్లత। ల్యూటిగాబరిపాటిగా। నొకచోటనిల్చిన
రీతిన। మ్మేటివెల్గు దగంద్రికూటము మీదజూడు
ముదృశ్యముగ। ధాటిమాయను మాటిమాటికి
దాల్మిచే నటుమీటుచుగ॥

—[*] కంద ర్థము. [*]—

విమలాంతః కరుణుడవై। నమమగుగురి నిష్టజూడ స
ద్రూపమగుగ। యమమూలసంచితంబుల। క్రమముగ తెగటా
ర్చిమించే। కట్టడిగనర. యంతర్జ్యోతి. గుట్టుసీకగురా। కొట్టా
డిమదిలోన కోర్కులడంచుక। దిట్టరిమై మించి దీర్ఘాయువందు

ము। గుట్టుచెదరని పట్టుబట్టుచు గుప్పుగుప్పున నెరుకదాటుము।
చెట్టువలె పరిపూర్తినొందెదు శాశ్వతానందు బట్టబయలగు॥
కట్టడిగనర ♦ యంతర్జ్యోతి ♦ గుట్టునెరుగురా॥

భూతములకు పైనుండెడు। నాతినివర్ణించిజూచి నాసతి
కటుగా। కోతినిగనుగొనుతలపై। జ్యోతినిగుర్తించిజూచి॥ జో
డుగూడన్నా ♦ కౌతుకమొప్ప ♦ గూడియాడన్నా॥ తోడునీడలేక
తోడరిచిన్మయజ్యోతి। గూడినిర్భయులంది గొనియాడిదిమించ
ము। జాడలన్నియు జగద్భ్రమలగు। జన్మబంధము డాయకుండ
గ। ఏడవన్నియు విజనమందుము। వేడుకలరెదు విమలమతిలో॥
జోడుగూడన్నా ♦ కౌతుకమొప్ప ♦ గూడియాడన్నా॥

అచలంబనగా బ్రహ్మము। యచలంబున మనసులేదు
యమలంబదియే। సుచరితంబగు యుక్తిసి। ప్రచురించెదుయం
తరాత్మ॥ ఘాటగన్గొనరా ♦ నిర్భయులయ్యు ♦ చోటబ్రహ్మము
రా॥ బూటకములకీవు బొరయకుమెప్పుడు। పాటించినిన్నుంచి
పరతత్వమందుము। కోటిసూర్యులు కోటిచంద్రులు। గూడివె
న్గెడు చిత్పరంబది। మీటియూహాజ్యోతినంటక। మిన్నకుండ
దు నిన్నుదెలసి॥ ఘాటగన్గొనరా ♦ నిర్భయులయ్యు ♦ చోటే
బ్రహ్మమురా॥

ముడివడ నాటింటికిపై। పడగెడిచక్రంబుశేరి నాదామృ
తముగా। దడియకచవిగొనియాచి। జడమగు విడనాడగోరు॥
జన్మమెనున్నా ♦ తన్మయమందు ♦ మన్మయుదన్న॥ జన్మరహితము
గు చిన్మయజ్యోతిని। యున్మనిలోజూచి యున్మత్తుడై యుండు

మన్మయుండగు హానివినుతుని। మానకెప్పుడు మఱగియుండుట। జన్మదుఃఖనివారణంబది జగములెల్లను ఖేరిసేయుము॥ జన్మమేసున్న ♦ తన్మయుమందు ♦ మన్మయుడన్న॥

క॥ తోలిదృశ్యములునిరర్థక। ములుగావున వానివిడచి పున్నమయుందుర్। నిలుపమనంబును యోగికి। సులభంబగును బరమాత్మ జూచుటకెపుడున్॥

సర్వజ్ఞాన వివరము.

శ్లో॥ గురుదేవో మహాదేవో గురుదేవో మహేశ్వరః।
గురుదేవశ్శివస్సాక్షాత్ తస్మైశ్రీ గురవేనమః॥

శ్లో॥ స్వరేశం సర్వగంసర్వం సర్వభూత హృదిస్థితమ్।
సర్వకార్య కరంతత్వా స్వరజ్ఞాన ముదీర్యతే॥

శ్లో॥ స్వరేభవే ద్వేదశాస్త్రం స్వరేగాంధర్వ ముత్తమం।
స్వరేచవర్తతేలోక స్వరమాత్మాను రూపకమ్॥

శ్లో॥ స్వరోతత్వం ప్రవక్ష్యామి శ్రుణుదేవి సవిస్తరామ్।
స్వరేహ ప్రాణినామేవ స్వరయేవాది కారణమ్॥

క॥ రవిలేనిదినముకరణిని। గవిలేనిసభాస్థలంబు కైవడినుండున్। భువినిస్వర జ్ఞానంబును। బ్రవిమలమతి నెరుగనట్టి పండితులబలా॥

శ్లో॥ రేచకంపూరకంచైవ కుంభకంచ యథాక్రమమ్।
జాతవ్యం యోగిభిర్నిత్యం స్వదేహ శుద్ధికారణమ్॥

రేచకము.— ౧౬ అంగుళములు - విడుచుట - సాహారము - తమోగుణము - రుద్రుడు - అధిదేవత.

పూరకము.— ౧౨ అంగుళములు - లోనికిలాగుట - ఉత్పత్తి - రజోగుణము - బ్రహ్మ - అతిదేవత - ధాతువృద్ధి - దేహకాంతి - అగ్నిదీపన గలిగించుచుండును.

కుంభకము.— గాలినిలోననిలుపుట- సిద్ధి- కాయసిద్ధి- విషహరం - సత్వము- విష్ణు - అతిదేవత - దేహరుగ్మతలు - హరించును.

అగ్నిస్వరము.— రెండుముక్కురంధ్రములలో వాయువు నడుచుచుండుట.

యోగి.— వాయువును విడుచునప్పుడు హకారసౌజ్ఞను లోనికిపీల్చునపుడు సకారసౌజ్ఞను మదిలో నుచ్చరించుచుండవలెను హకారము-శివుడు, సకారము- శక్తి, యనిగ్రహించందగు సూర్యచంద్రనాడుల సంయోగమే పరమపదము.

పగవాడిని.— సూర్యస్వరము నడుచుచుండగా చూచిన మిత్రుడగును.

స్వరప్రశ్న చెప్పుటకు చంద్రస్వరము శుభం సూర్యస్వరము ఆలస్యమని గ్రహించవలెను.

సంవత్సరాది.— విదియ పుదయమున చంద్రస్వరము వుండిన నాసంవత్సరము ఆయువునకు హానిలేదు.

సంవత్సరాది విదియ మొదలు ౮దినములు క్రమముగా 3 చేసిదినములు సూర్యచంద్రుల స్వరమును చూడవలెను విదియ చంద్రస్వరము లేకపోయిన కలహము తదియ లేకపోయిన అర్ధనాశము చవితిలేకపోయిన ప్రయాస - పంచమిలేకపోయి

న మిత్రభాంధవులకుహాని షష్టిలేకపోయిన దేశనాశము సప్తమి లేకపోయిన దేశాధిపతికిహాని - అష్టమిలేకపోయిన తనకేమృత్యువుసంభవించుననిగ్రహించవలెను.

ముందుసూర్య చంద్రస్వరములు నడుచువిధమును క్రమముగా తెలిపియుండుట గ్రహించందగు.

సంవత్సరాంతమందలి చతుర్దశి అంతమున చంద్రదును అమావాస్య వుదయమున సూర్యుడును నడిచిన సంవత్సరము ఆయువు పూర్ణముగానుండును వెత్యాసముగా నడిచిన హానికి హేతువుగా నుండును సంవత్సరాంతమునందలి అమావాస్య మూడుదినములు నిద్రించు కాలమందు సూర్యుడు ఉదయము లేమ నప్పుడు చంద్రుడు వుండవలెను అటుతర్వాత 2వ దినము తదవదినము వారస్వరమును చూడవలెను.

పంచభూతముల విషయము.

శ్లో॥ పృథివ్యాప స్తదా తేజో వాయువాకాశమేవచ ।
పంచతత్వాత్మకం దేహం జ్ఞాతవ్యం వరవర్ణని॥

1. పృథ్వీఛాయ పసుపు తెలుపు కలిసియుండును నాలుగుమూలలు తగులుచూ సంచరించును 12 అంగుళములు నడుచును కృషికర్మలు సిద్ధింపజేయును.

2. అప్పుఛాయ అర్ధచంద్రాకృతి తెలుపు 16 అంగుళములుక్రిందికి అంటుచూ నడుచును శాంతికర్మలు చేయుందగును.

3. అగ్నిఛాయరక్తవర్ణముత్రికోణాకారముగా పైకిలాగుచు 4 అంగుళములునడుచును క్రౌర్యకర్మలు చేయుందగియుండును.

౪. వాయువు ఛాయ నీలవర్ణము షట్కోణము ౪ అంగుళములు అక్షరముగానడుచును పరుగులిడెడి కార్యములకు మంచిది.

౫ ఆకాశముఛాయ రంగులేనిదై ముక్కులోగా సంచరించును జపధ్యానములకు మంచిది కాబట్టి యిట్టిగురురహస్యమును ఆర్జించందగు.

శ్లో॥ గురువర్ణంచ గుణాతీతం రువర్ణం రూపవర్జితం।
గుణరూపవినాశాయ తస్మైశ్రీగురవేనమః॥

ఈప్రపంచ సృష్టి స్థితిలయములను దెలుసుకొనుటకు స్వరజ్ఞానమువల్లనే తేటపడుచుండు నీప్రపంచతత్వము అచలపరిపూర్ణ విరాట్రూపమునందు బిందువు ధూమ్రవర్ణమై ప్రకాశించునది శక్తి ఆశక్తిలో ఓంకారసంయోగమున బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రమహేశ్వరజగత్తు లుద్భవించె నాజగత్తున జీవకోట్లనేక విచిత్రముగా జాతమైనందున ప్రపంచమాయెను నీప్రపంచ సాగరమును దాటించుటకు నావయగు వేదంబులు బ్రహ్మముఖోద్భవంబులై పెనుగొండలవలె గ్రహించువారలులేక పోవుటచే శ్రీవిష్ణువు లోకహితంబుగా వేదవ్యాసుండై బుట్టి చతుర్వేదంబులలో శాఖలగు అష్టాదశ పురాణముల నిర్మించెను మహేశ్వరుండు శంకరాచార్యులుగాబుట్టి నలుగురు శిష్యుల నేర్పరచుకొని వ్యాసప్రోక్త సూత్రములను పురాణాదుల ననుసరించి దిగ్విజయమంది శైవ వైష్ణవ కాపాలిక శాక్త సౌర గణాపత్యములను షణ్మతముల భూలోకంబున ప్రతిష్టించి వుపనిషద్భాష్యముల బ్రహ్మసూత్రభాష్య గీతాభాష్యములనెడు మూడుభా

ష్యముల నిర్మించి భాష్యకారులని పేరందిరి అట్టి భాష్యముల గ్రహించు సమర్థతలేనివారికి అద్వైతమకరందము ఆత్మబోధ ప్రకాశిక దృగ్దృశ్యవివేకము మొదలగు వేదాంత గ్రంథముల నునిర్మించె నిట్టివేదాంతరహస్యము పూర్వము శ్రీమన్నారాయ ణుండు బ్రహ్మకును బ్రహవశిష్టునకును వశిష్టుడు అనేకమందిమ హాఋషులకును క్రమాక్రమంగా బోధించియున్నందున నేటివర కు నావేదాంత మహావాక్యములు లోకమునందు ప్రకాశించు చున్నవి అందు స్వరోదయంబనగా స్వరమనగా శ్వాస వుద యంబనగా పుట్టుట నీశ్వాసపుట్టుటను చిత్తానుసారముగా నడి పించుకొనుటయే ఘనమైనజ్ఞానము యీస్వరములోనే సకలవే దాగమ పురాణాదులుత్పన్నమై క్షీణించుచున్నవి నీస్వర జ్ఞానములేని జ్ఞాని భర్తలేని స్త్రీవలెను జ్ఞానశూన్యమైన యువ న్యాసివలెను శిరస్సులేనిదేహమువలెను వువయోగ రహితుడై యుండును నీదేహములు పుట్టిపెరిగి క్షీణించుటకు నీస్వరమేకా రణము నీస్వరశక్తివలన దైవశక్తి ఐశ్వర్యము కీర్తిఆనందము కలుగుచుండును యీస్వరజ్ఞానమువల్ల ప్రాణాది పంచవాయు వులును జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియ అంతరేంద్రియములనెడు పదునాల్గున్నూ స్వేచ్ఛావర్తనలుమాని వర్తించును రాగద్వే ష కామక్రోధ లోభమోహ మధమాత్సర్య యీర్షఅసూయ డంభ గర్వము మొదలగు దుర్గుణములడంగును యిట్టి తారక యోగాభ్యాసమువలన జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియ అంతరేంద్రి య ప్రాణాదిపంచవాయువులు స్థూలసూక్ష్మ కారణశరీరములు

తారక సాంఖ్యామనస్కులగు యోగీంద్రులకు ముఖ్యముగా గలిగియుండవలెను మానసేంద్రియ గోళములకు వాయువా ఘ్రాణించుటవలన మానసపంచాకాశముల చూచుచుండందగు నెట్లనిన (౧ గుణరహితాకాశము. ౨ పరాకాశము. ౩ దహరాకాశము. ౪ సూర్యాకాశము. ౫ తత్వాకాశము.) నీపంచాకాశములు ధ్యానించుసమయంబున హంసధ్యానము చేయుచుండనగు (సోహం) బనుజీవపరైక్య మంత్రముచే మానసగోచరుండగు హంసయేనిష్కళ బ్రహ్మైక్యమగుచుండును యిట్లు షడ్చక్రములయందు హంసను ౨౧౬౦౦ పర్యాయములు (ఇడ అనగా చంద్రనాడి యెడమముక్కు రంధ్రముగుండా వచ్చుచూపోవుచు పింగళియనగా సూర్యనాడి కుడిముక్కురంధ్రముగుండా వచ్చుచు పోవుచుండును) సుషుమ్నయనగా అగ్నినాడి మధ్యమమున నాడుచుండును.

గీ॥ భానుమంగళ గురుస్థిరం భాస్కరునివి।
తక్కినవి చంద్రవారముల్ తలపనెఱుగు।
వారములయందు నాడులు వదలలేక।
మీఱినడచిన వారికి మాఱుశ్రేయం॥

సూర్యదినములలో చంద్రుడునడిచిన మొదల తూర్పుగాని ఉత్తరముగాని యెడమకాలు ముందుబెట్టి మూడడుగులు నడిచిన చంద్రబలముతగ్గును చంద్రునివారములలో సూర్యుడునడిచిన దక్షిణముగాని పశ్చిమముగాగాని ముందుకుడికాలు మూడడుగులు ముందుపెట్టి నడిచిన సూర్యబలముతగ్గును యేయిబ్బాములు గలుగవు శాంతియగును.

గీ॥ రేచక పూరక కుంభక రీతిగాను।
నాసికపు చివరదృష్టిని నాటియగుచు।
అక్షరంబును యొక్కొక్క లక్షగాను।
జపము చేసినవారికి సాధనంబు॥

క॥ ఏయాసనముననుండిన । కాయమునిగిడించి బ్రహ్మ గాంచుటకొరకే। మాయను జెందక మేనను। వాయువులను గ్రందు కొనగయు । వలసినలయమా॥

పంచచామరం.— రోగముల్ హరించుమాయ రూపమిందుచారదే । ఆగమంబువర్తమాన మనుభవంబు తెలియునీ । యోగమందు కాయసిద్ధి యున్నదంచుపల్కిరీ । త్యాగ బుద్ధి గలిగి యోగ తత్వమందు చేరుమా॥

గీ॥ తనువులోపల వాయువుల్ తగిలియుండు।
చిత్తవృత్తులుమాని విరక్తిగలిగి।
చూపునిలకడ గానుంచి చూడగాను।
అచలయోగసమాధియౌ నంబుజాక్షి॥

రేచకమువలన ప్రపంచమునకు నిషిద్ధత్వమును సంపాదించును నేను బ్రహ్మమైతినను వృత్తియే పూరకమని చెప్పంబడు కుంభకమును ప్రాణాయామమని చెప్పంబడును అందు ప్రత్యాహారము మనస్సును చిత్తమునందు మజ్జనచేయుచుండుట- ధారణ యోగమనగా- చపలత్వములేక అన్నింట బ్రహ్మమేనని నిశ్చయమనస్కుడై యుండుట- ధ్యానయోగమనగా నేను బ్రహ్మమైతినని యదార్థజ్ఞాన శూన్యమగునద్వృత్తి సమాధియనగా ని

ర్వికారమైన బ్రహ్మాకారంబునంటి శబ్దాదివిషయములు మరచి యుండుట నవద్వారములుగల పురమునకు షట్చక్రములున్నవి.

౧ గుదస్థానమున మూలాధారము.— ౬౦౦ శ్వాసోశ్వాసములు జపము నాలుగుదళములు నాలుగు బీజములు వ-శ-ష-స- కలిగియుండును గణనాథుడు క్రియాశక్తి సోహం ధ్యానము.

౨ మేహస్థానమున స్వాధిష్ఠానము.— ౬౦౦౦ శ్వాసోశ్వాసములు జపము ఆరుదళములు బ-భ-మ-య-ర-ల ఆరుబీజములు- జ్ఞానశక్తి- బ్రహ్మ- మెరుపురంగు.

౩ పొక్కిలిన మణిపూరకము.— ౬౦౦౦ శ్వాసోశ్వాసములుజపం పది దళములు డ-ఢ-ణ-త-థ-ద-ధ-న-ప-ఫ- పది బీజములు విష్ణువు- యిచ్ఛాశక్తి- పసుపురంగు.

౪ వక్షమున అనాహతము.— ౬౦౦౦ శ్వాసోశ్వాసములు పదిరెండుదళములు క-ఖ-గ-ఘ-ఙ-చ-ఛ-జ-ఝ-ఞ-ట-ఠ-పదిరెండుబీజములు రుద్రుడు- ఆదిశక్తి- తెలుపురంగు.

౫ కంఠమున విశుద్ధము.— ౧౦౦౦ శ్వాసోశ్వాసములు జపం పదియారుదళములు అ-ఆ-ఇ-ఈ-ఉ-ఊ-ఋ-ౠ-ఌ-ౡ-ఎ-ఏ-ఐ-ఒ-ఓ-ఔ- పదియారుబీజములు మహేశ్వరుడు పరాశక్తి నలుపురంగు.

౬ త్రికూటము ఆజ్ఞేయము — ౧౦౦౦ శ్వాసోశ్వాసములు అష్టదళము అష్టాక్షరితో హం-క్షం- సదాశివుడు- ఓంకారశక్తి- మాణిక్యఛాయ.

౭ సహస్రారమున పరమహంస.— ౧౦౦౦ శ్వాసోశ్వాసములు యీ షడ్చక్రములుదాటి సహస్రారమున పరమగురుని యందైక్యమును బొందందగు.

బ్రహ్మదండియగు వెన్నెముకకు ఇరుపార్శ్వముల యిడ పింగళనాడులగుండా వాయువు హృదయమునకు వచ్చుటచే ప్రాణవాయువందురు నా ప్రాణవాయువు భ్రూమధ్యమమున జేరి గంగాయమున సరస్వతియను త్రికూటమునుండి కుడి యెడమ ముక్కు రంధ్రముల మూలకముగా వచ్చుచుపోవుచు లయమగు చుండును.

క॥ కుడిముక్కున బింగళయును । నడమ దిన న్నడుచు చుండు
నిడయనగా । నయ్యిడకును నాపింగళకును । నడుమను సుషు
మ్ననాడి చరించు॥

పౌర్ణమి పోయిన పాఢ్యమియందు సూర్యోదయమున నిద్రలేచినప్పుడు సూర్యస్వరముండిన ౧౫ దినములు జయం అమావాశ్యపోయిన పాఢ్యమి ద్వితీయ తృతీయ్యలయందు సూర్యస్వరముండిన నెల దినములు జయమగును సంవత్సరారంభము అనగా చైత్రశుద్ధపాఢ్యమి ద్వితీయతృతీయలు మూడుదినములు చంద్రుడుండిన సంవత్సరము అనగా నొక్కొక్క దినమునకు నాలుగుమాసములు చొప్పున జయముగలుగును పాఢ్యమిలేకపోయిన హానియును విదియలేకపోయిన ధననాశమును తృతీయలేకపోయిన భయమును చవితి వారస్వరము లేకపోయిన మిత్రవిరోధమును పంచమి వారస్వరము తప్పిన చుట్ట

ములకు ప్రాణభయమును షష్టిలేకపోయిన పరస్థళయాత్రయు న్నూ సప్తమిలేకపోయిన మహారోగమును అష్టమిలేకపోయిన మరుసటి సంవత్సరాష్టమిలోగా మరణము సంప్రాప్తమగును.

చంద్రసూర్య తత్త్వముల వివరము.

౧ పృథ్వితత్త్వము.— ౧౬ అంగుళములు ముక్కురంధ్ర మున పూర్తిగానడుచును అన్ని స్థిరకార్యములకు శుభమొసగు చుండును వుద్యోగమునకు శుభమగును.

౨ ఆపోతత్త్వము.—౧౨అంగుళములు ముక్కురంధ్రము క్రిందుగా తాకినడుచును చరకార్యములకు శుభముగలిగించును.

3 తేజోతత్త్వము.— ౮ అంగుళములు నాసికపై వైపు దాకినడుచును లయకార్యములకు మంచిది శుభకార్యములకు హాని మరణము చెర్వకాల్వత్రవ్వించుటకు మంచిది.

౪ వాయుతత్త్వము.— ౪అంగుళములు నాసికపుటమున కు అడ్డముగానడుచును తీవ్రకార్యములకు మంచిది శత్రువుల కు చిక్కకుండెడు ప్రయత్నము జయమగును.

౫ ఆకాశతత్త్వము.— ౧౬ అంగుళములు ఝంకారము గానడుచును దేవతలపూజలు అర్చనలకు మంచిది.

తత్త్వముల నెఱుగుటకు ౧౬ అంగుళముల పొడవుగల వు ల్లకొనకు దూదిచుట్టి ముక్కురంధ్రములకు సూటిగానుంచుకొ ని పరీక్షించుచుండిన ఆయాతత్త్వములు గోచరమగుచుండును.

సూర్యచంద్ర స్వరములు రాత్రింపగళ్లు ఘడియకు తత్త్వ ముమారుచు రెండుముక్కురంధ్రములలో దినం౧కిపగలు౬మా

ర్లురాత్రి ఒకమార్లు మారుచుండును చంద్రస్వరము నడుచునపు డు తూర్పుత్తరముపోరాదు సూర్యస్వరమునడుచు నపుడు దక్షిణం పడమర పోరాదు.

అనుభవమైన తర్వాత ప్రశ్నలు చెప్పుటకు యత్నించిన చెప్పవచ్చును ప్రశ్నపృథ్వీతత్త్వమైతే పోయినతట్టున శుభము గానున్నట్టును జలతత్త్వమైతే సమీపములేక యెదురుగా వచ్చు చున్నట్టును తేజోతత్త్వమైతే రోగముతో నున్నట్టును వాయు తత్త్వమైతే వొకతావునుండి మరివొక తావుకుమారి పట్టును ఆకాశతత్త్వమైతే మృతిజెంది యున్నట్లును లేక దేవతార్చన లోనున్నట్లును జెప్పవలయును అయావారస్వరమును రేచించి పూరించి కుంభించి కుడికాలు ముందిడినడిచినజయము సూర్య చంద్రనాడులు అక్రమముగా నడుచునట్లు తోచినప్పుడు క్రమ ముగా త్రిప్పుకొనుటకుమార్గము యోగదండము మెడతట్టుగా గాని కుడితట్టుగాని అదిమివుంచుకొనిన సూర్యస్వరము చంద్ర స్వరముగా యోగాభ్యాసమువలన మారుచుండును యిదియు నుంగాక పూరించి కుంభించెడు యోగముచే సూర్యుడుచంద్రు డుగా మారుచుండును యోగాభ్యాసమువలన సులాయాసము గా మార్చుకొనుట మంచిది॥

రేచకపూరక కుంభకముల వివరము.

రేచకమనగా లోనిగాలిని విడచుట పూరకమనగా లోనికి పీల్చుకొనుట కుంభకమనగా వాయువును నాభిపంకజ స్థానమునవిల్పుట అకారము రేచకము, ఉకారము పూరకము,

మాకారము కుంభకమని, సాజ్ఞులు రేచకమువల్ల దేహము పుష్టి గల్గును ధాతువృద్ధియగును దేహమునకు కాంతిగల్గును,పుంసక ముత్పత్తి కారణమగును. అగ్నిబలమునిచ్చును విషయముల డంచును అన్నముజీర్ణమగును సకల దోషహరంబై యుండును అభ్యాసయోగిదినానికి ౬౦ఘడియలను౬౦విఘడియలుగానెంచి ౧౨ మాసములకుపంచి మాసఫలమును గనవచ్చును కూర్చుండిగాని నిలువబడిగాని పరుండిగాని స్వరమును మార్చుకొనుచుండవచ్చును అమావాస్యపోయిన ౧౫దినములు చంద్రునివి పౌర్ణమిపోయిన ౧౫దినములు సూర్యునివి ఆదివారము మంగళవారము గురువారము శనివారము రాత్రిళ్ళు చంద్రునివి పగళ్లు సూర్యునివి సోమవారము బుధవారము శుక్రవారము రాత్రిళ్లు సూర్యునివి పగళ్లుచంద్రునివి నాగ్రహించి స్వరమును కనిపెట్టి నాడించుచుండవలెను ఓంకారము ప్రథమస్వరము యిందుజాతమైన పంచాక్షరములు కలిసి (ఓంనమశ్శివాయ) యనుమంత్రము (ఓం) అనగా. త్రిమూర్త్యాత్మకమైనది (శ్శివాయ) యనగా శుద్ధమైన పరబ్రహ్మమును (నమః) అనగా నమస్కరించు చున్నానని) భావము అట్టిమంత్రోచ్చారణచే బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమహేశ్వర సదాశివులు మొదలగు దేవతలును లోకమునందు ఋషులుమొదలయిన పరమభక్తులు జపించుచున్నారు సహస్రారమున త్రికూట శృంగాటకముపైని బ్రహ్మరంధ్రమువరకు త్రాసువలె (శివశక్తులు) తులతూగుచుండును యేతట్టు మొగ్గితే ఆతట్టు ప్రాణవాయువగు జీవుండు ఆడు

చుండును యిదియేఐక్యస్థానము శివజీవులే (హంస) యనబడు హకారము తత్పదము సకారము త్వంపదము ఐక్యమొందు చుండుటయేఅశిపదము యిదియే శివజీవేశ్వరైక్యమను జీవయజ్ఞము హకారముసోమము సకారము అగ్నిబిందువే మోక్షస్థానము వీనికే అగ్నిష్టోమ యజ్ఞమనియుపేరు జ్ఞానికిప్రత్యగాత్మ స్వరూపము పరమాత్మ స్వరూపమైన బ్రహ్మమే కాబట్టి జగత్తు బ్రహ్మమ కంటే భిన్నముకాదు ఇడాపింగళలు సంచరించు ప్రవర్తనలు లోపలవెలుపల చూచునప్పుడు సుషుమ్నానాళమును చెంది సంచరించుచుండును.

ఆ॥ అచలహంసరూప మెచటసంభవమగు।
నెచటసంచరించు నెచటనడగు।
నదియెసుషుమ్న యదియెపోద్విదళాబ్జ।
మదినాత్మదృష్టి నరయుమనఘ॥

శ్వాసమును ప్రాణమనబడును అట్టిప్రాణములుఆరు, ఫలమనబడును అట్టిఫలములు అరువైఅయితే ఘటికయనియును కాలదుందుభియనబడును యిట్టికాలదుందుభులు ఘడియలుమున్నూట అరువైప్రాణములు వొకఘంటయు అట్టిప్రాణములు రెండువేల యేమనూర్లగును అట్టిఘడియలు ౬౦ వొకఅహోరాత్రము పగటియందు ౩౦ రాత్రియందు ౩౦ భాగింపబడియున్నవి, యిట్టివి౩౦ దినములు నెలయగును, రెండునెలలు ఋతువగును, ౩ ఋతువులు అయనమగును, ౬ఋతువులుగాని రెండుఅయనములుగాని వొకసంవత్సరమగుచుండును.

౬౦ ప్రాణములు ౧ ఘడియ ౬౦ ఘడియలు ౧ దినము, ౩౦ దినములు ౧ నెల, రెండునెలలు ౧ ఋతువు, ౬ ఋతువులు సంవత్సరము లేక ౨ అయనములు ౧ సంవత్సరము, ఆయుష్య ప్రమాణములు తెలుసుకొనుటకు యోగిగ్రహించవలసినది చైత్రసంక్రాంతి మొదలు ౯ దినములున్నూ సూర్యుండుండిన ౬౦ సంవత్సరములు బ్రతుకుదురు, ౧ జ్యేష్టసంక్రాంతియందు ౯ దినములు సూర్యుడుండిన ౫౦ సంవత్సరములు బ్రతుకుదురు, శ్రావణ సంక్రాంతియందు ౯ దినములు సూర్యుడుండిన ౧౨ సంవత్సరములు బ్రతుకుదురు ఆశ్వీజ సంక్రాంతియందు౯ దినములు సూర్యుడుండిన ౧౯ సంవత్సరములు బ్రతుకుదురు, మార్గశిర సంక్రాంతియందు ౯ దినములు సూర్యుడుండిన ౧౭ సంవత్సరములు, మాఘసంక్రాంతి ౯ దినములు సూర్యుడుండిన ౩ సంవత్సరములు ఆయువు.

—[*] కందార్థము [*]—

వికలసుఖదుఃఖములదా। ప్రకటితముగ నెంచిజూచి ప్రజ్ఞానిధివై। వికటంబులేక వెలగిన। నికరంబగు పూర్ణమదియె। నిజమూనిగనరా ♦ సామివ్యమా♦ భజియించిమనరా♦ విజితమానవదృష్టి వీక్షించిలోయించి। యజపాదిక్రియలొడ్డి। యచలుడై యుండుట యజభవాదుల కందనిదివ్యాద। యంతరాళము నిండియున్నది। గజబిజనివిడి నిర్వికారము। గతిగనుంగొనుదారితోద్పడి। నిజమూనిగనరా ♦ సామివ్యమా♦ భజియించిమనరా॥

పైసంక్రాంతులలో సూర్యుఁడుండక తప్పినయెడల విపరీతము కల్గుచుండును రేచక పూరక కుంభకములు గురుముఖఁబున నెఱింగి అభ్యాసము చేయు యోగికి సాధ్యమైయుండును సంక్రాంతులలో నియమములు తప్పి నడిచిన వారికి సుఖదుఃఖములు విపరీతముగా నడుచుచుండును.

రేచకమునకు రుద్రుడున్నూ పూరకమునకు బ్రహ్మయున్ను కుంభకమునకు విష్ణువున్నూ అధిదేవతలు సూర్యచంద్రస్వరములు మార్చిమార్చి త్రిప్పుటకు అభ్యాసము చేసిన యోగికి జనన మరణ సుఖదుఃఖములు తెలిసి కాలమునుజయించును గురుశిక్షపొందిన యోగికి సునాయాసముగు నుండును సూర్యుని స్వరము చంద్రునిదిగా చంద్రునిస్వరము సూర్యునిదిగా నడుచుచుండిన అపజయము చంద్రస్వరములో నష్టమైయుండును సూర్యస్వరములో విషగుణములు ఉభయస్వరములు పాపుకాలమని చెప్పవలెను నిద్రకు పోవుకాలమందు యేస్వరము వుంటూవున్నదో ఆస్వరముతట్టే కయునించి లేచునప్పుడుండు స్వరమును కనిపించి లేచుచుండవలెను సూర్యునివారమందు సూర్యస్వరముఁడుటగనినిద్రించవలెనుచంద్రునివారమునందుచంద్రుడుండుటగని నిద్రించందగు చతుర్ధశి అంత్యమునచంద్రుడు అమావాస్య ఉదయమందు సూర్యుడును నడుచుచుండిన ఆసంవత్సరమంతా ఆయువు దృఢముగానుండునని యెఱుంగనగు హాకారము చేత బ్రతిపాదించుచున్న పరబ్రహ్మమునుచేర్చి ప్రాణవాయువు నిలువుటయే కుంభకము అందు ఆత్మబింబమునుచేర్చి లయమగు

చుండు ప్రాణవాయువును రేచకముసందు జేర్చిన సకారము తోడ నీమాటని చక్కగా తెలుసుకొని పరమానందమును బొందు చుండుటయే (హంస) ధ్యానపరవశత్వము.

—[*] కందార్థము. [*]—

కేవలనిర్గుణ మనిమెరుపు నావపయిఁ జేరిసూర్య నాడికి ముందై । తావుకొని చంద్రనాడిని। జీవునిఁగుంభించిపట్టి। చెనకి దాటుమురా, నిరాలయమా, యునికిగన్గొనరా। అనిలము రేచించి యనలునకర్పించి । పనివడపూరించి పాల్పడకుంభించు। తనివిదీరెదు తన్మయత్వము తాల్మితోడను బయలుదాకుట।మ ననజ్ఞప్తిసమాధియుక్తులు మానితంబగు ప్రజ్ఞలోవెలి। చెనకిదా టుమురా, నిరాలయమా, యునికిగన్గొనరా॥

లింగాంగ విచారణ.

శ్లో॥ అచింత్యా వ్యక్తరూపాయ నిర్గుణాయ్మ గుణాత్మనే।
అశేషజగదాధారా మూర్తయే బ్రహ్మణేనమః॥

శ్లో॥ మనసోహ్యున్మనీభావాత్ ద్వైతంనైవో పలభ్యతే।
యథాయాత్యున్మనీభావం తథాతత్పరమంపదం॥

క॥ అంగము జీవునికరవగు। లింగము జీవాంశమెఱుగ లెక్కించినచో। లింగాంగంబులు రెండును । సంగంబా బయలునందు సమముగజీవా॥

క॥ అంగములోనగుజీవుడు। లింగంబై దెలుపుమదికిలీలకులోనై లింగాంగంబులు మెఱుగను। పొంగెడు బయలందుజేరి పొలియునుజీవా॥

శ్లో॥ అవ్యక్తమవ్యయంశాంతం నితాంతంయోగినాంప్రియం।
సర్వానందస్వరూపంచ తద్వందేబ్రహ్మసర్వగమ్॥

మననమందు చిదాకాశమును జీవాత్మగాను జీవాత్మను చిదాకాశముగాను చేయుచు యోగిసరవిగా శబ్దచిత్తుండై (ఖం బ్రహ్మమనిన్ని) (ఆకాశశరీరం బ్రహ్మమనిన్ని) (ఖంమధ్యేకురు చాత్మానం। ఆత్మమధ్యేఖఃకురు॥ ఆత్మానఖం మయకృత్వా। నకించదపచింతయేత్॥) అనున్యాయంబుగా భావాతీతం సుఖానందం। మండలత్రయమధ్యగం। లింగత్రయత్రిలత్యాంతం భావలింగం మహంభజే॥) (నిర్గుణం నిర్మలం నిత్యం నిరాకారంనిరంజనం। నిరాధారంనిరుపముంచ భావలింగం మహంభజే॥)

అనిస్మరించందగు స్థూలసూక్ష్మకారణ నిర్మలాంగములు నాలుగువిధములైయున్నవి ఆనంద, చిన్మయ, చిద్రూప, శుద్ధాంగములు, నాలుగువిధములైన లింగములు, జీవాత్మ, పరమాత్మ, అంతరాత్మ, నిర్మలాత్మలు, నాలుగువిధములైయున్నవి.

పంచచామరం.— బంగిబుద్ధిచేతబూని బంగుత్రాగిమత్తులా। వెంగళులనుజేరినట్లె వెడగుబుద్ధులబ్బునే। యంగమందుసంగమూని నంగుమీరుభక్తిలో। భంగమమరు లింగదేహబయలులో వెలిమించిరా॥

సద్గురుకటాక్షంబుచే సరవిగా సుజనజన సంభావ్యమై సద్భక్తిసేవ్యమై శాశ్వతంబై నిగమసంస్తుత్యమై సత్యజ్ఞానమనంతబ్రహ్మమైయొప్పుచున్న చిద్బ్రహ్మమునే నివేదించుటయం దా

సత్క్తితో నాత్మరాధనయందు చిద్రూపనివేదనం బొనర్చుచుం డుటయే శుద్ధాంగమైన కారణలింగ బ్రహ్మంబనందగు.

శ్లో॥ అన్యవిద్యాపరిజ్ఞాన మవశ్యంనసర్వంథవేత్।
బ్రహ్మవిద్యాపరిజ్ఞానం బ్రహ్మప్రాప్తికరంథవేత్॥

శ్లో॥ శివయోగపదానందం శివరూపంచిదాత్మకం।
పంచబ్రహ్మకళాతీతం భావలింగంమహంభజే॥
(ధర్మార్థ కామమోక్షాణాం శరీరంసాధనంయత॥)

మత్తకోకిల॥ పాపకర్మముజేసిపిమ్మట పాపమందు మునుంగు
చున్ । పాపరూప ఫలంబులందుచు ప్రాప్తకా
మ సుఖంబులో । దాపమంది దరిద్రదోషయు
తంబునంకదుఃఖినులై । చాపలంబున నీచయో
నుల । జన్మమందుదు రెప్పుడున్॥

క॥ వినుజీవుడు పనాతను । డనఘుడునిజ కర్మవశత సద్రుపదే
హం । బునుబొందు దేహపాతం । బునవెవ్వడు జెడదతండు
భూసురవర్యా॥

క॥ ఇదుములు వచ్చినవేళను । గదుదిట్టినదేవుడేమి గావించు
మమున్ । దొదరిన కర్మవశంబున । బుదమిని ననుభవము
నొందు పురుషుండిలలో॥

గీ॥ మింటిమంటినందు మిన్నవారందరి।
నెన్నగానుదరము యేరికైన।
నున్నవారుచావ నున్నవారేసుమీ।
విశ్వదాభిరామ వినరవేమా॥

క॥ చిరకాలముతపమునైనను। హరియింపగనోపుజిత్త మనిపా
ర్థులువ। మ్మరుజారులకును జారిణి। కరణినియుదరించు మనసు
గామాదులకున్॥

క॥ పరమందెడు తత్త్వార్థము । పరికింపనివారు జూడ పామరులి
లన్ । స్థిరమార్గమందుబుద్ధిని । సారనివరదిపెట్టికర్మ సుక్తి
రయి తెలియరన్॥

క॥ అంగమునిర్మలబిందువు । లింగము నాదంబుపరమ లింగాం
గముహా॥ సంగమెమంగళకళయని । లింగాంగులు తెలియు
దురు చలింపనియుక్తిన్॥

యిందుకు సుఖదుఃఖములు రెండుగలవు మొదటిసుఖమనగా మోక్షసుఖము దుఃఖమనగా మరణదుఃఖము నీరెంటి నిమించిన సుఖదుఃఖములులేవు దుఃఖములేనిదే సుఖముమోక్షస్థానమైనదని గ్రహించందగు.

—[*] కందార్థము. [*]—

రెంటికిమధ్యముజూడగ। నంటియునంటకను బ్రహ్మరూవ
లిక్షైము। కన్గొంటిమదనిశాంతపుమి। న్మింటన్ పరిపూర్ణమయ్యె।
మెలిమిగనరా॥ తన్మయయూని ॥ లాలితమనరా॥ ప్రాలుమా
లకగీవు పాపలనిక్కించి। మేలైనత్రిపుటిలో మిన్నందు చుండిన।
పోలికల్ పుంఖాను పుంఖము పొత్తువిడినిన్నించి మించెడి । లీల
మానసభావపరముల। లింగభంగం బమరునిష్కళ॥ మెలిమిగన
రా॥ తన్మయమూని॥ లాలితమనరా॥

జీవబ్రహ్మైక్య జ్ఞానముగలత్యాగి ప్రణవాంగమయినజీవు

ని స్వాశ్ప్రమైన బ్రహ్మానంద రసబిందువనియును శుద్ధస్ఫటికము తో సమానమై యానందబిందువు నందుశోధించి ప్రకాశించెడు ఈశ్వరునిజ్యోతియగు ప్రణవనాదమును లింగస్వరూపముగాను న్నా అంగస్వరూపుడైన జీవుని అభేదైక్యము పరమశివకళయ ని వికల్పములేని శ్రవణమననిధి ధ్యానములచే తెలుసుకొను చుండును అట్లు తెలియుటే తెలివిల తెలివిచే స్వరూపలింగము ను సమాధిని చిత్తంబ్రహ్మాకారముగా పరిణమింపజేయుచుండు టయే నిర్వికల్పసమాధియనంబగు నట్టిజీవబ్రహ్మైక్యమనుఅఖం డాకారవృత్తియే ముక్తియనంబడు నట్టిశివజీవైక్యము సంధాన ము జేయుచుండెడి యోగులకు అంతఃకరణము బ్రహ్మాకారము గా పరిణమించుటవల్ల జీవుడనే వ్యవహారము లేకపోవును యిట్టి జీవన్ముక్తియే మృత్తికాశూన్యమైన ఘటాకాశము మహాకాశము నందు కలియులీనుగా పరమాత్మయందు జీవభ్రాంతి లీనమై పరి పూర్ణోహం అనేశబ్దముచేత కృతార్థులయ్యెదరు.

మత్తకోకిల॥ మాయయాత్ముడు మాయజీవుడు మాయయీ
శ్వరుడారయన్। మాయచిత్తము మాయబుద్ధి
యు మాయకోపము ప్రాణముల్ । మాయచి
త్కళ మాయబిందువు మాయనిష్కల జ్యోతి
యున్। మాయవిష్ణుడు మాయశంభుడు మాయ
బ్రహ్మయు లోకముల్ ॥

—[*] కందార్థము. [*]—

లింగాంగ భంగమేర్పడ । సంగతిలేనట్టిబయలు సమకో

నినంతట। పొంగుచు నాత్మార్పణమని। మంగళకరచిత్తవృత్తి॥ మఱిగియుండుమురా॥ చిచ్ఛక్తినంటి॥ మఱియు చుండుమురా॥ పరికించినీలోన పరమహంసనుగూడి। నిరతమొక్కరీతి నిర్వాణ పథమూని। స్థిరముగామది బయలులోనగు సిద్ధకాయాపురినిచే రగ । దురితజాలములన్ని బొలియును దోడరిమన్మయ లింగము గుగురి॥ మఱిగి యుండుమురా ॥ చిచ్ఛక్తినంటి ॥ మఱియు చుండుమురా॥

విశ్వరూప సందర్శనము.

శ్లో॥ భక్తిసాధనవక్తాచ యోగసిద్ధిప్రదాయకః।
నానావిభూతివక్తాచ। శుద్ధధర్మావబోధకః॥

శ్లో॥ యోగాంమృత రసంపిత్వా వాయుభక్ష స్సదాసుఖీ।
యమమభ్యాసతేనిత్యం సమాధి మమృతాసనమ్॥

శ్లో॥ వివిక్తదేశఆసీనో విరాగో విజితేంద్రియః।
భావయేదేకమాత్మానం తమనంత మనవ్యధీః॥

అనగా ఏకాంతస్థలముజేరి మనోబుద్ధి చిత్తఅహంకారము లన్బంధించి అద్వితీయ పరమాత్మయేతానగుచుండునట్లుభావించిచూచుచుండుటయే విశ్వరూపసందర్శనమని తెలియగనగు.

శ్లో॥ ఆత్మనే వాఖిలందృశ్యం ప్రవిలాప్య ధియాసధీః।
భావయేదేకమాత్మానం నిర్మలాకాశ వత్సదా॥

అనగా తానుభావించుటలో నిర్మలాకాశవత్తుగా చెదరక తననే జూచుచుండుట విశ్వరూప దర్శనమగును.

శ్లో॥ రూపవర్ణాధికంసర్వం విహాయ పరమార్థవిత్।
పరిపూర్ణచిదానంద। స్వరూపేణావతిష్ఠతే॥

అనగా అంతటా నిండియున్నట్లు దోచినచిదాకాశ స్వరూప పరమాత్మతో చేరుకొని లీనమైస్వప్రకాశుడై పరిణమించు తి చ్ఛయే పరబ్రహ్మస్వరూపము.

క॥ ఇదియిదియనాత్మనేగా। నిదిబ్రహ్మము నేనటంచు నెఱుగు
నెడదమై। కదలనిమది యిటులామది। గదిసి తెలియునతఁడ
స్వప్రకాశుడగుఁ॥

క॥ ఇనుడస్తమించునట్టినా। తనికిరణములతనితోడ దగజనురీ
తిఁ। చనుమానసంబుపొలిసిన। మునుకొనితద్గతవికారము
పొలియుగదుఁ॥

తే॥ ఇంద్రియ మనంబు లటు చేరి।
యించెనేని నేఁజలించితినంచు నీవెఱుగఁబోక।
నిశ్చలుడనంచు దెలియుము నిన్ను గాంచి।
తనియు నతినిశ్చలములగు నంతమీద॥

క॥ గారీశివాదు లాత్మాకారా। కారితమనవృత్తిగతి నాయం
దుం। చేరిరమించుచు నుండుట కారణముగ రామపదము
గలిగెన్నారుఁ॥

మ॥ తలపంబూర్ణము నిర్వికారమగు తత్త్వం బిట్లుభాసిల్లగా।
దెలియన్నేరక మూఢులై వదలి దేహేంద్రియప్రాణబు।
ద్ధులనెల్లప్పుడు నిగ్రహించుటకు నెంతోరక్తులై యాత్మనిం।
దెలియం జాతురు వారికింగలుగునే ధీసాక్షిసౌఖ్యంపగుఁ॥

తే॥ దంతిరూపంబు చేకొప్ప దారుపరయ।
దారువగుగాక పరికింప దంతియగును।
విశ్వరూపంబు చేదోచు విశ్వమూర్తి।
విష్ణుడగుగాక పరికింప విశ్వమగును॥

మానసంబున భావించెడు విశ్వరూపధ్యానంబున నదీసదాబ్ధి జలంబులతో నభిషేకంబును చతుర్దశ భువనంబులు గంధంబుగను సూర్యచంద్రగ్రహ నక్షత్రములు కంఠమాలగాను ఆకాశంబు పుష్పంబుగాను వాయువుధూపంబుగాను అగ్నిదీపంబుగాను యిట్టిమహాపంచభూత సంయోగంబయిన నైవేద్యప్రసాదంబని సర్పించితినని నైవేద్యమని నమోన్నమః అనినిర్వాణుండై యున్నయోగి చంద్రుడే విదేహకైవల్య సిద్ధిబడయుచుండును. దృక్కు- దృశ్య- ద్రష్ట- యీమూటిలో దృక్కు-చూచునేత్రములోని తెలివి అనగా ప్రజ్ఞ నాప్రజ్ఞానమే బ్రహ్మమని యున్నది- దృశ్యమనగా కంటికి గోచరించెడిది - (యదృశ్యం తద్నశ్యం) బనియున్నది. ద్రష్టయనగా అతీతముగా సాక్షికిసాక్షి స్వరూపమైన పరబ్రహ్మముగా నెఱుంగవలు సద్రూపమనగా తోలుతిమాడంబడునది చిద్రూపమనగా చూడంబడు దానిని మనస్సున చూడబడునది ఆనందమనగా సద్రూప చిద్రూపములు లేక లీనమై వొల్లుమరచి యుండుట.

తే॥ బ్రహ్మవిజ్ఞాన సమదృష్టి భవహరంబు।
బ్రహ్మభూతాంత రాద్యంబె ప్రముదితంబు।

బ్రహ్మానందైక్య మగునాత్మ పరవశంబు।
యోగమాధుర్య రాఘువ యోగివర్యా॥

తే॥ నిష్కలంబైన తనయాత్మ నిజమెఱింగి।
ధ్యానమొనరించు చుండును ధన్యుడరయ।
నట్టివానికి మఱుజన్మ మపని లేదు।
యోగమాధుర్య రాఘువ యోగివర్య॥

—[*] కందార్థము. [*]—

నూటిగను విశ్వరూపము। నాటినమది నెఱిగిచూడ్కి నామారుతమున్। మీటుచు కాటుకపతుల। మాటున నాశిఖర మెక్కి॥ మమలవిద్రాక్షా ♦ దహరాకాశ ♦ క్రమమెఱిగిని ర్క్కి॥ విమలవిలోకివై వివరించి నిన్నెంచి। నమగురిదాటుట సంకల్పశూన్యము। యమనియమ యోగాదివృత్తుల। యందు చేరక పూర్ణమునగురి। యమలమవ్యయ నిర్వికల్పకి। మందిమ దిలో నిండు ప్రభగని॥ మమలవిద్రాక్షా ♦ దహరాకాశ ♦ క్రమమెఱిగిర్క్కి॥

శ్లో॥ బ్రహ్మావిష్ణురుద్రశ్చ ఆదిత్యశ్చంద్రదేవతా॥
శరీరాభ్యాంతరే దేవి యోవిజానాతి సద్గురుః॥

బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరుడు సూర్యచంద్రులు నక్షత్రములు మొదలయినవి శరీరమందు దెలిసికొనువాడే గురువుగా గ్రహించవలెను.

శ్లో॥ సప్తవింశతినక్షత్రం సప్తద్వీపా నవగ్రహాః।
శరీరాభ్యంతరే దేవి యోవిజానాతి సద్గురుః॥

సప్తద్వీపములు యిరువదియేడు నక్షత్రములు నవగ్రహములు వీటినిశరీరమునందు దెలిసికొనువాడే గురువుగా గ్రహించందగు.

శ్లో॥ సాగరాస్సప్తవేదాశ్చ చత్వారోష్ట దిశస్తథా।
శరీరాభ్యంతరేదేవి యోవీక్షేత భవేద్గురుః॥

యేడు సముద్రములు నాలుగు వేదములు అష్టదిక్కులు శరీరమునందు గనువాడే గురువుగా గ్రహించందగు.

శ్లో॥ విద్యాగృహీత్వా సర్వాశ్చ సోదాసీనోభవేద్యది।
తత్రతిష్ఠతి నజ్ఞానం యథాశిక్షిత పక్షిణి॥

గురువునొద్ద విద్యగ్రహించిన తర్వాత గురువును అలక్ష్యము చేసినయెడల పక్షిమాటలునేర్చి గూటినుంచి వెడలి పక్షిసమూహములోగలసి మాటలుమరచి పోవునట్లు జ్ఞానముపోయి యజ్ఞానమే సంభవించును నేర్చినవిద్య ఫలించదు.

దర్పణభావ వివరము.

శ్లో॥ సదాసర్వగతోప్యాత్మా నసర్వత్రావభాసతే।
బుద్ధావేవావభాసేత స్వచ్ఛేషు ప్రతిబింబవత్॥

అనగాపరమాత్మ అంతటవ్యాపించి యున్నను జడములైన వెలుపలి దృష్టిగలవైన యింద్రియముల చేత చూడంబడదు రాగద్వేషరహితమైన బుద్ధిచేత చూడంబడును యెట్లనగా సూర్యాది తేజస్సు లంతట వ్యాపించుచున్నను అద్దమునీళ్లు మొదలయిన పరిశుద్ధ వస్తువులయందు దక్క నన్యపదార్థములయం దెట్లు

ప్రతి ఫలించవో అట్లే ఆత్మ సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయమందు ప్రకాశించును.

శ్లో॥ జీవన్ముక్తి స్తుతద్విద్వాన్। పూర్వోపాధి గుణాం స్త్యజేత్।
వసచ్చిదాది ధర్మత్వా ద్భజేద్భ్రిమరకీటవత్॥

అనగా స్థూలసూక్ష్మాది శరీరములు సత్వాదిగుణములను పరిత్యజించిన సుజ్ఞానమే జీవబ్రహ్మలకు ఆనంద లీలావిలాస సంయోగ మందించు చుండును.

శ్లో॥ యల్లాభాన్నాపరోలాభో యత్సుఖానాపరంసుఖం।
యజ్ఞానాన్నాపరంజ్ఞానం తద్బ్రహ్మేత్యవధారయేత్॥

అనగా ఏస్వరూపానుభవము సమస్తలాభములకంటె గొప్పదియో సుఖములలో నేదినతిశయమో జ్ఞానములో సాక్షాత్తుగామోక్షము సిద్ధించుటకు హేతువైన సుజ్ఞానతత్త్వపూర్ణోదయ జ్ఞానమే పరబ్రహ్మానంద సుఖమనుభవించు జ్ఞానమని యెఱుంగవలెను అండాండ పిండాండములను బ్రహ్మాండములను పోల్చిచూచునది నేత్రాండము అనగా నేత్రములోని తెల్లగ్రుడ్డు అండముఆగ్రుడ్డులోనిబిందువు స్పటికపుపాప, పిండము ఆపాపలోని వెలియగువదియే బ్రహ్మాండము ఆతేజస్సులోనిది ఆకాశము ఆయాకాశములో ప్రకాశించునదియే స్వప్రకాశమైన పరబ్రహ్మము నల్లగ్రుడ్డుగంగ అందులో నీలమైనపాప యమున ఆపాపమధ్య వెలిగెడువెలుగే సరస్వతి ఆవెలుగుమధ్య నిష్కళము విరాట్రూపము గ్రుడ్డుమట్టూ యెరుపు బ్రహ్మ అకారము రాజసగుణము- తెల్లగ్రుడ్డు విష్ణువు ఉకారము స్వాత్విగు

ణము- వల్లగ్రుడ్డుశివుడు మకారము తామసగుణము- పాపలో
నికళయం దోంకారము నా ఓంకారమునకు పరమైనదియే నిష్క
ళంక పరబ్రహ్మము- నిశ్శబ్దమువరకు గోచరించుచుండు జ్ఞప్తి
యే యెఱుక యెఱుకమరుపులు లేనిదే పరమాత్మ స్వరూపము
ఇట్టిదేహేంద్రియాది ప్రపంచమును మిధ్యజేసి నిష్కళయందు
అచ్చువడివర్ధిల్లుచుండుటయే హంసభావసుజ్ఞానతత్త్వపరిపూర్ణో
దయము అట్టిపరిపూర్ణోదయమే బ్రహ్మానందము పాపయందలి
బిందువయే కుండలి ఆకుండలి తేజమే చరాచరమంతా లోవెలి
గానిండి బట్టబయలై యున్నది అట్టిబట్టబయలే చిల్ బ్రహ్మమైన
నీవు నిన్నెరుంగక తన్మయమందుటే శివజీవైక్యసోహంభావము
అట్టితన్మయభావమందు నాభిలో బ్రహ్మపురము కంఠమున శివ
నిపురము ముఖమున వైకుంఠ పురము కపాలము స్వర్గద్వా
రము. నోరు ఋగ్వేదము చక్షువులు యజుర్వేదము నాసిక
సామవేదము కర్ణములు అధర్వణవేదములై యొప్పు నీవిశ్వరూ
పమైన దేహమనెడు దేవాలయంబున త్రికూటము కాశీవిశ్వనా
థేశ్వరుడు అదియే జ్యోతిర్లింగము సోహంభావ ధ్యానమే రామే
శ్వర దర్శనము హంసం యను రెండక్షరములే తిరుమంత్రము
యీ అక్షరద్వయములే హంస ఇదియే అజపాగాయత్రి ఇడపిం
గళ సుషుమ్నలు సంగమించుటే ప్రణవము ఆధారము మొదలు
అన్నిచక్రములలో సంచరించుచుండు హంసయే పరమాత్మస్వ
రూపము ఇట్టిపరమాత్మ స్వరూపధ్యానమే సమాధి అట్టిసమా
ధిలో విశ్వమంతా వ్యాపకమైన మనస్సు సూర్యచంద్ర నక్షత్ర
ములు చతుస్సముద్రములు యెఱింగించుచుండెడి యెఱుకను

గూడిదాటుటయే త్రికూటమధ్య జేరిన హంసభావము హంసో హమందుసాక్షి తన్మయత జెందుచుండుటయే జీవన్ముక్తి యని పరిపూర్ణనిరంజన పరబ్రహ్మంబు వ్రతంబుగా నెన్నందగు నిట్టిపరి పూర్ణ సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయమందు ప్రావిణ్యుండగు యో గీంద్రునకు నిరాటంకముగా తానేబ్రహ్మమై బ్రహ్మమేతానైన యానంద పరవశత్వమగు జీవన్ముక్తి సంప్రాప్తమగు చుండునని యూశిగా సర్వవేదశాస్త్ర పురాణములు బోధించుచున్నవని గ్ర హించందగు పరమాత్మ అంతట వ్యాపించియున్నను జడములైన యింద్రియముల కగోచరుండు రాగద్వేష రహితమైనబుద్ధికి గో చరుండు యెట్లన సూర్యాది తేజస్సులంతటవ్యాపక మగుచున్న ను అద్దము మొదలయిన పరిశుద్ధవస్తువులయందు దక్క నన్యప దార్థములలో ప్రతిఫలించవు గాన పరమాత్మ సుజ్ఞానతత్త్వపూ ర్ణోదయమందిన యాత్మకే గోచరుండని యెఱుంగనగు.

—[*] కందార్థము. [*]—

జలజదళమ్ముల జలముం । గలియని క్రియదర్పణమున గనుతేజముపగ । గలియని దర్పణసామ్యము । తలకొను తమము వనుయా॥ తత్త్వముచేరదన్నా ♦ నిత్యానంద ♦ క్రమముదేయ న్నా॥ కమనియ్యమగుజ్ఞప్తికన్నెదలో జేర్చి । సమగురికదలొత్త పాఠింపదొడరిన । ధమముమీరునుధ్యాన మణిమణి దర్పణంబు ను । బొల్చిదూడగ శమదమాదిక గుణకదంబను పొష్టవాంశ ముపొందకను॥ తత్త్వముజేరదన్నా ♦ నిత్యానంద ♦ క్రమము జేయన్నా॥ .

క॥ గుఱు తెలుగుట జ్ఞానమురా। మఱిమూలములేని గుఱుతు మ
దిదెలసినరుం। డెరుగితనువు లేదనిన। ద్రిరాజద్రసుత షోడశా
క్షరీ మంత్రమగురా॥

జ్ఞానపురుషుండు తాను తనమనస్సుచేతనే ఉద్ధరించుకోవలెను తనమనస్సే బంధువు శత్రువుగా నేర్పడును జితేంద్రియత్వ బొంది మోక్షార్హుండగుటకు స్థితప్రజ్ఞుండు గావలె మరణకాలంబున దేని యందు స్మరించుచు విడుచునో నారూపంబులు దాల్చుచుండును.

క॥ మరణము దాపగుచున్నది। పురచింతలు మానుమింక పూ
ర్తిగమదిని। స్థిరబుద్ధిని గీలించిన। స్మరణమె సర్వోత్తమం
బు నలువుముజీవా।

క॥ ద్వారములు తొమ్మిదింటిలో। శూరుడవై దొలగనివక సు
లభముగానే। నారయ వాయువు బట్టుము। ధరుడవై జ్ఞప్తి
నిలిపి ధృఢముగజీవా॥

క॥ దేహము విడిచెడు వేళను। మోహమువిడి మనసునిలిపి ము
క్తికి నరవా। సాహసహంసాక్షరజప। మూహానుమది నించి
బుంచ నొప్పనుజీవా॥

ఆత్మానాత్మ విచారణ.

శ్లో॥ ఆత్మచైతన్య మాశ్రిత్య దేహేంద్రియ మనోధియః।
స్వకీయార్థేషు వర్తంతే సూర్యాలోకం యథాజనం॥

అనగా సూర్య ప్రకాశమందున పనులు జరిగించు చుండు నట్లు పరమాత్మ బలముచే యింద్రియములు తమతమపనులు

చేయుచున్నవి జ్ఞానము ఆత్మయగు పరమాత్మకే గాని జడము లగు యింద్రియ దేహాదులకు కాదు.

శ్లో॥ రాగచ్ఛా సుఖదుఃఖాది బుద్ధౌ సత్యాం ప్రవర్తతే।
సుషుప్తౌ నాస్తితన్నాశే తస్మాద్బుద్ధేస్తు నాత్మనః॥

అనగా జాగ్రస్వప్నావస్థల యందు బుద్ధియుండును సుషుప్తిలో బుద్ధిలీనమగుచుండును కాబట్టి సుఖదుఃఖాదులు బుద్ధిధర్మము లు ఆత్మకు లేవని తెలియనగును.

శ్లో॥ ప్రకాశోర్కస్య తోయస్య శైత్యమగ్నేర్యథోష్ణతా।
స్వభావ సచ్చిదానంద నిత్యనిర్మల తాత్మనః॥

అనగా సూర్యాదులకు ప్రకాశము లెట్లు స్వాభావికములో అలాగే ఆత్మకు సచ్చిదానంద నిత్యనిర్మల స్వరూపముగా నుం డుట స్వాభావికముగా నెంచందగు ఆత్మయనగా శరీరత్రయ విల క్షణుండై అవస్థాత్రయ సాక్షియై పంచకోశ వ్యతిరిక్తుడై సచ్చి దానంద స్వరూపుడై కాలత్రయ బాధ్యుడై యుండువాడే ఆత్మ॥

ద॥ నైష్కృతము నాత్మనొందదు। విశ్వతేంద్రియ వర్గమాత్ర విష యాములచే। ప్రకృతిం దగిలియునాత్మయు। సకృతుల భ్రాం తిం బడును। జలఘటన భమై॥

మ॥ వినుమాత్మకు యింద్రియములు మనోవిజ్ఞానహంకారముల్। తనువాకారములైన తత్త్వములు యీ తన్మాత్రలున్। చిత్త ముల్ అనువాడు పరమాత్మ నొందు జడమై। యుండంట గారావు యాతనువుల కల్పితమైన తిరుణములు । తాన చ్చుపాటయునే।

క॥ దేహి దేహము యాత్మకు । వాహిఁగనై నడుచులోక వర్త
నమునకే । భావంబు చాల దెన్నఁడు। భావింపు పుణ్యమూ
ర్తి బ్రహ్మమునమ్మా॥

గీ॥ సత్యరూపియాత్మ సారాంశమీ దేహి ।
దానిచాల దేహ తత్త్వమనరె ।
తత్త్వమూలగుట్టు తత్త్వమే పరమాత్మ ।
క్షీరనీరమొకటి చేరునగిది॥

క॥ శాంతిఁ దగిలి జీవుఁడు। శాంతియుగల అక్షరునకు సాధకుఁడ
గును । శాంతివిశేషము గలరవి। శాంతాచూడంగ వశమ
కనుగొనవైనన్।

ఆత్మపరమాత్మ మేళనంబున జాగ్రంబులో సంభవంబై కర్తృత్వభోక్తృత్వ వ్యవహార కర్మంబులు చేయుచుండును ఆత్మయందు భిన్నత్వము విద్యాకల్పితములై దోచుచుండును గాని తత్త్వదృష్టిచేత దోచనేరదు వివేకముచేత అవివేకము తొలిగించిన ఆత్మయొక్కఁడై ప్రకాశించు నెట్లన మేఘావర్ణము తొలంగిన సూర్యుని ప్రకాశమువలె ఆత్మప్రకాశించును సర్వసాక్షి గానుండు పరబ్రహ్మమగు అనాత్మ అనేక కోటి బ్రహ్మాండము లుత్పత్తిస్థితి లయకారణములు పొందుచు వేరై దోచి లయమగుచుండుగాని పరమాత్మకంటె వేఱుగావు నీటియందలి బుగ్గలు నీటియందే పుట్టి పెరిగి నశింపుచు వేరుగా దోచినను యెట్లునీరగుచుండునో యట్లు ఆత్మానాత్మలు వేరుగావని దృఢచిత్తంబున నెఱుంగందగు మతభేదము లనేకములైనను జననమరణములు,

భేదములులేక మోక్షము ప్రధానమైనందున భక్తివిశ్వాస జ్ఞా
నంబున ఆత్మానాత్మల వివేరుగా భావించి నారాధించుట సగు
ణోపాసన యగును నిర్గుణోపాసన యందు అపరోక్షబ్రహ్మ సా
క్షాత్కారము నడసి తన్మయులగు చుండుటయే ముఖ్యమైన
అద్వైతభావము.

తే॥ జీవులెల్లను నొక్కంత సిద్ధమందు।
నొక్కరూపయ్యు బెక్కులై యునికివిన రె।
నూలొకండయ్యు వర్ణముల్ నూటిగూడి।
బహువిధంబుగ దోచు భంగివోలె॥

శ్లో॥ యథావిష్ణు మయంసత్యం యథావిష్ణు మయంజగత్।
యథావిష్ణు మయంసర్వం పాపం నాశయ తేతథా॥

అధ్యాత్మయనగా నాశములేని పరమాత్మను పరబ్రహ్మమని
చెప్పంబడు నాపరబ్రహ్మము అన్నిటనిండి యున్నందున అధ్యా
త్మ యనంబడు నశించెడి దేహము లాదిభూతములని చెప్పం
బడు ఆదిత్యాం తర్గతుండైన హిరణ్యగర్భుండు అదిదైవతమని
చెప్పంబడు+ క్షేత్రజ్ఞండనియును పేరుగలదు నాక్షేత్రజ్ఞుండు
పాదము మొదలు శిరస్సువరకు స్వభావికముగా జ్ఞానముచేత
మెరుగబడు చున్నందున క్షేత్రజ్ఞుడనంబడు చిదాభాసుండని
యును వాడుకగలదు నాచిదాభాసుడు నాత్మప్రతి బింభుడగు
టచే దృశ్యపదార్థములను క్షేత్రమని పిలువంబడును అట్టిక్షే
త్ర నివాసియగు పరమాత్మ క్షేత్రజ్ఞుండు +నాక్షేత్రజ్ఞుని యం
దు మాయాప్రతి బింబమును ప్రకృతియనంబడు నాప్రకృతియే

దేవాది ప్రపంచమంతా గుణములు బుట్టించి అనేకరూపము
లై మరుగుచుండును యిట్టి మహాద్యము సుజ్ఞానతత్త్వ
పూర్ణోదయమందు తేటతెల్లం బగుచుండు ఆత్మయనగా పరిశు
ద్ధ బ్రహ్మతేజస్సు అనాత్మయనగా శుద్ధబ్రహ్మము.

నాపరబ్రహ్మమును తదేకధ్యానంబున స్మరించుచుండుట
యె మోక్షసాధనము౮౪ లక్షల జీవరాసులలో నీయిహలోక
పరలోక జ్ఞాపకశక్తిగల వారలుత్తమ శరీరులు మోక్షార్హులు-
పరలోకమెరుగక నీయిహలోక మెఱిగి వర్తించుచుండువారు
మధ్యమశరీరులు నీయిహలోక మెఱుంగనివారు అధమశరీరులు
సుజ్ఞానతత్త్వపూర్ణోదయమంది గుణత్రయములలో సాత్వికులు
దైవసంపత్తిగల వారలు రాజసులు లోక దేహవాసన లంటి
నటించుచుండువారలు తామసులు రాక్షసవృత్తి గలవార
లు కాబట్టి.

గీ॥ మనసులోన తెలిసి మనసులో నెకలిసి ।
మనసులోనివాని మరలదిగిచి ।
మనమునిలుపువాడు పుర్ణజ్ఞ డగుయోగి ।
విశ్వదాభిరామ వినరవేమా॥

గీ॥ అణువులోననుండు నఖిలజగంబులు ।
నణువు తనదులోన నణగియుండు ।
మనసునిలుపు నరుడు మరిముక్తిజేరురా ।
విశ్వదాభిరామ వినరవేమా॥

సదాశివునకన్న వేరొంకు లేదను నైక్యభావము సిద్ధాంతంబు యిట్లు భావించుట యెఱుఁగుటయే పరమార్థంబు వడయు సత్యంబు నీసత్యమును నెచ్చటజూచినను మరువకుండుటయే జ్యోతిర్మయంబు అట్టి జ్యోతిర్మయ బ్రహ్మతేజమందు చుండుటయే కైవల్యప్రాప్తి సాధనము ఘటాకాశంబు భిన్నమైనను అంతరీక్షము వేరుగాని చందంబున పరమాత్మ భిన్నుండై యనేకజీవుల యందుండినను భిన్నుండుగాడు సూర్యునికిరణములు నిబిడంబైన యంధకారము నశింపంజేయు చందంబున సదాశివాత్మక స్మరణంబువలన పాపంబులు నిర్మూలం బగుచుండు.

శ్లో॥ ఆత్మయోగ మనోచద్యో భక్తియోగ శిరోమణిః।
తవందే పరమానందం సందసందన మీశ్వరం॥

శ్లో॥ యదేకం నిష్కళంబ్రహ్మ వ్యోమాతీతం నిరంజనం
అప్రతర్క్య మవిజ్ఞేయం వినాశోత్పత్తి వర్జితం॥

శ్లో॥ కారణం యోగనిర్ముక్తం హేతుసాధన వర్జితం।
హృదయాంబుజ మధ్యస్థం జ్ఞానజ్ఞేయ స్వరూపిణం॥

శ్లో॥ మనస్థంమనమధ్యస్థం మధ్యస్థేమనవర్జితం।
మనసామనమాలోక్య స్వయంసిద్ధ్యంతి యోగినః॥

గీ॥ పదపడి త్రొక్కగ నేటికి।
గుడిలోవల గతినశిలల గుణములు చెడునా।
గుడిదేహ మాత్మ దేవుడు।
చెడురాళ్లకు వట్టిపూజ సేతురు వేమా॥

శ్లో॥ దేహో దేవాలయః ప్రోక్తో జీవో దేవ స్సనాతనః॥
త్యజేదజ్ఞాన నిర్మాల్యం సోహంభావేన పూజయేత్॥

మ॥ తనుహృద్భావమల సఖ్యముఁ శ్రవణముఁ దాసత్వముఁ।
వందనార్చనముల్ సేవయు నాత్మలో నెఱుకయుఁ।
సంకీర్తనల్ చింతనంబను నీతొమ్మిది భక్తిమార్గము లు।
సర్వాత్మ హరిన్నుర్మి సజ్జనుడై యుండుట భద్రమంచు
దలతుఁ సత్యంబు దైత్యోత్తమా॥

గీ॥ ఆత్మ దేహమందు అతిసూక్ష్మముగ జూచి।
దేహమాత్మ యందు తేటపరిచి।
ఆత్మ నెందుజూచు నతడెపో బ్రహ్మంబు।
విశ్వదాభిరామ వినర వేమా॥

గీ॥ మూడువేళలందు ముదముతో శివునాత్మ।
బూజసేయు వాడు పుణ్యమూర్తి।
పూజలేక బోగ మోక్షంబు దొరకునా।
విశ్వదాభిరామ వినర వేమా॥

క॥ తనపూర్వ కర్మవశమున। దనసుఖ దుఃఖములు రెండు దగి
లియె యుండుఁ। ఘనులపద సేవ జేయక చనదెప్పుడు దుః
ఖసమితి చలచిత్తులకుఁ॥

కాబట్టి ఆత్మవిచారణ శ్రీగురు సాంప్రదాయకముగా
సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయమంది బ్రహ్మతన్మయమందుటే విదే
హ కైవల్యముగా గ్రహించందగు॥

క॥ భవనాశనంబును స్వపున। ర్భవరాహిత్యంబొసర్చి శాస్వత

సుఖమై। భవమొసగు హంసమంత్రం। బవిరళమహిమాఢ్య
మగుచు నంబుజవదనా॥

చ॥ పరమగు పంచకోశములవర్తనముల్ మరిదానిచిహ్నముల్।
పరువడి నాయవస్థలును భావవిశేషము నందుయుక్తులుగా।
గురుమతి జెప్పగావలసె కుంభినిలోపల యోగశాస్త్రత।
త్పరులగు బుధిమంతులను తత్త్వవివేకముగలుగునటుగా॥

మ॥ కవితామార్గ మెఱింగినందులకు సత్కారంబు చింతించియా।
సవిశేష స్థితిశాస్త్ర వాదములు చెన్పల్ జేసి తత్వార్థము।
ల్వివిధో పాయముతా గ్రహించుకొరకై వేదాంతమార్గం
బునే। భువిలోతేటతెనుంగు జేసెద జగత్పూజ్యంబుగా
వేడుకన్॥ రాజయోగ వివరము.

శ్లో॥ ప్రథమం దేవదేవేశం లోకానందం జగత్పతిం।
సర్వక్షేయం నమస్కృత్వా దేవివచనమాత్రవిత్॥

శ్లో॥ సచ్చిదానంద రూపాయ వ్యాపినే పరమాత్మనె।
నమః శ్రీగురు నాదాయ ప్రకాశా నందమూర్తయే.

సంసార సాగర సముద్ధరమంత్రం బ్రహ్మాది దేవ మునిపూ
జితమంత్రం దారిద్రదుఃఖభవ రోగనాశనమంత్రం వందేమహా
భయహారం శ్రీగురు రాజమంత్రం.

శ్లో॥ పరిపక్వా మనో యేషాం కేవలోయంచసిద్ధిద॥
గురుదైవత భక్తానాం సర్వేషాం సుఖోజవాత్॥

అనగా పరిపక్వ చిత్తులకు యీరాజయోగము సిద్ధించు గు
రుభక్తిగల వారికి విశేష సులభముగా సిద్ధించును.

ఉ॥ సాధన మేమిలేక భువి సాధ్యములంద సమర్థు లెవ్వరీ।
సాధనము ల్గ్రహింపగదుసన్మతి యట్టిన వీనప్రజ్ఞచే। బో
ధయొనర్ప జేయు గురిపొందిన భూతభవంబు లందునా। సా
ధకు లెల్లపుణ్యమును స్వాంతములోన గ్రహింతు రెవ్వరుర॥

రాజయోగము త్రివిధములందు ౧ అజగరయోగి ౨ సంచారయోగి ౩ రాజయోగి మొదటి యజగరయోగి ఆత్మ అచలముగాను అంతఃకరణములు నిశ్చలాబ్ధిగాను దేహేంద్రియాదులు చిత్రప్రతిమ వలెను నెంచి దృఢంబుగా బ్రహ్మసాక్షాత్కారుండై యుండును రెండవ సంచారయోగి ఆత్మను పిశాచమువలెను అంత కరణములను న్మత్తుగాను దేహేంద్రియములు వశిబాలురవత్తుగాను బ్రహ్మసాక్షాత్కారుండై చరించుచుండును మూడవ రాజయోగి ఆత్మను వంధ్యాపుత్రుని రీతిగాను అంతఃకరణముల భ్రమరకీటక న్యాయంబుగాను దేహేంద్రియముల కులాలకీటక సామ్యముగా నూచుకొని రాజులు మంత్రులు మొదలయిన భృత్యులుచేయు పనులను చూస్తా సాక్షిగా నుండునట్లు దేహేంద్రియములు మనోబుద్ధులకు పరమాత్మ సాక్షిగా యుండునని దృఢసిద్ధిఁ బొందియుండు మూఢులు మేఘములు పరుగెత్తుచున్నప్పుడు చంద్రుడు పరుగెత్తుచున్నాడని యెంచు వట్లించక జీవబ్రహ్మైక్య భావంబునందు దృఢంబుగా తన్మయుండై యుండుటే సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయ భావమని యెఱుంగనగు.

శ్లో॥ మంత్రోలయో హాఠో రాజయోగ చతుర్విధః॥
రాజత్వా సర్వయోగానాం రాజయోగ ఇతిస్మృతిః॥

రాజయోగి యైనవాడు బ్రహ్మరాతుసివలె వేదాంత విద్య ను గ్రహించుటకు పట్టుబట్టి (విరాగస్య తృణంజగత్) అనునట్లు ప్రపంచంబును తృణప్రాయంబుగా నెంచి మనోన్మత్తుండై సంచరించుచు పశిబాలుని వత్తుగా మాయామోహ భయభ్రాంతులు లేక సద్గురూప దిష్టస్వాను భవమువలన స్వయం పరిపూర్ణ బ్రహ్మము తానని సత్యజ్ఞాన దర్శంబులగా దప్పక బ్రహ్మ మయుండై యుండును అట్టి రాజయోగి ప్రారబ్ధ కర్మఫలము దేహేంద్రియాదుల చేతనున్నా ఆగామి కర్మఫలము లోకుల చేతనున్నా అనుభవింపంబడి సంచిత కర్మఫలమును జ్ఞానాగ్ని చేత దగ్ధంబులై (కులాల కీటకవత్) అనగా కుమ్మర పురుగు బురద నుండినను యాపంకము దాని యంటనితీరుగా బ్రహ్మా నుభవంబున సంసారియై యుండినను రాజయోగి జన్మకర్మ ఫలంబుల నంటక యూత్మ జ్ఞానముచే యిహపర సుఖంబులు కలుగును యీశరీరముతోనే యనుభవించుట వలన పట్టు లిడుపు లేని యీ రాజయోగము వలన సహజా మనస్కుండై సశరీరుండైనను అశరీరుండై విదేహముక్తి పాత్రుండై విదేహకై వల్యాను భవశీలుండై ప్రకాశించు చుండును.

క॥ నేవనిన వన్నుమార్గుడు। మేనని వీక్షించుచుగాన మేల్కొనిన త్వ। జ్ఞానానంద మయునిగా। జ్ఞానముచే నెఱుగవలయు పన్నగశాయీ॥

అక్షరపరబ్రహ్మ వివరము.

శ్లో॥ నిర్గుణో నిష్క్రియోనిత్యో నిర్వికల్ప నిరంజనః।
సిర్వికారో౽నిరాకారో నిత్యముక్తో౽స్మి నిర్మలః॥

అనగా అవిద్యా రహితుడు నిష్క్రియుడు నిత్యుడు నిర్వికల్పుడు నిరంజనుడు నిర్వికారుడు నిరాకారుడు నిత్యముక్తుడు నిర్మలుడుగా నెఱుంగందగు.

శ్లో॥ అహమాకాశ వత్సర్వం బహిరంత రతో౽చ్యుతః।
సదానర్వ సమశ్శుద్ధో నిస్సంగో నిర్మలో౽చలః॥

అనగా ప్రపంచమునంతయు నిండి యున్నాను నేనే సర్వమును సంపూర్ణుండై నిండెదనని గురుమూలంబున సుజ్ఞానతత్త్వ పరిపూర్ణోదయుండని యెఱుంగనగు.

శ్లో॥ నిత్యశుద్ధవిముక్తైక మఖండా నందమద్వయం।
సత్యంజ్ఞానమనంతయత్ పరం బ్రహ్మాహమేవతత్ ॥

అనగా రెండవదిలేని పరబ్రహ్మస్వరూప చిన్మయానందఘన మేనేనని యెఱుంగుచుండుటే జీవన్ముక్తిగా గ్రహించి నిర్భయుండై యుండుట సహస్రదళపద్మ కర్ణికకుహరాంతరమందు కుండలీమధ్యమమున పరబ్రహ్మమును జూచుచుండుటయే పరమకుండలియనం బరగునదియె జీవాత్మ అంతరాత్మ పరమాత్మ నిర్మలాత్మ శుద్ధాత్మ మహాత్మ భూతాత్మ యని యెనిమిది పేర్లచే నుచ్ఛరింపం బడును వాసనాత్రయములను దాటియున్న వస్తువై పరమాత్మయగును.

౧ లోకవాసన లోకులు స్తోత్రము చేయవలెనని వంచరిం చుట లోకవాసన యగును.

౨ తీర్థచింతన ప్రాణాయామాది యోగములు శరీరము రక్తము మాంసము మాయాసమ్బంధములు గనుక జీవుడు నిర్మ లాత్మయగుట గ్రహించుటే దేహవాసన.

3 శాస్త్రముచదివి శాస్త్రపద్ధతిని నడుచుటకుయత్నించుట చదివి పరులనోడించినను తానువోడినను ప్రయోజనము లేదు.

—[*] కందార్థము. [*]—

అక్షరప్రణవాకారము । రక్షకమని యెఱిగిమఱిగి రావ ముపైగా। నిక్షేపమైన బ్రహ్మము । కుక్షింభరు లెఱుగరెవ్వరు॥ కుటిలాచారులునై ♦ శంబరశక్తి ♦ జటిలాధారులునై ॥ నిటల మందుచూట్క । నిక్కించిపావల చటులచిత్కళలంటి। చర్చిం చిగనలేరు పటుతరంబగు బట్టబయలున। గ్రాకిమెలగడు తావె ఱుంగక దిటవుగానా బ్రహ్మతిన్మయు। దివ్యతేజము పొందజాల రు॥ కుటిలలాచారులునై ♦ శంబరశక్తి ♦ జటిలాధారులునై ॥

—[*] కందార్థము. [*]—

లక్ష్యములో వెలిదాకెడు । లక్ష్యమెుగురి బయలుదా కు లాఘవమరయ । లక్ష్యంబగు చిద్రూపవి । లక్ష్యములో నిత్యసుఖము॥ లాగియుండుమురా ♦ విజ్ఞానుండా♦ వేగపొందు మురా॥ రాగద్వేషములను రాపాడిలోమించి । యోగమార్గ ములంది యానందమయుమగు। తూగుటుయ్యాల జేరినిద్రను తు వ్వటిల్లగ తుఱగలించుము । భాగరై ప్రత్యక్షపరశివ బ్రహ్మ

లస్మయ తత్త్వమటియుటి॥ లాగియందుమురా॥ విజ్ఞానంబై॥ వేగపొందుమురా॥

౪॥ పొలుపగు సర్వవిలక్షణ। ములచేనాద్యంతశూన్య మువని శ్చలతన్ । మెలగినతన్మయ తత్త్వము । దలపోయశరా గ్నిమధ్య తపమదిజీవా॥

౪। అక్షరచతురాక్షరిపై । నక్షరతత్త్వంబు నెఱిగి యంత్యము నందా । ద్యక్షబ్రహ్మము గదసిన। తక్షణమున నిత్యపద వి తనరునుజీవా॥

౪। ఘటనిటలాంతుశభావ । స్ఫుటితరమాజ్ఞప్తినంటి సూక్ష్మ మున్నివై । పటుతరలక్ష్యం తగ్గత । నటనంబగు నచలదీప్తి నంటుముజీవా॥

—[*] కం దా ర్థ ము. [*]—

సాధ్యాసాధ్యముగానిది। బోధ్యాభేద్యంబుగాదు బొం దనచలముఙ్ । రాధ్యారాధిత బ్రహ్మము । బాధ్యాభాద్యంబు గాని॥ పరిపూర్ణమయ్యు॥ రంజనమాని॥ గురిగనుమయ్యా॥ అన మరలేకను యంతర్జోతినంటిగి పరిపూర్తినొందుట ప్రజ్ఞానంబ్ర హ్మము । నిరాలంబము నిర్వికల్పము నిరతిశయ మానందమచ లము । పరాపరమగు బట్టబయలున ప్రకాశముగా గనుకించి బొందుట॥ పరిపూర్ణమయ్య ॥ రంజనమాని॥ గురిగనుమయ్యా॥ చ॥ అరయచరా చరాదులగునట్టి శరీరములందు చిహ్నముల్। బరగనెఱింగి శాస్త్రముల పద్ధతిదప్పక వారియంతరాం।

తరములుజెప్పగావలసె ధర్మమునర్థము కామమోక్షముల్।
నిరుపమసాధుమార్గమున నేర్పరులందగ జూచిమెచ్చగా॥

మహావాక్యోప దేశవివరణము.

శ్లో॥ వాచాతీతం మనోతీతం భావాతీతం చతత్పదం।
జ్ఞానాతీతం గుణాతీతం భజామిగురుమద్వయం॥

శ్లో॥ సమ్యగ్విజ్ఞానవాన్యోగి స్వాత్మన్యేవాఖిలంజగత్।
ఏకంచ సర్వమాత్మాన మీక్షతే జ్ఞానచక్షుషా॥

అనగా ఆత్మసాక్షాత్కారము కలిగినయోగి జ్ఞానదృష్టిచేత సమస్తజగత్తును తనయందును సమస్తజగత్తు తానైచూచుచున్నాడు.

శ్లో॥ జీవన్ముక్తిస్తుతద్విద్యాత్ పూర్వోపాధిగుణాంస్త్యజేత్।
వసచ్చిదాదిధర్మత్వా ద్భజే భ్రమరకీటవత్॥

అనగా అజ్ఞానస్థూలసూక్ష్మ శరీరములు సత్వాదిగుణములు పరిత్యజించి బ్రహ్మానంద మగ్నుండై యుండుటే జీవన్ముక్తి భ్రమరకీటక న్యాయముగా సాక్షాద్బ్రహ్మత్వమునే బొందియుండును.

శ్లో॥ జగద్విలక్షణం బ్రహ్మ బ్రహ్మణోన్యన్న కించన।
బ్రహ్మాన్యద్భాతిచేన్మిథ్యా యథా మరుమరీచికా॥

అనగా ఆత్మజగత్తు లక్షణముగలదికాదు జగత్తుకంటె వేరైనది ఆత్మకంటె వేరైనదేదియునులేదు ఒకవేళ ఆత్మాతిరిక్తముగా జగత్తువున్నట్టుదోచిన నదియెండమావులవలె అబద్ధమని తెలిసికొని బ్రహ్మమే తానని నిర్గుణానంద సుజ్ఞానతత్వపూర్ణోదయమందందగు.

స్వయంప్రకాశా ద్వితీయాఖండ మార్తాండ స్వరూపుండై ప్రవర్తించుచున్న జ్ఞానానందుండగు విద్వాంసుండు పొందు చుండును.

శ్లో॥ యదానందరూపం ప్రకాశస్వరూపం । నిరస్తప్రపంచం పరిచ్ఛేదశూన్యం। అహంబ్రహ్మ వృత్త్యైకగమ్యం తురీయంపరబ్రహ్మ నిత్యం తదేవాహమస్మి॥

అని పరిపూర్ణుండై నిర్గుణుండై సదానందుండై నిరంజనుండై (కూటస్థమచలంధ్రువం) అనున్యాయముగా (ఏకమేవాద్వితీయంబ్రహ్మ) (అఖండా నందాద్వయంబ్రహ్మ) (ఆకాశశరీరం బ్రహ్మ) (నిశ్శబ్దో బ్రహ్మఉచ్యతే) (ఓంఇత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ) ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ (అహంబ్రహ్మాస్మి) (అయమాత్మా బ్రహ్మ) (తత్త్వమసి) అనువాక్యములు బ్రహ్మమును దృఢముగా బోధించుచున్నవి పై వాక్యముల ననుసరించి (శివోహం) (శివోహం) అనుభావాను భవంబునొంది స్వయంప్రకాశమును పొందుచుండెదరు పాలనుండి సంగ్రహించిన వెన్నచల్లలో గలియనియట్లు జీవుడన్ని వికారములుపొందినా (అనందబ్రహ్మణో విద్వాన్) అనువట్లు బ్రహ్మేను భవమందు నుండును యిట్టిమహా వాక్యములలో ఋగ్వేదములోని (ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ) మను సాక్షాత్కారములో బ్రహ్మము నందజాలక యజుర్వేదములోని (అహంబ్రహ్మాస్మి) యనిదెలిపియున్నను చక్కగా దృఢపడక సామవేదములోని (తత్త్వమసి) యనిదెలిపినను సందేహమువిడక (అధర్వణ వేదములోని అయమాత్మా బ్రహ్మ)

౧౧౭. సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయం బను

మనుస్వానుభవ సుజ్ఞానతత్త్వపూర్ణోదయ మొందించుటకై పై నాలుగు వేదములలోని నాలుగు మహావాక్యములు ఘోషించు మన్నవి అందు మొదటి ఋగ్వేదములోని మహావాక్యవివరము (ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ) మనురెండుపదములు విచారించగా ప్రజ్ఞానంబను చిదాభాసుండైన జీవుండు సకలదృశ్యములను యేజ్ఞానముచే కానుగబడునో నాజ్ఞానము ప్రజ్ఞానమగును బ్రహ్మమనగా సకలమునందు కలిసియున్న వస్తువునకు బ్రహ్మమని లక్ష్యార్థము బ్రహ్మము మొదలు సకలచరా చరములు జంతుజాలంబులయందు వెలుగుచున్నదని వాచ్యార్థము వాచ్యార్థమును తోసివేసినచో పరబ్రహ్మ స్వరూపమే ప్రజ్ఞానమనెడి చైతన్యము అదియే బ్రహ్మస్వరూపమనియు ఆత్మస్వరూపమనియు పరమాత్మయనియు వొక్క వస్తువునకు అనేకపేర్లుగలిగినవి ఇట్టిజ్ఞానోదయ మందుటే నేను బ్రహ్మమను నిశ్చయము లక్ష్యార్థము బ్రహ్మమును వేరుగానెంచుచుండుట వాచ్యార్థము.

రెండవ యజుర్వేదములోని మహావాక్య వివరము (అహం బ్రహ్మ అస్మి) యను మూడుపదములను విచారించగా అహమను చైతన్య నిర్వికారము అహమనే చాలదు అహంకారము జడముగనుక అహమనచాలదు పరమాత్మ స్వరూపమైన చైతన్యమే అహంకారముతోగూడి అహమని స్ఫురింపుచున్నది బ్రహ్మపదమునకు తనకుతాన అన్నిటానిండి పరిపూర్ణమై బుద్ధిసాక్షియై యుండునదియే బ్రహ్మము అట్టిబ్రహ్మము బుద్ధిసాక్షియై యుండుటంబట్టి అస్మికి ఐక్యమును ప్రతిపాదించుచున్నది

కాబట్టి బ్రహ్మమైతినని నిశ్చయించుకొనుట మూడవ సామవేదములోని మహావాక్య వివరము (తత్ త్వమసి అని) యను మూడుపదములను విచారించగా తత్పదము సర్వజ్ఞాది గుణములు గూడినదని వాచ్యార్థము అన్నిటికి విలక్షణుడనై సత్యజ్ఞానానంద నిత్యనిరామయ నిర్మలత్త్వముగల పరమాత్మయని లక్ష్యార్థము త్వంపదమనగా అవిద్యయందు ప్రతిఫలించిన బ్రహ్మఛాయా స్వరూపుడగు జీవుండని వాచ్యార్థము అభిమానముగల విశ్వతైజసనామములు కించిజ్ఞత్వాది గుణములును గూడినదనుట లక్ష్యార్థము అశిపదమనగా వుభయవాక్యార్థములు వేర్వేరై సమకూడదుగాన రెంటికి నైక్యమును ప్రతిపాధించుచున్నది తత్ అనుశబ్దము బ్రహ్మము త్వంఅనుశబ్దము జీవుడు అశియనుశబ్దము రెంటికిని ఐక్యమును బోధించుచున్నది హంసశబ్దములో హకారము తత్పదమున్ను సకారము-త్వంపదము రెంటిని నైక్యము జేయుటయే బ్రహ్మత్వమని అశిపదము ప్రతిభాదించుచున్నది నాల్గవ అధర్వణ వేదము:లోని మహావాక్యవివరము (అయం ఆత్మా బ్రహ్మ) మనుమూడు పదములను విచారించగా అయం అనేగా సర్వము బ్రహ్మమని లక్ష్యార్థము బ్రహ్మమే స్వప్రకాశమైన ఆత్మ ఆయాత్మ స్వరూపమే నీవు అనిమహావాక్యములు బోధించుచున్నవట్టి అఖండైక రసమైన సుఖ స్వరూపముగానుండు ఆత్మయే నీవు నీవే అపరబ్రహ్మమని బోధించెడు వాక్యములున్ను గురూక్తియించెడి యోగానందమున్ను పొందియున్న మహాపురుషులకే పరబ్రహ్మానంద సు

ఖము గోచరించుచుండుగాని యితరులకగోచరమై యుండును.

శ్లో॥ అయమాత్మాగి బ్రహ్మైవ సర్వాత్మక తయాస్థితిః।
ఇతినిర్ధారితం శ్రుత్యా బృహదారణ్య వస్థయా॥

అనగా బ్రహ్మస్వరూపమే ప్రపంచరూపత్త్వమై యున్నదని బృహదారణ్యశ్రుతిచేత స్థిరంబుగా నిర్ధారణచేయ బడి యున్నది.

క॥ అజ్ఞానవృత్తినణచిన। సుజ్ఞానపమగ్రుడగును సువిచారుండౌ।
ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మమనెను। విజ్ఞానమాతృపదవి వినువకుజీవా॥

క॥ తత్పదమొప్పను యుంగము। చిత్పదత్వంపదమె లింగ జీవా
కృతియా। తత్పదత్వం పదమశిపద। ముత్పత్తివిరహితమా
ర్గ మొప్పనుజీవా॥

క॥ అయమాత్మ బ్రహ్మమందురు। అయమన నాత్మయన భేద
మమరెనుప్పేర్లై। అయమాత్మైక్యము బ్రహ్మము। నియమా
త్మకః నిత్యోదరయ నిజముగ జీవా॥

క॥ అహమస్మి బ్రహ్మాస్మియన। అహ మెట్టిది బ్రహ్మమెద్ది అస్మ్యె
ల్లమరు। ఇహమందాత్మైక్యముగను। సహజముస్ఫు
రి యించుచుమిందు సంయమిజీవా॥

—[*] కందార్థము. [*]—

చింతలులేకను బయలున। సుంతైనను చూట్కనిలిచి మూఋష్మాత్మకమై। కొంతశదవాచిజూచిన। వింతిలుచే టొందు బయలే విలశితాకాశ। అహమస్మితి నిలయప్రకాశం॥ పలు

గాయజ్ఞప్తిలో బ్రత్యక్షమందెడు। తలపుమన్మయమూని దన రారజేయము। విలయమగునజ్ఞానబంధుర వీతకలయిక పూర్ణ తత్త్వము। నెలవెలుంగున నివ్వటిల్లెడు నిర్మలంబగుబట్టబయలె॥ విలశితాకాశం॥ అహమస్మితి॥ నిలయప్రకాశం॥

—[*] కందార్థము. [*]—

పొందగుమది తత్పదమున। త్వంపదమన బ్రహ్మమగుచు తలకొనిచూడగ। యింపుగ రెంటికినైక్యము। సొంపుగతన్మయతచెంది॥ సోహామెన్నుమురా॥ నిత్యోహమందే॥ సోహాణగదరా॥ కాకోటముగదృష్టి బ్రతిఘటింపబూని। సాహసంబున మించి సంయోగమందుము। దేహిదేహము శాశ్వతంబను। తెగులుతోద్వడి జచ్చిపుట్టును। మోహరించియు పూర్ణమందుట మోక్షమార్గము బట్టబయలగు॥ సోహామెన్నుమురా॥ నిత్యోహమందే॥ సోహాణగదరా॥

శివజీవైక్య సంధాన వివరము.

శ్లో॥ ఏవమాత్మా రణావాధ్యాన మధనేన తతంకృతె।
ఉదితావగతేజ్జ్వాలా సర్వాజ్ఞానేంధ వందహేత్॥

అనగా ఎల్లప్పుడును సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయాంతర్గతము నందు బ్రహ్మమును జీవుని యేకత్వభావముగానెంచి మైమరచుచుండుటయే శివజీవేశ్వరైక్య సంధానము సుజ్ఞానోదయ పూర్ణమను అగ్నియందు అవిద్యయనెడు ఇంధనము నిశ్శేషముగా భస్మమైనట్లు శివజీవులు సమాధియందు యేకముగా నుండుటయే శివజీవైక్య సంధానము.

శ్లో॥ స్థాణౌ పురుషవద్భ్రాంత్యా కృతా బ్రహ్మణి జీవతా।
జీవత్వ తాత్త్వికేరూపె నతిదృష్టె నివర్తతె॥

అనగా అంధకారమందు నిలచియుండు చెట్టు మోదు చూచి పురుషుడని భ్రాంతితో చెడులాగున అద్వితీయ బ్రహ్మమునందు జీవునికి భ్రాంతిదోషము గురుశాస్త్రజ్ఞానముచే కల్పితమని యెరింగిన జీవత్వముపోయి బ్రహ్మత్వము సిద్ధించుచుండుటయే శివజీవేశ్వరైక్య సంధానము.

శ్లో॥ తత్త్వస్వరూపాను భవాదుత్పన్నం జ్ఞానమంజసా।
అహంమమేతిచా జ్ఞానం బాధతే దిగ్భ్రమాదివత్॥

అనగా జీవేశ్వరైక్య సంధానమువలన నేనునాదియను అజ్ఞానము నశించును సూర్యోదయమై అజ్ఞానమను అంధకార మడంచినట్లు శివజీవైక్య సంధాన జ్ఞానమమరు.

మ॥ శివజీవైక్యసమాధి యుందువిలసచ్చిన్మాత్ర తత్త్వంబుదా।
నవలీలంగల పూర్ణుడైపిదప మాయాసంసృతిం జెందినం।
దవులన్నేర్చునె యోగి పాలు పిదుగై ద్రవ్యంగ వేణ్ణైనయా।
నవనీతంబికి జల్లలోగలయునే నానా ప్రకారంబులన్॥

శా॥ వైరాగ్యంబువృథంబు జేసి తత్త్వజ్ఞానమార్గించిన।
ద్వారంబో పరమంబుగై కొని తురీయుంబండియారీతి యో।
గారూఢుండగు వానికిం గలుగునే యాగామి యున్నంచిటి।
ప్రారబ్ధంబులు సంతతంబు బరబ్రహ్మత్వమై యుండగా॥

శ్లో॥ మమైవాంశో జీవలోకే జీవభూత స్సనాతనః॥

అనగా సర్వజీవులున్ను పరమాత్మ స్వరూపమే యగుటం

జేసి ప్రత్యగ్బ్రహ్మలకు అనాదినుంచి యేకత్వము స్వతసిద్ధమై యున్నది.

—[*] శంఠార్థము. [*]—

నీరునక్షారము బుట్టును । క్షారమునీరందుగలసి క్షయము మొందుసుమీ। యారీతిశివునిజీవుని। చేరి కెఱుగు గుట్టుదెలసి॥ చిట్టాడవలెరా ♦ నియమాత్మడవై ♦ ముట్టగనగురా॥ యిట్టట్టుచూడక నీశునిగమకించి యొట్టకేలకైన యేకత్వమెఱుగు। గుట్టునీవది ముట్టునుండెడి కుంభకములో బయలు జేరుట। నిట్టని లువగు తన్మయత్వము సిద్ధకాగ సముద్రమలవడ॥ చిట్టాడవలెరా ♦ నియమాత్మడవై ♦ ముట్టగనగురా॥

నిరావరణస్థాన బట్టబయలున రవికోటి ప్రకాశలబ్ధ నిజాత్ముండై విస్రుతగుణ పరిపూర్ణుండై షట్కమల ప్రకాశుండై వాచామగోచరుండై సత్యజ్ఞాన మనంతబ్రహ్మమైన జీవన్ముక్తికిని సాధించుటయే శివజీవైక్యభావము అట్టినిష్కళంక భావము ప్రత్యక్షముగా హృదయాంగణమునందు ధ్యానించుచుండు ప్రాజ్ఞునకు విధి నిషేధాదులులేవు ప్రపంచాతీత మయిన పరబ్రహ్మము శూన్యముకాదు అపరోక్షానుభవ మింతవరకు కలిదియగునో అంతవరకు లింగదేహముతో ప్రాణము పోవుచు వచ్చుచుండును అజపా మంత్రాత్మకము ౨౧౬౦౦ వుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసలచేత నాకాశతత్వములో వెలిగానంచరించుచుండుటంబట్టి నిరంజనుడని పేరందెను అట్టిఆకాశము శబ్దగుణకము నిరంజనుడు శబ్దగమ్యుడు అట్టి నిశ్శబ్దమెంతవరకు అపరోక్షా

నుభవ మందనదో అంతవరకు గురుశాస్త్ర వేదయుక్తులచేత నిం
ద్రియనిగ్రహ మలవడునట్లు సమాధిలో సాధించి సాధకకర్మా
నుష్టానములను ఫలాపేక్షలు లేక జేయుచు కర్మలత్యజించి శివ
జీవైక్య సాధనము దుర్లభమైనను సాధించి పొందుచుండందగు
అట్టి ఐక్యమంత్యకాలము ప్రాప్తించిన బ్రహ్మైక్యమనెడి జీవ
న్ముక్తి లభించును.

అనంతరాథుండై అర్చిరాదిమార్గమున బోయినవారికి పున
రావృత్తి గలదని పెద్దలు వక్కాణించి యున్నారు.

—[*] కం దా ర్థ ము. [*]—

జీవేశ్వర రూపంబులు। ధ్యానములో నిలిపిచూచి పరిచ
ర్యులకై। సేవించుచుండ్రు కు నెమ్మది। గావించుచునుమనసుబయలు॥
గనిమెలగుమయ్యా। వంతోషమనం। తనగలుగునయ్యా॥ కనుపాప
లెక్కించి కాంతిలోగమకించి। మననమందుమీావు మార్గాన్ని
తాయితను। సనాతనమగు బ్రహ్మకళలటు। వమరసంబున దా
టితయవ్వాలి వనితయగునా॥ ముక్తికాంతను వలచియుపరతి జేసి
పొక్క॥ గనిమెలగుమయ్య। వంతోషమనం। తనగలుగునయ్యా॥

అట్టి యణిమాది యోగసిద్ధిం గోరనియారూఢ జ్ఞానికి నా
మరూపాత్మక జగత్తులు కనుపడుచున్నను నిష్కళంకముగా
ఆకాశము నాచుచుండినను బ్రహ్మ నిష్టయందు నిరాకరించి
హంసరూపమై శివజీవైక్యమును పొదుచుండెడి స్థైర్యత్వము
చే జననమరణములనే సుఖదుఃఖములను సప్తార్చి కర్పించి భ
స్మంబు జేసుకొని విద్యాంసుండై నిర్మలమైన అద్దమునందు తన

తేజమైన రూపును గనుచుండు చందంబున పరబ్రహ్మ స్వరూప మైన శివునియందు జీవుండై నతాను తన్మయుండై యుండు.

శ్లో॥ కైవల్యం కేవలంశాంతం శుద్ధమత్యంత నిర్మలం।
నిర్గుణం పరమంజ్యోతి రప్రమేయ మనుత్తమం।
ఆద్యంతరహితం సూక్ష్మం శివమద్వైత మవ్యయం।
యజ్ఞాత్వాముక్తి మాగచ్ఛేత్ జ్ఞానంబ్రూహి కేశవా॥

శ్లో॥ తిలమధ్యే యథాతైలం క్షీరమధ్యే యథాఘృతం।
పుష్పమధ్యే యథాగంధం ఫలమధ్యే యథారసః॥

అనగా పరమాత్మమాయా సమేతుండై యున్నిటనిండియున్న వాడుగాన పరమాత్మయందు రజ్జుసర్పభ్రాంతి తెరంగున ఆకాశము మొదలు అండాండములు పిండాండములు బ్రహ్మాండము లు తానతానై తోచిరాక యతీతుండై నిర్భయుడై యున్న రహస్యము పరమగురు శ్రీకృప వలన ఆత్మానుభవముం దెలుసువారికే గోచరించును మాధులకుపరమాత్మరహస్య మలవడుట దుర్లభముగాన సుజ్ఞానతత్వ పూర్ణోదయప్రాప్తిన్ చెందియున్న మహాత్ములకు పరమాత్మయందు అహమతియుంచుటే సర్వవ్యాపై వెలుంగుచున్న సత్యము (త్వమహం)(తత్వమసి) (త్వమద్వైక్యం) యిట్లుపలత్వము ప్రతిపాదించు చుండును వింతకన్న నేమియు యుండనేరదు యిట్టిసుజ్ఞానములో ఆకాశము వెచ్చట జూడన ను యథావిధిగా నున్నట్లు శివుండు మెచ్చటజూచినను తానేతానై ప్రకాశించుచున్నాడు యిట్టియనుభవ రహస్యముందినమో గి ఆత్మారణిలో ప్రణవంబును నుత్తరారణిగాజేసి స్వరూపమా

పసరుకలను అగ్నిహోత్రునకునొసగిన సుజ్ఞానమునకల్పించి నిరా
కారిణియై సదాశివశివైక్య సంధానుండై సర్వంబును బుసము
విడిచినట్టి దేహభ్రాంతినిమరచి సదాగురుధ్యానపారాయణుఁ
డై సదానందుండై యుండు నట్టి సుజ్ఞానతత్వ పూర్ణోదయ
జ్ఞానరత్నమును చేకొనుయోగి పుంగవుండు మేఘావర్తనములో
లంగిన పిమ్మట సూర్యుని తేజమువలె జీవన్ముక్తుడై ప్రకాశించు
ను అట్టియనుభవమే నిత్యానందబ్రహ్మ పదవియనిన్ని సత్యజ్ఞా
నానంద బ్రహ్మపదవియనిన్ని నిత్యానందమయంబ్రహ్మ పద
వియనిన్ని (ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మపదవియనిన్ని) (అనంత
దివ్యసంకాశం బ్రహ్మపదవియనిన్ని) (ఆకాశశరీరం బ్రహ్మపద
వియనిన్ని) సర్వంఖల్విద బ్రహ్మపదవియనిన్ని) (ఓమిత్యేకాక్ష
రం బ్రహ్మపదవియనిన్ని) యీప్రత్యక్షబయలేమిలేదను బ్ర
హ్మద్వాదశాక్షరి పదవియనిన్ని యీమూలములేని గుర్తైతేశ
రీరమేమిలేదను షోడశాక్షరి బ్రహ్మపదవియనిన్ని కలదోచిన
శరీరములేలాగో అలాగయను పంచదశీ బ్రహ్మపదవియనిన్ని
మంత్రబీజములను లోకోపకారార్థముగా వేదశాస్త్రపురాణా
గమములలో ఘోషించుటను గురుస్వాములశిష్యులకు బోధించి
కృతార్థుల జేయుచున్నారని గ్రహించందగు యిదియే శివజీవే
శ్వరైక్య జీవన్ముక్తిగా నెఱుంగవలెను.

ఎఱుక సంగ్రహము.

శ్లో॥ పరేశంపార్వతీకాంతం రమాదీశం దిగంబరమ్।
నిష్కలోనిత్యతృప్తాత్మా నిత్యానందో మహేశ్వరః॥

శ్లో॥ నమస్తే దేవదేవేశ సర్వవ్యాపినిరంజన॥
సత్వాదిగుణభేదేన లోకవ్యాపార కారణ॥

శ్లో॥ నమస్తే బహురూపాయ అరూపాయ నమోనమః।
సర్వైకాద్భుతరూపాయ నిర్గుణాత్మగుణాత్మనే॥

క॥ ఎఱుకందు బుట్టుసర్వము। ఎఱుకం దేవృద్ధిబొందు ఎఱుకం దణగక। ఎఱుక యెమూలము బ్రహ్మము। ఎఱుక నవిద నాదబ్రహ్మ మెనయుటభువిలోక॥

గీ॥ కల్పనలకుమూలమై గ్రాలు నెఱుక।
కల్పితాంగంబు లెల్ల వికల్పముగను।
కల్పములకాదియై బ్రహ్మ కల్పమందు।
నల్పమైదాగు నెచ్చోట నదియెపరము॥

—[*] కందార్థము. [*]—

ఎఱుకకు మూలము లేకను। మఱిపించును పెరిగితఱిగి మాయలకిరవై। ధరనింద్ర జాలసమమై। దురితంబులబొంద జూపు॥ తుదముట్టనివదు ♦ నిర్మలభక్తి♦ మదినంటనివదు॥ కుదిరికతోడను కుహరంమధ్యమాజేరి। గుదికొనిగుర్తించి గూఢమె న్నుచునుండు। పదిలముగ నానిర్వికల్పము బడయకుండెను ప్రోవజూపుచు। మొదలుచుండును హృదయకమలపు। మేళ నంబున భ్రమలకిరవై॥ తుదముట్టనివదు ♦ నిర్మలభక్తి ♦ మదినంటనివదు॥

క॥ పనిబూని ఎఱుకముంగనె। అనయము నాదాంశమునను వ

సమ్యాతంబై । వినిగని జ్ఞప్తిశిసునై । మనుచుండునయం
తరాత్మ మఱుగునజీవా॥

సమాధియందు ఎఱుకవలన నింద్రజాలము భంగి మాయ లుగల్పింపంబడి బుద్ధిని జెరచుచుండును కాబట్టిబుద్ధిని మనసంబున నొక్కబట్టై తన్మయమందు చుండుటయే బ్రహ్మానందము.

—[*] కందార్థము. [*]—

మొదటను దోచిన దెఱుకయె । తుదజూడగ లేనిదెఱుకె తూలని దెఱుకే। పదపడి పూర్ణసమాధిని। యిదియదియని భావముమర॥ నెంచినదెఱుకే ♦ మోహాటవి♦ ద్రుంచినదెఱుకే॥ సంచితాదికర్మ సంగతములనెల్ల । వంచితంబుగజూపి యాడించుచుండును । కొంచమైనను చాలు విశకను కదుపుచుండును। కల్పితంబుల నెంచకను బయలంటిస్వరము । నెఱయ మఱచిన నిత్యసుఖమని॥ ఎంచినదెఱుకే ♦ మోహాటవి♦ ద్రుంచిన దెఱుకే।

సుఖాసీనుండై కూర్చుండి లోకమును జూచుటకు నుద్దేశించి జూచునది చక్షువు తాను లేక చక్షువుచూడం జాలదు తాను చక్షు సహాయంబున జూచి గ్రహించునది మనస్సు ఆ మనస్సే తెలివియనియు జ్ఞానమనియు మాయ ఎఱుకయనియు గ్రహించి సమాధియందు గల్పితంబులై ప్రకాశించెడి వృత్తులన్నియు నెఱుకచే గల్పితంబులని దృఢంబుగా నెఱింగి బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును బొందునప్పుడు గలుగుచుండు టిచ్చలో నెఱుక లయమొందు చుండుటయే ॥ వల్లము ము ॥ అనం

దము కాబట్టి పూర్ణసమాధియందు నిర్మలచిత్తుండై మించుట
కును పరమగురుమూర్తిసిద్ధించుటకును చేయుచుండు ప్రయత్నమే
బ్రహ్మానంద సామ్రాజ్యపదవికి మూలాధారమని నెఱుంగనగు.

—[*] కందార్థము. [*]—

ఎఱుకనె పూర్ణము జూపును। పరిపూర్ణము నెఱుగ
రాని బయల్లై యుండుర్। ఎఱుక పరిపూర్ణమందున। నిలుము
చు తానందుననునో॥ విదిచిత్రమయ్యా॥ మాయలుబన్ని॥ వు
దిశెరచునయ్యా॥ గుదికొనిసంకల్ప గుణములద్రుంచగ। మదిదో
చునాబ్రహ్మ మన్మయపురిలోన। చెదరకనునుగురి నిలువుమచ్చ
ట చిత్స్వరూపము బట్టబయులగు। సదయహృదయ సమీత్
గాంబున సంస్కృతంబగు బ్రహ్మకళగను॥ టిదిచిత్రమయ్యా॥ మా
యలుబన్ని॥ వదిశెరచునయ్యా॥

సీ॥ జాతులందునెట్టి జాతిముఖ్యము జూడ।
నెఱుకలేక తిరుగ నేముగలదు।
యెఱుకగలుగు నతడే జాతిగలవాడు।
విశ్వదాభిరామ వినురవేమా॥

క॥ అజ్ఞానమె శూద్రత్వము। సుజ్ఞానము బ్రహ్మమాట శ్రుతు
లనువినరా। యజ్ఞాన ముడిగి వాల్మికి। సుజ్ఞానపుబ్రహ్మ
మొందె జూడర వేమా॥

సీ॥ తనదుతల్లిలంజ తనయూలు మాదిగ।
శ్రీపతికిగురువు వశిష్టువరయ।

౧౩౦ సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయం బను

కులముకన్న నెంచ గుణమె ప్రధానము।
విశ్వదాభిరామ వినర వేమా॥

హంసతత్త్వ సంగ్రహము.

శ్లో॥ హృత్పద్మ నిలయోజ్ఞానాం దూరస్థ ఇవభాతియః॥
ప్రమాణాతీత సద్భావం తంవందే జ్ఞానసాక్షిణమ్॥

గమాగమస్థం గమనాదిశూన్యం చిద్రూపదీపం తిమిరాప హారం పశ్యామితే సర్వజనాంతరస్థం నమామిహంస పరమాత్మరూపం.

హకారమును పురుషుడనిన్ని సకారమును ప్రకృతియనేస్త్రీయనిన్ని రెంటికిసంయోగ బిందువును చేర్చగా హంసయగు జీవుండామెను మనోమారుతములతోగూడి ప్రకాశించెడి హకారమే పరమాత్మ పురుషుడనియును స్వశక్తుడనియును సకారమగుప్రకృతియనేస్త్రీతోబింమయుక్తముగా చేరుటచేఆత్మయవంబడుచుండు నాయాత్మయగు సబలిబ్రహ్మము తొమ్మిదివాకిళ్లుగల నీశరీరమను పట్టణంబున నింద్రియప్రాణ మనస్సులతో మెలగుచు (పంజరంబున చిక్కియున్న చిలుకసామ్యముగా) తప్పించుకొనిపోజాలక సుఖదుఃఖము లనుభవించుచు హంసుండగు జీవుండు అగ్నిసూండలి చంద్రమండలములనెడి రెక్కలచే నెగిరి ఓంకారమను ప్రణవశబ్దమును విని యానందమునసాక్షిమషుమ్నమార్గమందే లయమగుచు బ్రహ్మానందమును పొందుచుండును.

క॥ దేశికనాథుని మహిమను। దేశమువలనగ వివేకదృష్టివల

వద । నాశస్థలము సుషుమ్నా । దేశంబని దానికీలు దెలియ
గవలయుఁ ॥

మ॥ కలహంసాన్విత నాదబిందుకళలైక్యం బెప్పుడో నప్పుడు।
ఙ్వాలకరూపకశిఖ ప్రకాశముగతిఁ సర్వేంద్రియోపేతి।
కానిలచిత్తంబులు శూన్యమై చవగ దానిర్వాతదీపోపమా।
చలపచ్చిత్సుఖ విగ్రహాత్మకులరుఁ సంపూర్ణులైయుంతటఁ ॥

నాదబిందు కళలతోగూడిన ఆత్మయగుహంస యెప్పుడు
విలయమందుచుండునో నాయవస్థ తురీయంబనియును ఉన్మని
భావమనియును అమనస్క భావమనియును పరిపూర్ణ సమాధియ
నియును మోక్షమనియొడి బ్రహ్మానందమనియును నెఱుంగఁగాఁ

హంసయనియును పరమహంస యనియును జీవుని శివునిభా
వించెదరు హంస పరమహంసైక్యమనగా శివునియందు జీవుని
లయింపజేయుట శివజీవైక్యముగా నెఱుంగనగు కొందరు రేచ
క పూరకములచే ప్రాణమనేజీవుని కుంభించిపట్టి నాదానందు
లైసాక్షి బ్రహ్మమునందు లీనమైయుండుటయనియును వక్కా
ణించెదరు యీహంస విషయము యింతకుముందే హంసబీజ
ములతో స్వరజ్ఞాన వివరణమందు జెప్పంబడియున్నది గావ
గురుముఖంబున సాధనలంది సుజ్ఞానతత్వ పూర్ణోదయ
మందందగు.

మ॥ సుగుణత్వంబునతత్వభేదనియతిఁ సొంపొందగాలేకయు।
సగుణంబంచును నిర్గుణంబనికదుఁ సందేహముఁ బొందు

చుగీ। నిగమార్థప్రతిపాదకత్వములచే నిత్యంబుగాఁజింతురీ।
జగతిఁగొందరు తామునేమనుచుమహద్ఛాస్త్రాదికారంబునన్॥

నిత్యానిత్య విచారణ.

నిత్యానిత్యములను లక్షణభేదంబులచే విచారించగా బ్ర హ్మనిత్యమనిన్ని ప్రకృతియగుమాయ యనిత్యమనిన్ని తెలి యుచుండు తెలివిచేగ్రహించి నిత్యమైన పరమాత్మయందు అనిత్యమైన జీవునిలయింప జేయుటకు గురుసాంప్రదాయక సు జ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయ భావమంది అట్టిపరమాత్మస్వరూపమే తానుగాభావించి పరిపూర్ణుండై అద్వితీయుండై సర్వవ్యాప కుండై అసంగుడై యుండెను తెలివియే నిత్యవస్తువై ప్రకాశిం చుటగానెఱింగి తన్మయుండై యుండుటే ముక్తియని అనేకప్ర మాణంబులున్నవి (పరిపూర్ణోహం) (అద్వితీయోహం) (వ్యా ప్యావకోహం) (అసంగోహం) (నిత్యోహం) (శుద్ధోహం) (స్వప్రకాశోహం) (బ్రహ్మైవాహం) (శివోహం)(ఆత్మాహం) (పరిపూర్ణోహం) అనగా సముద్రములో ముంచియుంచు కుండ కు వుదకము పరిపూర్తిగా నిండియున్నట్లు నిత్యవస్తువైన పర మాత్మయందు అనిత్యవస్తువైన జీవాత్మ యితరచింతలుమాని లీనమగునప్పుడు పరమాత్మస్వరూపమై ఏకవస్తువుదోచక స్వప్రకాశతేజములోనే గలియుచుండుట పరిపూర్ణబ్రహ్మనం ద సుఖమైన విదేహముక్తిగా గ్రహించవగు సర్వపరిపూర్ణు డైనందున ఆనందస్వరూపుడనిన్ని అమృతశరీరుడనిన్ని సత్తుచి త్తు ఆనందములు గలదైనందున సచ్చిదానందమనిన్ని సంకల్ప

వికల్పములు లేనందున నిర్వికల్పుడనిన్ని షడ్భావవికారములు లేనందున నిర్వికారుడనిన్ని జగద్విలక్షణుండైనందున నిష్ప్రపంచుడనిన్ని అవాఙ్మానసగోచరుండైనందున నిరంజనుడనిన్ని సత్వరజస్తమోగుణ శూన్యుడైనందున నిర్గుణుండనిన్ని దేహేంద్రియములు లేనందున నిరాకారుడనిన్ని నాశము లేనందున అవ్యయుడనిన్ని కూటస్థుడైనందున అక్షరుడనిన్ని ఖండములుగా నుండనందున అఖండుడనిన్ని కొరత లేనందున సర్వపరిపూర్ణుడనిన్ని చావుపుట్టుకలు లేనందున అమృతరూపుడైన నిత్యుడనిన్ని మొదలు మధ్యతుది లేనందున ఆదిమధ్యాంత రహితుడనిన్ని (ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మమై) నిత్యమై సత్యమై శాశ్వతమై ప్రకాశించుచున్న పరమాత్మ సంయోగానందము శ్రీగురుస్వాముల కృపాకటాక్షమును బొందక మోక్షమనెడి బ్రహ్మానందము చిక్కుటరుదు.

శ్లో॥ విద్యాంతం బ్రహ్మవిద్యాంతం వార్తికాంతమగోచరం।
సాంప్రదాయంపహాశ్యాంతంమానం నిర్వానసంహితే॥

అన్నివిద్యలలో నీసూక్ష్మానతత్త్వ పూర్ణోదయ వేదాంతమును గురుస్వాములవల్ల గ్రహించి కైవల్యమానముద్ర నార్జించుచుండు మహానుభావులైన బ్రహ్మవేత్తలగు ఋషులు మొదలైనవారు తదుత్తమశిష్యులకు తురీయమైన బ్రహ్మానందమువదేశించి యింతకైనను పరమరహస్యము వేరేలేదని (ఆనందో బ్రహ్మణోవిద్వాన్) అని చెప్పియున్నారు గనుక శరీరమను క్షేత్రమునందు గంగాయమున సరస్వతులను దర్శించుచేసి ఈశ్వరుని

యందు భక్తివిశ్వాసమే సర్వదేవతా సంతర్పణమనియును అప రంధాముని హృత్పద్మ పీటంబున నిలిపి ఆరాధించుటే మోక్ష సాధన మనియును అంతరచిత్సమాది తుర్యంబున ప్రత్యగా నుభవమందు చూడుటయే శివజీవైక్య సమాధియని దృఢం బుగా నుపదేశించి యున్నారు ముముక్షువులయిన భక్తాగ్రే సరులు సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయ నిర్వికల్పసమాధిలో జీవు ని పరమాత్మయందు లీనముచేయుచుండుటయే విదేహముక్తి గా గ్రహించవలెను.

నిర్గుణాత్మవిచారణ.

శ్లో॥ నిర్గుణోనిష్క్రియోనిత్యో నిర్వికల్పో నిరంజనః।
నిర్వికారోనిరాకారో నిత్యముక్తోస్మి నిర్మలః॥

శ్లో॥ నిరంజనం నిరాకారం దేవదేవం జనార్దనం।
మాయాయుక్తం జపేన్నిత్యం పావనం సర్వదేహినాం॥

శ్లో॥ నామరూప క్రియాతీతం నిస్సంగం దేవవందితమ్।
నారాయణం శివంశుద్ధం దృశ్యదర్శన వర్జితమ్॥

సూర్యుండు గ్రుంకు వేళ కిరణములు సూర్యునితోడనే పోవు చుండువల్లు నిర్గుణసమాధియందు మనో వ్యాపారములు లయ మొందు చుండుటయే బ్రహ్మానందము॥

క॥ ఇదిఇదియనాత్మనే గా। నిదిబ్రహ్మము నేనటంచు నెఱుగు న జనమై। కదలకిమదీయుటులామది। గదిసి తెలియు పరదేవ ప్ర కాశాత్ముడగుగా॥

గజేంద్రుడు శంకరవంబునుజూచి దేహస్మృతితప్పి నిరాశ

చే నెఱుఁగాఁజావుదప్పదని చలించక నిలువంబడి యుండుభంగి బ్రహ్మమునుగన్న జీవుండు మానసేంద్రియ వ్యాపారములుమఱచి నిష్ప్రహుండై బ్రహ్మానంద సుఖమనుభవించుచుండును॥

బ్రహ్మవిద్వరిష్ఠుండు నిర్గుణపరిపూర్ణ సమాధియందు సాక్షాత్కార తురీయుండై కుండలోని దీపపుకాంతివలెను సూర్యప్రకాశములోని కర్పూరదీప సామ్యముగను కూటస్థ పరబ్రహ్మమునకంటె వేఱుగాక లయమందియుండుటయే జీవేశ్వరులకైక్య రూపమైయెప్పుడి నిర్గుణసమాధి నిష్ఠయనియును సహజామనస్క రాజయోగమనియును విదేహ జీవన్ముక్తి యనియును నెఱుంగనగు॥

శ్లో॥ అహమాకాశ వత్సర్వ్యాం బహిరంత రతోచ్యుతః।
సదాసర్వ సమస్సిద్ధో నిస్సంగో నిర్మలోచలః॥

శ్లో॥ నిత్యశుద్ధవిముక్తైక మఖండా నందమద్వయం।
సత్యజ్ఞాన మనంతయత్పరం బ్రహ్మాహమేవతత్॥

శ్లో॥ రూపవర్ణాధికంసర్వం విహాయ పరమార్థవిత్।
పరిపూర్ణచిదానంద స్వరూపేణా వతిష్ఠతే॥

బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునందలి యోగదృష్టిలో జగత్తును తనయందును జగమునందు తాను జూచుచు భ్రమరకీటకన్యాయంబుగా జగద్వ్యాపారయుక్తమగు కామక్రోధాదిరాక్షసులు జ్ఞానాగ్నిచే దగ్ధమైపోగా జీవన్ముక్తి లభించును.

శ్లో॥ నిర్వికారో నిరాకారో నిరవద్యోహ మవ్యయః।
నాహం దేహోహ్యసద్రూపో జ్ఞానమిత్యుచ్యతేబుధైః॥

వికారములేనివాడును స్వరూపములేనివాడును దోషములే నివాడును నాశము లేనివాడును అయిన సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణో దయ పరబ్రహ్మానంద సాక్షాత్కారమందు చేరుటయే విదే హాకైవల్యమని పెద్దలు నిర్ణయించియున్నారు.

జడపదార్థములను దీపపు కాంతిచే జూడంబడునుగాని దీప ము నాజడపదార్థములు జూడంజాలవు అట్టిపరమాత్మను ని ర్గుణ వృత్తిచేగ్రహించవలెగాని యింద్రియ మనంబులు నెఱుం గం జాలవు.

ఉ॥ శ్రీనిరతశ్రీప్రపంచముకు శ్రేష్టముగా పరమైనబ్రహ్మమే।
తానుస్వతంత్రమైయచటతత్త్వముపుట్టువుచావులేకలో।
పానకురాకయుండె సుకుభక్తులకాంతర యోగనిష్టచే।
గావగనద్భుతిత్యమది కన్నులమానస దృష్టిగల్గిన॥

సీ॥ కమలాసనస్థుడై కాయంబునిక్కించి కరములూరులజేర్చి
కనులుమూసి। దేహేంద్రియప్రాణ ధీమనాధికములెల్ల దృ
శ్యమేగాను ద్రష్టకు నేను। దృశ్య మేగాను ద్రష్టకు నేన
నువృత్తి దృశ్యంబుగాన ద్రష్టనేన। యనివిజాతీయ
ప్రత్యయనివృత్తిగా సజాతిప్రత్యయ ప్రవృత్తిక్రమమున।
నాత్మదానైన యందాకనయ్యాశేష। దృశ్యదృగ్వృత్తులను
నిషేధించుకొనుచు। ననిశమాత్మావలోకన మందుచుంట।
నిర్గుణధ్యాన మనజెల్లు నిర్మలాత్మ॥

పద్మాసనాసీనుండై కాయమునిక్కించి హస్తములను తొ డలపైనునిచి నేత్రములుమూసి స్థూలసూక్ష్మకారణ శరీరముల

ను పదునాలుగు యింద్రియములను దశవిధ ప్రాణంబులను దృశ్యముగా నెఱింగి దృశ్యంబుల కన్నింటికి తానువేరని గ్రహించి సత్యజ్ఞానానంద నిర్మలాఖండస్వరూప పరబ్రహ్మమే తాననువృత్తి దృఢమగుదాక సాక్షి నిర్వికల్పుండై యుండు నిష్ఠయే నిర్గుణ పరిపూర్ణ బ్రహ్మానంద విదేహ కైవల్యముగా నెఱుంగవలెను.

—[*] కం దా ర్థ ము. [*]—

ఆశయె యిహపరదుఃఖం । బాశయెభవ నాశయుక్తి యువనిస్థలిలో । నాశయెజన్మకుకారణ। మాశయెమది జెరచుచుండు॥ నపరోక్షమందు ♦ నిర్గుణమందే ♦ తపములయందు॥ జపతపములలోన జనియించివేవేగ। నెపములుగల్పించి నిస్పృహగావించు। చపలచిత్తపు సాగరంబున చర్చజ్ఞానప్లవము నెక్కుడు। యుపముచే దెగటార్చిదాటుము। యుపరిభాగమెబట్టబయలగు॥ నపరోక్షమందు ♦ నిర్గుణమందే ♦ తపములయందు॥

గీ॥ అచలయోగతప మాత్మను సంధించి।
ప్రచురపరచిముక్తి ప్రతిభగాంచి।
నిటల మధ్యమెక్కి నిర్గుణమందుటే।
నిజవిదేహముక్తి నిరత్యయంబు॥

శ్లో॥ నిర్గుణో నిష్క్రియోనిత్యో నిత్యముక్తో హనిశ్చితః।
నాహం దేహోహ్యసద్రూపో జ్ఞానమిత్యుచ్యతే బుధైః॥

నేను గుణరహితుడను క్రియాశూన్యుడను శాశ్వతుడను నిత్యముక్తుడను పరబ్రహ్మసంయోగ మందితినని సుజ్ఞానతత్వ

పూర్ణోదయమంది శరీరమును మఱచి యుండుటే ముక్తియని పెద్దలు వర్ణించి యున్నారు.

—[*] కందార్థము. [*]—

చెడిపోవ నున్నతనువిది। పుడమిని నిజమనుచు నమ్మి బోలి యుకురకటా। యిడుముల కీడ్చి దుఃఖము। నుడివక తపియించునాసు॥ సుషుప్తిదాటుమురా॥ సత్తమమైన॥ జ్ఞప్తిమీటుము రా॥ తృప్తిగనిన్నించు దీపికజ్ఞానము న్గుప్తమాగురి దాటి। గుణప దుమచ్చట సప్తద్వీపములందు వెదకిన। స్వానుభవమానందవరమ సుషుప్తిదాటగ నిర్గుణంబగు చూపిచెప్పగ। రానిదదియె మ॥ సుషుప్తిదాటుమురా॥ సత్తమమైన॥ జ్ఞప్తిమీటుమురా॥

ప్రత్యగాత్మయగు పరమాత్మయందు జీవభ్రాంతి తొలగి నిర్గుణమై నిష్క్రియమై నిర్వికల్పమై నిర్వికారమై అద్వితీయమై సదాశివ పరబ్రహ్మమందు లీనమైన జ్ఞప్తియగు మెలుకవశించుటే జీవన్ముక్తి.

చ॥ అమదగు సాక్షికోదయ సమాధిని నిర్గుణజ్ఞానతత్త్వముల్।
గురుమతి మందు నిల్పినయ శోకి ఘు లెల్ల ప్రసన్నబుద్ధిచే।
నిరుపమ సాధుమార్గ మహనీయ్యగుణోన్నతిచే ప్రసక్తులై।
చిరతర శాంతిఁబొందిమరి చిత్తము ముక్తముగా నొవర్తురెప్పుడున్॥

జీవన్ముక్తి వివరము.

శ్లో॥ హ్యాత్మన్యస్య విలయోజ్ఞానాం దూరస్థ ఇవభాతియః।
ప్రమాణాతీత సద్భావం తం వందే జ్ఞానసాక్షిణమ్॥

శ్లో॥ యద్దృష్ట్వా నాపరం దృశ్యం యద్భూత్వాన పునర్భవః॥
యజ్ఞాత్వానాపరంజ్ఞేయంతద్బ్రహ్మేత్యవధారయేత్॥

ఏవస్తువునుజూచిన నితరవస్తువులు కానంబడవో నావస్తువుతో నైక్యముపొందిన జీవన్ముక్తి ఘటిల్లునని పెద్దలు వచించెదరు. అంతరిక్షము అనగా ఆకాశము నాయాకాశము నిరవధిక శూన్యమైయుండు నందు మహాకాశము గాఢాంధకారమైనది యందు పరాకాశము ప్రళయానలమయినది యందు తత్త్వాకాశము అతిధృతి ప్రచయమై యుండునది యందు సూర్యాకాశము రవికోటి సంకాశమై యుండు నిట్టి పంచాకాశముల కతీతమై వాచామగోచరమై పరబ్రహ్మ స్వరూపమై పునరావృత్తి రహితమై నిష్కళంక హృదయమైన బ్రహ్మ యజ్ఞమును యోగసాధనలో బ్రహ్మార్పణముగా జేయుచు యవసాన కాలంబున పింగళనాడీ మార్గంబున బ్రహ్మలోకము చేరి బ్రహ్మమందైక్య మొందుటకు వుత్తరాయణ శుక్లపక్షమి పగలు పౌర్ణమి వరకు గలదినములలో శరీరము విడచుట బ్రహ్మసాయుజ్య మనియును సూక్ష్మనాడీ మార్గమున ఆత్మ దర్శనమందిన తోడనే నవవిధమోహన పూజలుగావించి నాదుబిందు కళల కతీతుండై హంసయందు జేరి నీవే నేను నేనేనీవను దృఢప్రజ్ఞలో మొక్క సహాయంబును పొంది ముక్తికాంత యగు మోక్షలక్ష్మిని సహస్రారమహదాకాశ స్థానంబున జేర్చి యాపీఠమునందు టూగుటుయ్యలలో చేరి యొకతట్టుగా కూర్చుకొని సోహం హంసోహం బనుచు సంయోగమందు నుండుటయే బ్ర

హ్మానందమగు విదేహముక్తి యిట్టి పరమ రహస్యమును సద్గు
రుస్వాముల కరుణచే సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయముచే గ్ర
హించనగు.

మత్తకోకిల॥ ఉత్తమాయులు పోరుజ్ఞానులుఘాని కేచరియింతురా।
మెత్తమీదను భూరిగుణములు మోక్షముగ గావింపు
చుణ। సత్తుతో సదసత్తు గలియగ సాధనములకు
చక్కనై। పొత్తుబడు బ్రహ్మంబులోపల పూర్ణ
మై నాయుందునే॥

గీ॥ మేనుమడ్డమైన మహిమాసని జెపను।
చిత్తమడ్డమయిన స్థిరము జెపచు।
మఱవు లడ్డమయిన మరిముక్తి జెపచురా।
విశ్వదాభిరామ వినర వేమ॥

మ॥ భరతుండల్లన సంత్యకాలమువి సంబ్రాపింపగా సవ్వడా।
హరిణంబుఁగను బుత్రగతి సత్యాసక్తి రక్షింపగా। హరి
ణాబుఁదన యాత్మలోనిలిపి దేహంబంతటంబాసితా। హరి
ణీగర్భమునఁజనించి హరిణంబై యుప్ప బూర్వస్మృతిన్॥

కాబట్టి యితర చింతలులేక నిర్భయంబుగా పరమాత్మయం
దుజ్ఞప్తిం దృఢపరిచి దేహమును విడిచిన యోగి పరమాత్మ
యందే లీనమై జన్మమరణాదులకు రాఁబోవని తెలియంగనగు.

సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయ సంగ్రహము.

శ్లో॥ నమస్తే లోకనాథాయ పరమజ్ఞాన రూపిణే।
సద్భక్తజన వాత్సల్యం శీలనే మంగళాత్మనే॥

శ్లో॥ రక్షరక్ష మహాదేవ క్షమస్వ కరుణాలయః॥
భక్తచిత్త సమాసీన బ్రహ్మవిష్ణు శివాత్మకః॥

గీ॥ శరణు శ్రీపరమదేశిక శరణుశరణు।
శరణు బ్రహ్మోపదేశికా శరణుశరణు।
శరణు శరణాగతత్రాణ శరణుశరణు।
శరణు యస్మద్గురు ప్రభో శరణుశరణు॥

భాగవతములోని పద్యములు.

ఆ॥ జనుల కెల్లశుభము సాంఖ్యయోగముదాని। వలనధర్మనిష్ఠ వలననైన। నంత్యకాలమందు హరిచింతసేయుట। పుట్టువునకు ఫలము భూవరేంద్ర॥

క॥ వినుము సర్వభావములబర। మునినవఘువనంతు నీశుబురుషోత్తము। సన్మమున భజియింపుముమది। మునబునారావృత్తిలేని ముక్తి లభించున్॥

క॥ జీవన్ముక్తి లభించుం। గావున నేమరక తలపు కైకొసిదీని। వావిరి నొల్లనివారికి। దావలమగు మృత్యుభయము దవ్వగు సుఖముల్॥

క॥ గోవింద నామకీర్తన। గావించిభయంబు దక్కి ఘటాపంగధరి। శ్రీవిభుడు నూరగానిమెను। గైవల్యము దొల్లిరెందు ఘడియలలోనన్॥

తే॥ అరసినిర్గుణ బ్రహ్మంబు నాశ్రయించి।
విధినిషేధ నివృత్తి సద్విమలమతులు।

 సుజ్ఞానతత్త్వ ప్రార్థోదయం బను

సేయుచుందురు హరిగుణ చింతనములు।

మానసంబున నేప్రొద్దు మానవేంద్ర।

—[*] ద్విపద. [*]—

శ్రీకరనికరమా - చిరజీవముక్తి। చేకొనగోరుట - శివపాదభక్తి। ప్రాకటంబైయొప్పు- పరమగురుభక్తి। సోకినవారికి- సూక్ష్మానురక్తి॥ పూనినవెంటనే- పురికొనియుక్తి। మానకగురుభక్తి- మరిగొనుశక్తి। ధ్యానయోగముబూని- దర్శనమంది। స్వానుభవంబయిన - స్వర్గమునొంది। సాధువృత్తినినమ్మి- సంధానమూని॥ వేదవేద్యమటంచు-విడువకపూని। తానగుగురునాజ్ఞ-తగిలి చేతుమను। జ్ఞానోదయంబుచే-జ్ఞప్తికినరవు। సద్భిద్స్వరూపము-సాధించవలెను॥ మద్భికబుషులకు-మానమేయగును॥ సత్యముబయలని- సన్మార్గమునులు॥ నిత్యనిర్గుణమూని-నిలతురుఘనులు। పుట్టుచావులు లేని-పూర్ణమూహించి। గుట్టెవరనివట్టు-గుప్పించిపొంచి॥ నియమాగ్రమునబుద్ధి-నిలిపెడివ్రతము॥ నయమాత్మబ్రహ్మమై- యుండెడుజపము। మనసు మాయతదృష్టి- మహాతత్త్వదృష్టి। పనువడబ్రహ్మమాయి - ప్రబలుటతృప్తి। గురుపాదభక్తిచే-గుర్తించవలెను॥ స్థిరమార్గమనిదీని-చింతించవలెను। తెలియబోధించెడు-తేటగురుభక్తి॥ అలవిగాదనరాదు-అంజకభక్తి। పొందినమదిలోన-పూజ్యానియెంచి। దంధవలన్నియు-తాకొనమించి। మునుకొనిపరమాత్మ-మూలముద్ధలచి। కనిగుర్తునిలద్రొక్క- కాయమున్మరచి। సత్యసంస్మరణులై-సంభృతియునమ॥ నిత్యనిర్గుణమెన్ని-నిజరూపదిపము॥ సద్రూప

మునశేర్చి- సమదృష్టినంటి॥ చిద్రూపగమ్యులై - చిత్పరమంటి॥ భద్రమాపద్చక్ర- భావముల్ మరిగి॥ ముద్రలుమంత్రముల్ -ముక్కోనుటెరిగి॥ బోధించిధీసాక్షి- బాయముడి సేజ్ఞ॥ శోధించిలోమించి-సుస్థిరప్రజ్ఞ॥సహస్రారమునశేర్చి-సమదృష్టిబూని॥నిహఫరవాంచలు- నిరతియుమాని॥ పోరుచునాదంబు- పురికొల్పివినుచు॥ శేరిదహారమునంటి- చిచ్ఛక్తిగనుచు॥ వినిగనుటలుమాని-వితమరడగుచు॥ పనిబూనివిశ్వస్థ- ప్రతిష్ఠేయుడగుచు॥ బారడుహంసను- బట్టిరేచించి॥ పూరించికుంభించి- పురికొనిమించి॥ దక్షంగబూనుటే- తన్మయుడపము॥ సిక్షంబుగానాత్మ - సిదిధ్యానతపము॥ హత్తించిమదిపూర్ణ- హంసైక్యమూని॥ హత్తునమొటుకను- హోకార్చిపూని॥ తెలియుతెల్వియె తెల్వి తేటమాహంవ- గలియుటసంయోగ గమనైక్యమాన॥ నిర్మలనిజరూపనిర్గుణమొదవు- నర్మిలిపరమాత్మ మయిక్యమేయిరవు॥ ఏపుడురినతోడ ఏకాంతమదియె- చూపునకందని చూపువనదియె॥ పోహణాలన్నియు వుయిలోడునచట- లాహిరిమించిన లయమందునచట॥ నిండినపరిపూర్ణ నిచ్ఛిద్రబూని- పండినిండినతోడ బయులగుదాని॥ యాదిమధ్యాంతోంబు నందరాదెవుడు-ఆదికనాదికైయనువొందదెవుడు॥ పొందినతిచ్చలో పురడించుచుండు॥ నందరాదేటి నచలమైయుండు॥ పాలునీరునుశేరి పక్వమయినట్లు- మేలుకీనునురెండు మెలగియున్నట్లు॥ పదునాలుగులోకముల్ ప్రబలియంతటను॥ మొదురుగానుండుట మొరుగరెవ్వరును॥ అజ్ఞానక్రతువుల కనువొందకుండు - సుజ్ఞానబ్రహ్మంబు సూక్ష్మ

మాయయుండు॥ వాయువశంబున వశముగాదదియె- బాయని ని
ష్ఠలో బయలగునదియె॥ నేత్రోత్సవంబున నెలకొనబోదు-
యాత్రలలోనైన యనుపొందరాదు॥ దేహమున్మరచిన దేహి
కిరవు- మోహమునంటక మఱియు మోహము॥ పదిలమౌ సుజ్ఞాన
పరతత్త్వమది - కుదిరి కెతోజ్ఞప్తి కూర్చి పెంపొందె॥ ధ్యాన
సమాధిలో తన్మయుండగుచు- పూనియుండెడి జ్ఞప్తి పొందికస్థ
ముమ॥ చూపులలోమించి చూచుటమరచి- దాపైన మెలుకను
తగిలి తన్మరచి॥ నప్పూర్ణకైవల్య మచలభావంబు ॥ యొప్పి
మనస్తోక ముజ్వలాకంబు। ఎదేదినిజమని యెఱిగించునట్టు
క - సాధనలోగాని సమసిపోదెట్టుక॥ నాశమనాదియై యున్ని
టనిండు - జోకతోపరమాత్మ జ్యోతియై యుండు। నానా
విధంబుల నడయాడుచుండు - తానిస్మరించుట పూరితముగు
చుండు। జీవాంశపరమయిన- చిద్బ్రహ్మమగును॥ భావాన్వితం
బైన-బయల దేయగును॥ నిజగంబులు మిథ్య-నిజమచలంబు। నా
ల్లుపరమాత్మ-నక్షత్రవ్యాంబు। బట్టబయలయినయా- బ్రహ్మంబు
గాంచి॥ గుట్టు చెదరని పట్టు-గుప్పించిదిమ్మంచి॥ పట్టుగాద్వాదశి-ప
లుకులు నమ్మి। చిట్టడి పూర్ణుడై పంతలుజిమ్మి। యుత్తమీబయ
లనే యునలంభమంది॥ పాత్రేమిలేదనే- పొందికన్నొంది। య
ష్టాక్షరంబుల ననువుగా మఱిగి- నిష్ఠలో షోడశి నిజమూను బెఱిగి॥
విదితయోగాతీత వేదవేద్యంబు। పదయుతలోమించ పరాత్పర
దంబు॥ యవికారి బ్రహ్మంబు- యచలమౌజ్ఞప్తి। ప్రవరులకంద
ను- ప్రాప్తింపముక్తి॥ యిదిసుమహాయోగ్యంబు- నెఱుగ రవ్వరును॥

నీదివ్యబోధచే- నిర్గుణమగును। నింతలన్నియునున్న- విద్యోతిశ
క్తి॥ పంతంబుగానించి- పాలించము క్తి॥ పందియమేలేదు- సా
ధనయు క్తి॥ అందిపొందెదరీతి- యనుభవము క్తి॥ మునుకొనిపా
ర్థించి- మూలముగ్గమచు॥ పనిబూని వ్రాసితి-పరిత్రాణమనుచు।
వినికనియొరుగని- వెదగుల్కై న। కనివినియెరిగిన- గతిముఖ్యమై
న। శివమొంద జేసి-పంశీలుల జేయు। భవహారంబైనట్టి-భవ్యము
జ్ఞేయు। భావముమించెడి- బ్రహ్మగురూ క్తి। సేవజేయకగాని-
చిక్కదుయు క్తి। ధ్యానించువారికి- దర్పణమిదియె। జ్ఞానయో
గమునంట- గమకించునిదియె। వ్రాలుమూలనిబుద్ధి- పట్టిసాధిం
చి। గ్రాలుచుండెడి యాత్మ- గతిపొందమించి॥ మరిగిసతోడనే-
మైపరవుబుట్టు॥ మెరిగమరిగినతోడ - యేకమైనట్టు। సత్యము
లోనించి- సాధించనగును। నిత్యమాము క్తికి- నెళవిదేయగును।
కల్పనయునిలోన- గమసించిరాము। స్వల్పముగానించ- సఖ్యా
బుగాదు। హరిహరబ్రహ్మల- కలవిగాదిదియె। స్థిరమోక్షసిద్ధి
కి - శివమొసగునిదియె। ఫరివ్యాప్తమనిదీని - పాలించవగును।
సురుతరంబుగనాత్మ - గుర్తించవలెను॥ గురుభక్తులైము క్తి -
గుర్తించపోరి। యుంరించుటేసాక్షి- యున్నదిదారి। కాయము
స్మరచియా- ఖంబ్రహ్మదగిలి। నాయురారోగ్యులై- యచల
ముగాపొంది। పరవశ్యులై భువిని- వర్ధిల్లవలెను। నిరతిశయానం
ద- నిజతత్త్వమిలను। మించివర్ధిల్లును- మనుకుసత్యంబు। సరిత
ముగాజవివిన- పందర్శనంబు। మతిసుఖమోక్షంబు - మననంబు
గల్గు। నాదాకరవిచెంద్ర- లందాకనుధవి। నందాక తారలు-

నెందాక పృథివి॥ నెందాక నాకాశ- మెందాక నధులు॥ నెందాక నీ శృతి- యావనియందుండి॥ యనువాంద జేయును-నాత్మానురక్తి॥ సౌఖ్యపారుభక్తి- సత్యయూగాత॥

మంత్రోపదేశ వివరము.

లోకంబున గురువులు తమతమ శిష్యులకు బోధించుచుండెడి మంత్రముల వివరము.

ఓం ఇత్యేకాక్షరం బ్రహ్మా పీకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ	అనెడి మంత్రములను బోధించి ధ్యానంబున ప్రణవరవళిని వినుచు ఆరవళియందే మనస్సు లయ మదించుచుండుటయే మోక్షసాధనమని యుపదేశించుచుండెదరు.
రామ - కృష్ణ - శివ శంభో - హాం-హుం-	యిందులో నెద్దానినైనా బోధించి ఈనామోచ్చారణ యందే మనస్సును లయింపజేయుచుండుమని బోధించెదరు.
నారాయణ నమః శివ	యనవిష్ణుశివ చతురాక్షరముల దెప్పియగా చతుర్భుజులను ధ్యానము చేయుటవల్ల మోక్షమబ్బునని బోధించుచుండెదరు.
నారాయణాయ నమశ్శివాయ	పైవలెనే పంచాక్షరీ మంత్రము లనియును వల్లె షడాక్షరి ఓన్నమశ్శివాయ యనియును

అష్టాక్షరి ఓన్నమోనారాయణాయనియును ద్వాదశాక్షరి ఓన్నమోభగవతే వాసుదేవాయయనియును సంస్కృతములో

నుండెడి (అతయం వ్యర్థం, బాహ్యాశోపీన భవతి) అనగా (ద్వాద. శి మంత్రము) తెనుగున (ఉత్తరీబట్ట బయలు యేమిలేదు) అని బోధించి స్మరించుచుండ మనెదరు అట్లే పంచదశి సంస్కృతం బున నుండెడి (స్వప్నే ప్రతీయమానాని రూపాణి యథాతథా) అనియును తెనుగున (కలదోచిన శరీరములేలాగో అలాగే) యనిబోధించి స్మరించు చుందుమనెదరు. అట్లే షోడశాక్షరి సంస్కృతములు (మూలాధార మిదంజ్ఞాత శరీరం కిమునాస్తిహి) అనగా తెనుగున (మూలములేని గుత్తిరిగే శరీరం యేమిలేదు) అని బోధించి స్మరించుచుందు మనెదరు. వారివారి యిష్టానుసారముగా శిష్యులకుప దేశము చేయుదురు. హంస బీజమంత్రము (ఓం హ్రీం శ్రీం హం సం) అను హంస పంచ బీజములను షణ్ముకి ముద్రచే ఓంకార ధ్వనివినుచు రేచకపూరక కుంభకములలో సబీజములను ధ్యానించుట హంస బీజాక్షర యోగముగా దెల్పిధ్యానించి పరవశులై విదేహముక్తి అనగా పరిపూర్ణానందమును బొందుదమని వివిధోపాయంబులచే స్మరింపం జేయుచుందురు యిందుకు ముఖ్యమగు మనస్సు బ్రహ్మానందము జెందుటే ముక్తిగా గ్రహించవలెను.

పరమాత్మ నిరూపణ వాక్యములు.

౧. ఓంమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ ౨. సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మ।
౩. ప్రపంచస్వరూపం బ్రహ్మ ౪. సత్యజ్ఞానమనంతంబ్రహ్మ।
౫. ఏకమేవాద్వితీయంబ్రహ్మ ౬. ఏకమేవాతత్పరంబ్రహ్మ।
౭. స్వయంప్రకాశంబ్రహ్మ ౮. అఖండానందాద్వయం బ్రహ్మ।

౯. ఏకోనారాయణః ౧౦. దేవఏకో నారాయణః॥
౧౧. ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ ౧౨. అహంబ్రహ్మాస్మి॥
౧౩. అయమాత్మాబ్రహ్మ ౧౪ తత్త్వమసి॥

యిట్లు అనేకప్రమాణములచే నిరూపించబడి పరబ్రహ్మస్వరూప ధ్యానమును సద్గురూపదేశంబున నెరింగి సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయమంది మనస్సును బ్రహ్మమునందు లయింపజేసు కొనుటయే బ్రహ్మానందము మోక్షము విదేహముక్తియని గ్రహించదగు.

చ॥ అగుణపరోక్ష మాత్మగతి నంతమెఱింగి గణించువానికిం
దిగులెడబాసి ఘనతేజము దెల్విచేగన్న ధన్యుడౌక్రియం
దొగిగమితన్న దానెఱిగి మదిరెచ్చినదుఃఖనివృత్తియంతదా
మిగులగనందియుంబుడిగి మేలుగనుంగొనియుంట మోక్షమౌ॥

ద్వాదశావ్యయ స్తోత్రము.

శ్లో॥ నిత్యం నిరంజనం శుద్ధం నిర్వికారం శాంతమవ్యయం।
నిర్వికారం నిరాకారం పరబ్రహ్మం నమామ్యహం॥
౧. అనంగోహ మసంగోహ మనంగోహం పునః పునః॥
సచ్చిదానంద రూపోహ మహమేవాహ మవ్యయః॥
౨. నిత్యశుద్ధ విముక్తోహం నిరాకారో హమవ్యయః॥
భూమానంద స్వరూపోహం మహమేవాహమవ్యయః॥
౩. నిత్యోహం నిరవద్యోహం నిరాకారోహ మచ్యుతః॥
పరమానంద రూపోహ మహమేవా హమవ్యయః॥
౪. శుద్ధచైతన్య రూపోహ మాత్మారామోహ మేవచ॥

అఖండానంద రూపోహ మహమేవా హమవ్యయః॥

౫. ప్రత్యక్చైతన్య రూపోహం శాంతోహం ప్రకృతేపరః॥
శాశ్వతానంద రూపోహ మహమేవా హమవ్యయః॥

౬. తత్వాతీత పరాత్మాహం మధ్యాతీతం పరశ్శివః।
మాయాతీతం పరంజ్యోతి రహమేవాహమవ్యయః॥

౭. నామరూపవ్యతీతోహం చిదాకారో హమచ్యుతః।
సుఖరూప స్వరూపోహ మహమేవాహమవ్యయః॥

౮. అంతర్యామిస్వరూపోహం కూటస్థం సర్వగోస్మ్యహం।
పరమాత్మ స్వరూపోహ మహమేవాహమవ్యయః॥

౯. నిష్కళోహం నిష్క్రియోహం సర్వాత్మాద్యస్సనాతనః।
అపరోక్ష స్వరూపోహ మహమేవాహమవ్యయః॥

౧౦. ద్వంద్వాది సాక్షిరూపోహ మచలోహం సనాతనః।
సర్వసాక్షి స్వరూపోహ మహమేవాహమవ్యయః॥

౧౧. నిరాధార స్వరూపోహ సర్వాధారో హమేవచః।
ఆప్తకామస్వరూపోహ మహమేవాహమవ్యయః॥

౧౨. తాపత్రయ వినిర్ముక్తో దేహత్రయ విలక్షణః।
అవస్థాత్రయ సాక్ష్యస్మి చాహమేవాహమవ్యయః॥

యీద్వాదశా వ్యయస్తోత్రమును అవసాన కాలమునందు మనస్సున స్మరించుచు ప్రాణమువిడచు యోగీశ్వరులకు ముక్తియెదురై నిలచును.

శ్లో॥ శ్రీరామరామరామేతి రమేరామే మనోరమే।
సహస్రనామ తత్తుల్యం రామనామ వరాననే॥

యనియును స్మరించుట మోక్షానుభవ సాంప్రదాయకమే యగును.

శ్రీహరియొక్క అనంతనామములలో నేదైనాసరే లేక శివసహస్ర నామములలో నేదైనాసరే సర్వాత్మస్వరూపుండగు పరమాత్మ నామముగా నమ్మి నిజభక్తితో మనస్సున చపలమును రోసిస్మరించనగు అంకములలో ముఖ్యమైనది (నారాయణ)యను చతురాక్షరినిగాని (నమః శివాయః) యను పంచాక్షరినిగాని జపించుటవల్ల నది యాపోజ్యోతిరూపంబై కేవల పరమహంస ధ్యానంబై యోగిజనధ్యేయంబై భక్తజన సేవితంబై యుండు చున్నది ఇట్టిస్మరణ చేయుటయందు మనస్సున నేమరక దేవుని సూక్ష్మరూపమును సర్వావయవంబులతో జూచుచుండుట ధ్యానమనంబడును కోరికరహిత సేవించి యానందించుచుండుట అర్చనయనంబడును పరమాత్మయందు సాక్షీభావనగుచుండుట అనగా దేహము స్మృతితప్పి లోలోపల ఆనందించుచుండుట ఆత్మనివేదనంబనంబడును జ్ఞప్తిలేక తన్మయమందుచుండుటయే జీవన్ముక్తి యని గురుముఖముగా గ్రహించి మోక్షమందుదురు.

ద్వాదశ నారాయణ స్తోత్రము.

౧. ఓంనారాయణః పరంజ్యోతి రాత్మానారాయణః పరః॥
నారాయణః పరంబ్రహ్మ నారాయణ నమోస్తుతే॥

౨ నారాయణపరోదేవో ధాతానారాయణః పరః॥
నారాయణఃపరంధాతా నారాయణనమోస్తుతే॥

౩. నారాయణఃపరంధామా ధ్యానంనారాయణఃపరః।
నారాయణఃపరోధర్మో నారాయణనమోస్తుతే॥

౪. నారాయణఃపరోదేవో విద్యానారాయణఃపరః।
విశ్వంనారాయణఃసాక్షా న్నారాయణనమోస్తుతే।

౫. నారాయణాద్విధిర్జాతో జాతోనారాయణాద్భవః।
జాతోనారాయణాదింద్రో నారాయణనమోస్తుతే॥

౬. రవిర్నారాయణస్తేజః చంద్రోనారాయణోమహః।
వహ్నిర్నారాయణస్సాక్షా నారాయణనమోస్తుతే॥

౭. నారాయణ ఉపాసస్యా ద్గురుర్నారాయణపరః।
నారాయణపరోబోధో నారాయణనమోస్తుతే॥

౮. నారాయణఃఫలంముఖ్యం సిద్ధిర్నారాయణస్సుఖమ్।
హరనారాయణశ్శుద్ధి నారాయణనమోస్తుతే॥

౯. నారాయణంపరబ్రహ్మ లక్ష్మీకాంతంపరాత్పరం।
అప్రమేయంసురానందం నమోవత్తం దిగంబరమ్॥

౧౦. నారాయణంపరంబ్రహ్మ నారాయణంపరంతపః॥
నారాయణంపరంధ్యేయం సర్వనారాయణాత్మకం॥

౧౧. నారాయణంక్రియాతీతం నిస్సంగం దేవవందితమ్।
నారాయణంశివంశుద్ధం దృశ్యవర్జనవందితమ్॥

౧౨. నారాయణాయభక్తాయ ఏకనిష్ఠాయశాశ్వతే।
హృదిస్థాయచభూతానాం సర్వేషాంచమహాత్మనే॥

అవసానకాలంబున శ్రీనారాయణ స్తోత్రముచేయుచు నా

రాయణునియందు మనస్సులయ మొందించి విడుచుటే ముక్తి యని గ్రహించనగు.

క॥ నామప్రియ నారాయణ। నామకవిశ్వాద్యనంత నామార్థజ్ఞా। నామప్రభావవర్ధక। నామాదివికారరహిత నతబుధవిహితా॥

క॥ ఈశతత్త్వస్థితి గీతార్థంబును। వ్రాసియుఁజదివినను విన్నవారికిఁ భువిలో। క్లేశంబడంగిసద్గతి। శాశ్వతమైదనరుచుండు శర్వావిశరుణా॥

చ॥ చదివినవారికిన్ గలుగు సంపదసౌఖ్యము లాయువృద్ధియున్।
కుదురుసుజ్ఞానయోగసుఖ గుప్తములిందున నిర్భయంబులై।
పదిలవరాపరంబునకు బ్రాకొను భావజశేంద్రి యాత్మలో।
విదితవిధిజ్ఞులై భువిని విఖ్యాతులై విహరింతురెప్పుడున్॥

మోక్షాపేక్షగలవారు ఈగ్రంథమునందలి రహస్యములను సద్గురూపదేశంబున గ్రహించి బ్రహ్మానంద సుఖమనుభవించుచుండెదరుగాత.

—[*] మం గ ళ ము. [*]—

క॥ మంగళము దా గురుమూర్తికి। మంగళము దాధక్తహృదయ మందిరునకున్। మంగళ ముప్పొను హానికి। మంగళము సద్వైతయోగ మహితాత్మునకున్॥

—[*] కం దా ర్థ ము. [*]—

మంగళము నిర్వికారికి। మంగళము వకోక్తవిహిత మహితాత్మునకున్। మంగళము సచ్చిదాత్మకు। మంగళమున వశ్య

చిద్రూ॥ పశ్యని దేవునకు॥ పరాత్పరుడౌ॥ వేదవేద్యునకు॥ ఆది గాంత్యము లేక నమరిచిన్మంటను। నాదాంతరంగుడౌ నటనసం పూర్తికి। భేదబుద్ధివిరహిత రేచక భిన్నపూరక కుంభకాక్యవి। నాదజాంతస్థ్య హిమకర వహ్నిసూర్య సురూపచిద్రూ॥ వ్హో టదేవునకు॥ పరాత్పరుడౌ॥ వేదవేద్యునకు॥

—[*] మంగళము. [*]--

౧. పార్వతీరమణునకు పరదేవదేవునకు। పరమచిత్కళ రూప పవిత్రాంగునకూ॥ పరగచిదాకాశ ప్రత్యక్షపదవిలో। ప్రగాఢుడై యున్నయా పరమేశునకూ॥ జయమంగళం నిత్యశుభ మంగళం॥ జయాజయమంగళం। మనోన్మయమండలం॥

౨. రవిచంద్రనేత్రునకు రజతాద్రివాసునకు। భువనమోహనరుద్ర। పురహరునకూ॥ భవబంధములనెల్ల భారకుండై ద్రుం చి భవికరక్షకమోక్ష భవునకిపుడూ॥ జయమంగళం నిత్యశుభ మంగళం। జయా జయమంగళం। మనోన్మయ మండలం॥

3. హితముగా దృక్దృశ్య మతముతాగానట్టి పతితాపావనరుద్ర పశుపతియకూ। సతతిగా పిండాండ సరణిలో బ్రహ్మాండ వితతిక వ్యాలివెలుగు విమధునకూ॥ జయమంగళం నిత్య శుభ మంగళం॥ జయా జయమంగళం మనోన్మయ మండలం॥

౪. అకలంకభావునకు నాదిపరంజ్యోతికిని। నికరమైవెల్గెడు నిర్మలునకూ। ప్రకటితంబయినట్టి ప్రజ్ఞానబ్రహ్మకళ పరబయలు తానగు పాలాక్షునకూ। జయమంగళం నిత్య శుభమంగళం। జయా జయమంగళం। మనోన్మయ మండలం॥

గీ. ఏకాక్షరేశునకు ఎరుకప్రతాపునకు । నాకమనాదియగా నందీశునకూ॥ ఏకమానట్టియా ఏకాంతమందిరము ॥ దాకిదాకని యట్టి ధవళాంగునకూ। జయమంగళం నిత్యశుభమంగళం। జయా జయమంగళం మనోన్మయ మండలం॥

౬. మంగళంగురుశిష్య మార్గబోధాన్వునకు। మంగళంనాసి హ మన్మయునకూ। మంగళంగిరిపైని మహాలింగ తేజునకు। మంగళంపరశివా మననమునకూ । జయమంగళం నిత్యశుభ మంగళం। జయా జయమంగళం। మనోన్మయమండలం॥

— గద్య. —

శ్రీమన్నారీపుత్రవంశ పయఃపారావార రాకా సుధాకరా యమాన శ్రీవిష్ణుగోత్ర సంభూత ముత్యాల- రామస్వామి యోగి పుత్రుండును కుప్పమాంబా గర్భ శుక్తి ముక్తిక ప్రాయుండును శ్రీ లక్ష్మీ నృసింహస్వామి వర ప్రసాద లబ్ధాధ్యాత్మ విద్యావిశారదుండును శ్రీమార్గ - శైవశిఖా మణియును దిగంబరేశగురు ప్రియ శిష్యుండును నగు ముత్యాల- నారసింహయోగీంద్ర ప్రణీతంబైన సుజ్ఞానతత్త్వ పూర్ణోదయంబను బ్రహ్మ గీతా రహస్య గ్రంథరాజంబునందు సర్వంబును సంపూర్ణము.

శుద్ధపత్రిక.

పేజి.	పఙ్క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.	పేజి.	పఙ్క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౧	౭	సర్వాయు	శర్వాయు	౪౮	౭	యుందు	యందు
౪	౪	యునది	యున్నది	౫౧	౫	అనిస	ఆనిస
౫	౧౫	వినుమ	వినుము		౧౫	బోవుచు	బోవసు
౬	౧	ముతెల	ముత్తెల	౫౨	౨౦	యుగమూ	యుగ్మమూ
	౨౧	తెలంపె	తెలంపే	౫౩	౮	యుది	య్యది
౧౧	౫	మించక	మించగ		౧౨	శివుచుగా	శివుడుగా
౧౪	౧	నిట్టి	ఇట్టి			ని	డు
	౯	వీవ	శివ	౫౪	౧౨	గురవు	గురు
౧౫	౭	దయ	దయము	౫౬	౮	శ	శి
	౨౦	పావగ	పాసగ		౧౮	వృధ్వి	పృథ్వి
౧౬	౧౬	గుట్టు	గట్టు	౫౭	౩	౨౫౫	౨౫
౧౮	౬	గ్రసించీ	గ్రసించి	౫౯	౧౦	సద్యా	సద్యో
౨౦	౨౦	చెద	బెద		౧౧	౧౩-౧౪-౧౫-	౩-౪-౫-
౨౨	౧౯	పోయిన	పోయితిన				
౩౬	౧	బ్రహ్మాం	ఘంబ్రహ్మాం	౬౦	౧	శుద్ధి	శుద్ధ
౩౭	౧౮	మను	మును		౨౧	స్తువులే	స్తువే
౩౮	౭	లకిస్మార	లకిస్మ్యాతు	౬౩	౫	యుగ	యుగుని
౪౨	౧౮	సుబాద్వ	సుఖాద్వ		౧౮	నిభిల	నిఖిల
	౨౧	వారిశే	వాజే	౬౫	౧౦	నుండు	నుండ
	౨౨	కులువులు	కులువు		౨౧	మునే	మనే
౪౪	౨౨	జానము	జ్ఞానము	౬౬	౧౩	చిద్ఘగ	చిద్ఘన
౪౫	౧౬	చక్రి	ఛత్రి	౬౮	౧౮	బాందిక	చాంద్రిక
౪౬	౧౩	లేదు	లేము	౬౯	౪	శూన్యని	శూన్యంని

శుద్ధాశుద్ధపత్రిక.

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.	పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౬౯	౧౦	సుఫా	సుఖా	౧౧౨	౧౬	లిదు	విదు
౭౪	౫	గావ	గాని	౧౧౪	౧౯	నుండె	నుండై
	౧౬	వటుక	వంటుక	౧౧౯	౧౧	త్యం	త్వం
౭౮	౬	సుు	సు	౧౨౫	౧౨	శాంచి	ాంచ
౮౬	౧౨	నాగ్ర	గాగ్ర	౧౨౬	౧౭	ముల	ములు
	౧౩	వాషించ	యాషించు	౧౨౭	౧	వాపి	వ్యాపి
౯౩	౨౦	ముల	మున	౧౩౦	౧౧	నునో	మనో
౯౪	౧౦	శేయు	శెందు		౧౮	మంపలి	మండల
	౧౨	మృత్తి	వృత్తి	౧౩౭	౨౦	నాహా	నాహం
౧౦౨	౧౭	క్రమము	క్రమమ	౧౪౦	౨	ముచే	మంది
౧౦౩	౧౩	ధరడ	ధీరుడ	౧౪౨	౨౨	యువమ	యుపము
౧౦౪	౫	సుషి	సుషు	౧౪౩	౧౩	మయిక్య	ఐక్య
౧౦౫	౧౩	యుందు	యుందు	౧౪౪	౫	కూర్భ	కూర్చ
	౧౫	టెట్లన	నెట్లన	౧౪౫	౧౩	నించి	నించ
౧౦౬	౧	పధా	ప్రధా				

ప్రకటన.

ఇవి మొదలయిన సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు వలయువారలు చెన్నపట్టణము పాతచాకలపేటయందుండు శ్రీ రాజరాజేశ్వరీ నికేతన ముద్రాక్షరశాలాధికారియగు పమ్మి-త్యాగరాయసెట్టిగారికి వ్రాసి పోస్టుద్వారా తెప్పించుకొనవచ్చును.